

ANIMA

arhitektura, oblikovanje in novi mediji

projekti

kako se napiše super mesto?
big: mestna hiša kot javna vas
šola se odpre na spletu

ustvarjalnost digitalne dobe

festival fanima.tu

okolju prijazno

ekološka blagovnica caméléon
zeleno se seli tudi v interier
do okolja prijazna arhitektura 2.del

dogodki

beneški arhitekturni festival
festival računalniških umetnosti v mariboru
bio.22 in spremljajoči dogodki

tema številke

kaj omogočajo:
apple ipad
samsung galaxy tab
amazon kindle 3g + wifi

tema številke:

elektronsko založništvo

PRO ANIMA d.o.o. 1001 LJUBLJANA p.p. 2736

Poštnina plačana na pošti 1110 Ljubljana

Modra odločitev za vaš fasadni sistem.

Qbiss One

Modularni fasadni sistem
je 5 v 1:

- Estetski
- Stroškovno učinkovit
- Samonosen
- Ognjevaren
- Izoliran

Qbiss One je inovativen modularni fasadni sistem, ki določa nova pravila v sodobni arhitekturi in učinkovito združuje tako funkcionalnost kot estetiko.

Qbiss One je na voljo s pločevino Corus Colorcoat Prisma®.
Colorcoat, Confidex in Prisma so blagovne znamke Corus.

boljši ali slabši od živali?

Ljudje sami sebe zelo radi postavljamo na vrh evolucijske piramide kot bitja, ki so več vredna od vseh drugih, posebno pa mnogo več vredna od živali. Posebej za to, da opisujemo lastno večvrednost, smo razvili celo cel kup izrazov, namenjenih le povečevanju samih sebe. Oddaljili smo se celo od svoje „matere“ narave. Tako smo za spoštovanje njenih zakonitosti uvedli izraz sonaravnost, za naše večvrednostno ravnanje pa naj bi bila ustrezna trajnostnost. Ker mi smo kulturni, nabiti z zgodovino, znanostjo, umetnostjo ...

A poglejmo si, kje se v resnici nahaja človek v odnosu do manjvrednih živali.

Če najprej preidemo k hrani, brez katere ne moremo obstajati. Za manjvredne živali vemo, da pobirajo hrano pogosto s tal, jedo razpadajočo mrhovino, rastline po travnikih in drevesih – skratka: polno nagnusnih jedi. Živali jedo tudi druga drugo – preprosto: močnejši pomalica šibkejšega. Grozljivo in gnus vzbujajoče dejanje za visoko kultivirano bitje, ki se za hranjenje vsede ob kup pološčenih desk, skrbno zlepljenih v predmet, ki ga imenuje „miza“. Tudi njegove jedi so nekaj posebnega – postrežene na podstavkih iz keramike z imenom krožniki, ob njih uživanju si

pomaga z jeklenimi palicami, imenovanimi pribor, na mizi stojijo stekleni korazci in steklenice, itd... Vse je bleščeče čisto in higienično. Potem pride na mizo njeno veličanstvo „hrana“. Dišeča, lepo kuhana ali pečena, vsa mehka in vabljliva! Kaj pa je v tej hrani? Se to danes sploh še kdo vpraša? Le od časa do časa nas pretresejo novice iz kmetijsko rodovitnih dolin, kjer iz „neznanih razlogov“ masovno zbolevalo njihovi prebivalci. Ko povprašamo za razloge ali razlage, jih ne dobimo – informacije se ovijajo v globok molk. Podobno kot so se vanj ovijale informacije o smrtnosti v t.i. „revirjih“ ali pa o posledicah, ki jo jih trpeli zaradi salonita delavci v Anhovem, mnogi se niti ne spomnijo več na smrtonosne poliklorirane bifenile v Krupi ali na svinec v Meži ...Da niti ne govorimo o vinskih trsih, s katerimi je prepovedano na odprtem ognju peči hrano –ve se, zakaj! Pa še vse zgodbe o hrani, ki je ožarčena ter debelo posuta z žveplom, da sploh lahko prispe v tako sijočem in brezhibnem stanju z drugega konca sveta v naše samopostrežne trgovine. Vse te sestavine použijemo s tisto tako lepo postreženo in „higienično“ hrano, pijemo jih v vodi in v vsem, česar se ta dotakne. A tega niti ne vemo! Kdo vidi na sijočem

jabolku sled strupenega pesticida ali prej omenjenega bifenila? Žal, nihče. Navadili so nas, da hrano sodimo po sijočem in brezhibnem videzu, ter da smo odvisni od njenih ovojnin, ki nam pomenijo jamstvo kakovosti in zdravstvene brezhibnosti. Lep ovitek nas prepriča. Nas, večvredna, kultivirana in zelo inteligentna bitja. Kaj pa naše štirinožne manjvredneže? Tisti, ki imajo doma mačke, dobro vedo, kako so izbirčne pri hrani. Domači zajček se ne bo dotaknil s pesticidi vzgojenega korenčka in – ste že videli kučka, ki bi le poduhal Coca Colo? Kdo je potem mrhovinar?

In še druga plat naše dvoličnosti – odpadki. Zamislite si, da bi jih odlagale tudi živali v gozdu! Saj ne bi več imeli kam iti na sprehod v neokrnjeno naravo ... Ljudje pa smo večvredni in civilizirani, zato smo iznašli napravo, ki se ji reče zabojnik za smeti. Ta ima en bistven element – pokrov! Pokrov preprosto položimo preko naše lastne nesnage in ta izgine. Po tistem starem izreku, kar ne veš, ne boli. No, ne boli oziroma ne smrdi tudi tisto, kar pokriješ in lagodno počakaš, da pride avtomobil Snage ter vse skupaj odpelje na mesto, kjer smrdi nekemu drugemu. Mislim, da bi tistemu, ki si je izmislil skupinska oglagališča in odvažanje odpadkov, mo-

rali soditi. Če bi ljudje morali imeti odpadke na svojem dvorišču, bi o njih popolnoma drugače razmišljali! Nič več ne bi napolnili petdesetlitrne vreče z vsem, kar leži vse naokrog. Morda je to tudi razlog, da sem najbolj brezhibno ločevalne odpadke doslej videla v hipijevskem naselju, imenovanem Christiania, v Kópenhagenu. Prebivalci tega predela danske prestolnice so si namreč priborili popolno avtonomijo, ne plačujejo davkov, k njim nima vstopa državna policija in, predvidevam, tudi ne državna „snaga“. Zaradi tega živijo v nesnagi oziroma v – popolni čistoči. Kupi odpadkov so zgledno razvrščeni in čisti ter čakajo na predelavo. Prebivalci Christianie se namreč preživljajo le s svojim delom v okviru komune in iz odpadkov je mogoče ustvariti na kupe zanimivih izdelkov. Državna „snaga“ pa je ob tem ostala lažja za nekaj ton. Snage ali nesnage? To vprašanje prepuščam v razmislek vsakemu posamezniku. In tudi na tisto izhodiščno vprašanje o tem, ali smo boljši ali slabši od živali. Sama se namreč bojim, da se lahko od njih kar veliko stvari naučimo, in da dlje kot se slepimo z lastno večvrednostjo, slabše je to za nas. O tem nam priča naše podnebje, to kriči naše okolje in pod tem vse bolj ječimo tudi mi sami!

založnik
pro anima d.o.o.

odgovorna urednica
irena hlede

urednik spletnih strani
andrej perčič

uredniški odbor
blaž erzetič, davorin horvat, matjaž likeb,
doc. vojko pogačar, rene rusjan, edvard
sternad

stalni sodelavci
boris beja, blaž erzetič, matevž granda,
mojca gorjan, katja keserič markovič,
nataša kovšca, matic kos, tomaž
križnar, vesna križnar, matic leban,
daniel lovas, dejan pestotnik,
mag. tomaž pilih, barbara poček,
roman satošek, klemen trupej

celostna grafična podoba
andrej troha

naslovnica
oblikovna prenova praškega tramvaja
třp 1, anna marešová, praga, češka

tisk
tiskarna pleško

marketing in naročnine
pro anima d.o.o.
telefon: 01 52 00 720
faks: 01 52 00 728
trr: 19100-0010218228

naslov uredništva
pro anima d.o.o.
proletarska 4, p.p. 2736, 1001 ljubljana
e-pošta: info@proanima.si
www.klikonline.si, www.proanima.si

Revija klik je mesečnik, izhaja 1. v mesecu vsak mesec razen januarja in avgusta. Vse pravice so pridržane. Vso gradivo revije je v lasti založnika. reproduciranje revije je dovoljeno le s pisnim soglasjem založnika. Založnik ne odgovarja za nobeno škodo, ki nastane na podlagi nasvetov, tekstov, slik, oglasov ali katerega koli drugega materiala objavljenega v reviji Klik. Mnenje uredništva se ne ujema vedno z mnenjem avtorjev besedil, objavljenih v reviji.

Naklada 1400 izvodov.

3 uvodnik: boljši ali slabši od živali?

aktualno

7 srečevanje ljudi z arhitekturo
10 povezovanje, ... povezovanje.

dogodki

12 bio.22 – bogastvo raznolikosti

tema številke:

elektronsko založništvo
19 elektronsko založništvo

21 na poti do zvezd – apple ipad
23 samsung galaxy tab
24 amazon kindle 3g + wifi
28 fanima.tu

okolju prijazno

32 ekološki caméléon

37 zeleno se seli tudi v interier
40 do okolja prijazna arhitektura 2. del

projekti

42 kako se napiše super mesto?

48 mestna hiša kot javna vas
52 šola se odpre na spletu
triki in nasveti
54 autocad tnt: materiali 1.del
56 archicad tnt: nosilci in stebri v archicadu
galerija
58 nina bric

Beneški bienale javnosti odkrito sporoča, da arhitektura niso le prostori, ki v različnih stanjih in nalogah človeka omejujejo oziroma obkrožajo, ampak so to tudi svetlobne instalacije, inovativne rešitve, zvočne instalacije, oprema, krajinarstvo, urbanizem... Odprt je še do 21. novembra, zato se bo treba kar podvzati, čega še niste obiskali.

Bogastvo raznolikosti bi lahko letos rekli tako za podeljene nagrade ter priznanja nagrajencem na 22. bienalu industrijskega oblikovanja, kot za spekter dogajanj, vzporednih osrednjemu dogodku na Fužinskem gradu v Ljubljani. Za vsak dogodek je značilno, da iz leta v leto raste, a BIO je letos naredil še posebno velik korak.

Letos poleti se je na področju elektronskega založništva zgodil pomemben premik - prodaja e-knjig je namreč prvič v zgodovini preseгла prodajo klasičnih, tiskanih knjig. To je znak, da se bliža čas, ko bodo tudi na področju knjige in revij digitalni mediji nadvladali tradicionalne. Zato je trenutek primeren za pregled trenutne ponudbe na trgu.

Kar se tiče izdelkov podjetja Apple, zadnjih nekaj let nobenemu razumnemu posamezniku prav za prav ni jasno, kaj se sploh dogaja. Primeren, izraz bi bil, da se vse, česar se Apple dotakne, spremeni v zlato. Ali preneseno v sodobnost: vse kar proizvedejo, spremenijo v prodajno uspešnico, s katero rušijo svoje lastne rekorde. Tako je tudi z zadnjim iPadom.

Pred slabim letom je v belgijskem glavnem mestu, oziroma v njegovi najbližji okolici, odprla svoja vrata blagovnica, ki v mnogočem odstopa od uveljavljenih stereotipov. Nenačudno je že njeno ime Caméléon, drugačni in inovativni pristopi do kupcev, najbolj izvrin in kar najbolj ekološka pa je arhitekturna zasnova nove blagovnice podjetja.

Prvi svetovni natečaj za trajnostne apartmaje so skupno organizirali ameriško združenje za zelene stavbe, ameriško združenje oblikovalcev notranje opreme ter NEWH, njegov namen pa je bil prikazati najboljšo strategijo projekta notranje opreme, ki sočasno odraža odgovornost do okolja ter izboljšuje uporabniško izkušnjo.

Ko se je ekipa prostoRož-a pred kakšnim letom na povabilo Mestne občine odpeljala v Velenje, še slutili niso, da so pravzaprav prišli v supermesto. Z močjo besed so raznolike in enkratne naravne, prostorske, zgodovinske, kulturne in bivanjske lastnosti Velenja povezali v celovit in živ projekt, ki ga predstavljamo vsem, ki mesta niso obiskali.

Arhitekti BIG že kar slovijo po tem, da v svoje projekte vnašajo duh drugačnosti, izvirnosti. Tako bi lahko rekli tudi za projekt mestne hiše v Talinu. Poslopju oblasti in birokracije so v njem "obrnili kožo" ter ga iz introvertirane strukture spremenili v mesto odprte demokracije, dialoga in druženja. Kot so sami to poimenovali – v javno vas.

urban crash – ponovni izziv za študente arhitekture in oblikovanja

Pod sloganom »Oblikuj izvirno urbano instalacijo, ki služi javnemu namenu. Mi jo zgradimo.« je s 15. oktobrom 2010 razpisana tretji mednarodni natečaj Trimo Urban Crash, namenjen študentom arhitekture in oblikovanja iz vsega sveta. Natečaj, ki bo odprt do 31. januarja prihodnje leto, študente izziva, da pripravijo rešitev za izvirno urbano instalacijo. Zmagovalni projekt bo postavil Trimo v slovenski prestolnici Ljubljani, konkretnije v stanovanjskem naselju Fužine, njegovega avtorja pa bo (poleg izvedbe) nagradil tudi s šolnino na priznani londonski šoli arhitekture, vse finaliste pa z udeležbo na arhitekturni delavnici v Sloveniji.

Na predhodnem bialnem natečaju 2008/2009 je Trimo prejel skoraj 150 prijavljenih projektov iz sedemnajstih držav. Zmagal je projekt študentov s Poljske za kulturni oder z lastnostmi urbane skulpture.

»Oblikuj izvirno urbano instalacijo, ki služi javnemu namenu. Mi jo zgradimo,« pade v oči že ob vstopu na spletno mesto Trimo Urban Crash. Miloš Ebner, direktor strateških inovacij v Trimu, ob tem razloži: »Trimo Urban Crash je redka priložnost za študente arhitekture in oblikovanja, da poleg doživetja procesa virtualnega ustvarjanja zamisli v primeru zmage sodelujejo pri realni izvedbi in postavitvi svoje stvaritve na konkretni lokaciji. Tako lahko v realnosti opazujejo interakcijo med svojo odejo in okolico.« Tako lahko študenti v praksi preizkusijo vse elemente celovitega arhitekturnega ustvarjanja in ne le njenega prvega, »virtualnega« dela. »Izkušnja aktivnega sodelovanja ob nastajanju lastnega arhitekturnega dela ter spremljanju njegove oživitve v prostoru ter v stiku s konkretnimi uporabniki, je neponovljiva in največ, kar si lahko umetnik želi,« pravijo mnogi, ki so se že udeležili natečaja. »Ravno to izkušnjo želimo v Trimu omogočiti mladim arhitektom in oblikovalcem,« pravi Ebner in dodaja, da »od študentov prek natečaja dobijo sveže, nove zamisli ter koncepte, ki niso le arhitekturno in tehnično korektni, ampak tudi inovativni - tako na ožjem strokovnem kot na širšem družbenem in socialnem področju.«

Tokratna tema natečaja za najboljši objekt je »tribuna življenja«, postavljen pa bo v ekspresivnem delu Ljubljane, to je stanovanjskem naselju Fužine. »Objekt mora s svojo obliko in namenom povezati vsebine, kot so tribuna za ogled športnih in kulturnih prireditev, srečevališče za različne generacije ter točka prepleta različnih kul-

tur kot odgovor na problematiko sodobnih spalnih naselij v Evropi,« je povedal Ebner. »Tako kot tudi do sedaj, se Trimo Urban Crash »raztrešči« na najbolj intrigantnih, najbolj zanimivih, najbolj drugačnih ali najbolj napetih točkah v mestu – nazadnje na Metelkovi, tokrat v Fužinah, prihodnjič pa - kdo ve, mogoče prav kje v vaši bližini?« zaključuje Ebner.

Zmagovalni projekt, ki ga bo mednarodna žirija ocenjevala v dveh krogih, potem pa h končnemu glasovanju povabila še javnost, bo objavljen do konca aprila 2011, v naselju Fužine pa postavljen do jeseni 2011. Na svečanem odprtju objekta se bodo študentje, katerih projekti se bodo uvrstili v ožji izbor, srečali tudi s člani žirije in se lahko udeležili arhitekturne delavnice v Ljubljani.

Mednarodni natečaji, kot je Trimo Urban Crash, ponujajo študentom in fakultetam odličen komunikacijski kanal za učinkovito navezovanje stikov ter priložnost za izmenjavo znanja in primerjanje različnih arhitekturnih pristopov. Trimo Urban Crash je natečaj, ki spodbuja ustvarjalno preoblikovanje urbanega okolja s pomočjo naprednih gradbenih materialov in tehnologij, ki jih proizvaja Trimo kot uveljavljen evropski ponudnik. Pomembna je tudi izkušnja izdelave rešitve za potencialno izvedljiv projekt. Trimo stremi k širjenju povezovanja in sodelovanja z akademskimi krogi, k zagotavljanju drugačnih vsebin za študijske programe na fakultetah za arhitekturo in k spodbujanju konstruktivnega sodelovanja med teorijo, prakso in gospodarstvom na različnih področjih. Glede na močno tradicijo Trimovega razvojno-raziskovalnega oddelka in usmerjenosti k strokovnosti, je Trimo Urban Crash eden izmed mnogih njihovih inovativnih projektov.

Dodatne informacije o natečaju lahko najdete na spletni strani www.trimo-urbancrash.com

www.klikonline.si pomembni datumi v novembru

Natečaji, razpisi:

- **IIDA 2010;** Namen natečaja je spodbujanje trajnostnega oblikovanja in razmišljanja ter nagrajevanje posameznikov, ki izkazujejo dosledno ter ustvarjalno vključevanje in razumevanje trajnostnih principov oblikovanja, prva nagrada 2.000 USD;
Rok za oddajo del: 18. oktober - 8. november 2010
www.iida.org/content.cfm/iida-sustainable-design
- **Interior Innovation Award 2011;** ena od najuglednejših nagrad v pohištvenem sektorju, ki jo organizira nemško oblikovalsko združenje;
Rok za registracijo: 12. november 2010, www.imm-cologne.com/thefair/highlights/interiorinnovationaward.php
- **agIdeas 2011 newStar;** natečaj ponuja možnosti za prakso v enem od svetovno vodilnih oblikovalskih studijev ali v slavni Fabrici v Italiji, samo za redno vpisane študente;
Rok za prijavo: 15. november 2010, www.agideas.net/agideas-2011/newstar
- **AnimaWeb 2010;** medmrežni natečaj za računalniške in ostale animirane filme, namenjene objavi na spletu ali v mobilni telefoniji, namenjen za mlade, morda še ne uveljavljene ustvarjalce, da se spopadejo z animacijo;
Rok za prijavo: 1. december 2010, www.animateka.si/en/node/2787
- **Smile for London;** cilj natečaja je ustvariti dvaindvajset gibajočih slik za v londonsko podzemsko železnico, s katerimi bi premaknili meje medija;
Rok za prijavo: 3. december 2010, www.smileforlondon.com
- **Trimo Urban Crash;** Tretji mednarodni natečaj za študente arhitekture in oblikovanja iz vsega sveta, tokratna tema natečaja za najboljši objekt je »tribuna življenja«, postavljen pa bo v ekspresivnem delu Ljubljane, to je stanovanjskem naselju Fužine;
Rok za oddajo del: 15. januar 2011, www.trimo-urbancrash.com

Seminarji, kongresi, sejmi:

- **BIO, 22. bienale industrijskega oblikovanja;** pregledna mednarodna oblikovalska razstava najboljših oblikovalskih dosežkov zadnjih dveh let;
7. oktober do 7. november 2010, Ljubljana, Slovenija, www.bio.si
- **Mednarodni seminar o informacijskem oblikovanju;** cilj enodnevnega seminarja v soorganizaciji BIO in agencije za digitalni marketing Sonce.net je zblížiti svet marketinga in svet oblikovanja;
4. november 2010, GZS, Ljubljana, Slovenija, www.bio.si
- **Emzinov seminar vizualnih komunikacij;** na njem bodo tokrat gostovali predavatelj Steven Heller, Louise Fili, Dan Reisinger in Tony Brookt;
16. in 17. novembra 2010, Mestni muzej Ljubljana, Ljubljana
- **20 let energetske učinkovitosti;** predavanja mednarodnih strokovnjakov Stana Coxa ter Andreasa Nordhofa, okrogla miza in ekskurzija v novonastali zeleni objekt Mercator Pesnica, dogodek je brezplačen, so pa obvezne prijave najkasneje do 15. novembra 2010;
25. november 2010, poslovni prostori Menerge, Maribor, www.menerga.si/news/dogodek20let

Razstave:

- **La Biennale di Venezia:** 12. mednarodni bienale je tokrat ponovno posvečen arhitekturi in kot tak posebno vreden obiska;
22. avgust - 21. november 2010, Benetke, Italija, www.labiennale.org

recenzija

berilo za prihodnost

Tokrat predstavljamo književno izdajo, ki z izgledom naslovnice zavaja k mislim, da se je po pomoti pojavila na straneh naše revije. Pa ni tako! Knjiga je izdelek, ki sodi v sklop prizadevanj delovne skupine Arhitektura in otroci znotraj Zbornice za arhitekturo in prostor, da se znanje o stavbah in prostoru že od ranih let podaja vsem mladim, saj bodo ti, ko odrastejo in se usmerijo v različne poklice, pogosto nastopali kot naročniki arhitekturnih storitev. Vemo pa, da je le izobražen in strokovno dovolj podkovan naročnik tisti, pod katerega vodstvom se rojevajo kakovostni, vizionarski in drugače izstopajoči projekti.

Knjigo z naslovom Kje pa ti živiš, ki je izšla pri založbi Rokus-Klett sta napisali ar-

hitektka dr. Živa Deu in Bara Kolenc, na njenih straneh pa zgodba vodi namišljenega radovedneža Nejca skozi spoznavanje osnovnih znanj o hišah, prostoru in vsem, kar spremlja bivališča in bivanje. Besedilo je slikovno opremljeno z duhovitimi ilustracijami Damijana Stepančiča.

Knjiga je tudi podpora praktičnim delavnicam za otroke, ki se odvijajo na različnih priložnostnih lokacijah, najpogosteje pa v prostorih Mestnega muzeja Ljubljana in Hiše arhitekture, ter na osnovi katerih se morda lahko nekega dne nadejamo, da podajanje znanja o arhitekturi (ter seveda tudi oblikovanju) najde pot v redne osnovnošolske in srednješolske učne programe, tako kot je to praksa v večini najbolj razvitih in okoljsko ter oblikovno ozaveščenih držav sveta.

Naslov:
Avtorici:
Izdajatelj:
Leto izdaje:
Strani:
Jezik:
Cena:
Cena za naročnike:

Kje pa ti živiš?
dr. Živa Deu in Bara Kolenc
Založba Rokus
2010
48
slovenski
18,90 eur
16,10 eur

v novembru bo ponovno emzinov seminar

16. in 17. novembra bo v prostorih Mestnega muzeja Ljubljana ponovno Emzinov seminar vizualnih komunikacij. Na njem bodo tokrat gostovali predavatelji Steven Heller, Louise Fili, Dan Reisinger in Tony Brook. Kotizacija za dvodnevni seminar s kosilom znaša 200 evrov (brez DDV), za študente pa 50 evrov. Prijave vsak dan med 9. in 15. uro na telefonski številki 01 430 35 44 ali 031 685 067. Prvi dan seminarja, torek, 16. novembra 2010, bo posvečen ameriškemu paru, saj bosta svoje delo predstavila sloviti kritik, urednik in avtor Steven Heller in grafična oblikovalka Louise Fili. Steven Heller bo v prvem delu predavanja govoril o Nostalgiji za prihodnostjo. Predstavil bo tudi svoje bogate izkušnje, ki jih je pridobil v več kot treh dese-

tletjih umetniškega urednikovanja svetovno znanemu časopisu The New York Times. Drugi del njegovega nastopa pa bo posvečen delu navdihujočega umetnika, Alvina Lustiga, enega od začetnikov modernega ameriškega grafičnega oblikovanja. Louise Fili je velik del svoje kariere posvetila kombiniranju treh področij, ki jih ima najraje: kulinariki, tipografiji in Italiji. V svojem predavanju z naslovom Tako dobro, da bi kar pojedel nas bo popeljala v svet italijanske tipografije z začetka dvajsetega stoletja – ta jo namreč v veliki meri navdihuje tako pri oblikovanju knjižnih ovitkov in embalaž za prehranske izdelke kot tudi pri snovanju celostnih podob, denimo za restavracije.

Drugi dan seminarja, v sredo, 17. novembra 2010, bosta predavala izraelski grafični oblikovalec Dan Reisinger in britanski grafični oblikovalec Tony Brook. Dan Reisinger bo v predavanju Logika in magija predstavil ključna področja svojega petdesetletnega dela: plakate, ki so lahko tako marketinško orodje kot osebni komentar perečih vprašanj; logotipe, za katere navdih črpa iz starih hebrejskih črk in črkovnih vrst; koledarje, ki predstavljajo njegov prosti vizualni izraz; in okoljsko oblikovanje. Vsem tem vidikom je skupen podarek na uporabi barv in njihovem vplivu na človekova čustva. Tony Brook bo v predavanju govoril o svojih izkušnjah s

področja oblikovanja celostnih podob blagovnih znamk, oglaševalskih kampanj in založništva ter o delu, ki ga opravlja kot kreativni direktor studia Spin. Orisal bo razvoj studia od oblikovanja tiskovin in filmske grafike do tehničnih premikov, ki jih je prineslo digitalno okolje. Poleg naštetega bo predstavil tudi svojo novo založbo Unit Editions.

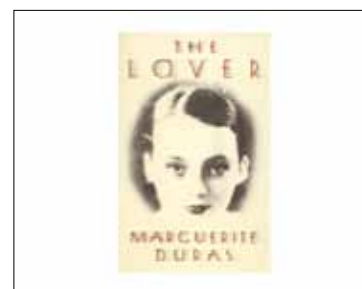
Dan Reisinger

Tony Brook

Steven Heller

Louise Fili

srečevanje ljudi z arhitekturo

Prostor je brezmejen do točke, kjer ga nekdo ne omeji. Ploskev mu predstavlja mejo. Črto lahko združimo z drugo ploskvijo, dodamo ji še tretjo... Dodajamo vse dokler ne pridemo do novega prostora, v katerega lahko vstopamo in izstopamo. V njem bivamo, se skrivamo, se družimo ali sproščamo. Sam prostor tako rodi novega z novo obliko. Za nove ali drugačne vsebine. Temu se pridruži še stalnica likovnega, svetloba. Ta ne meče na objekt le sence. Svetloba mu daje barvo, odvzema ali dodaja toplino. Družim se s prostorom in se v njega vedno rad vračam. In vloga vsakega prostora je nujna posledica izravnavanja med negativnim in pozitivnim.

Lesena kitajska kupola

Vstop na Bienale je na nek način liričen. Prvo razstavljeno delo v Arzenalu, knjižnica, Wim Wenders, nam predstavi arhitekturo iz različnih zornih kotov. Gre za projekcijo, skozi katero se virtualno sprehodimo z očali, da bi z njimi čim boljše dojeli 3D-prostor. Plastenje informacij, različnih slojev in vsebin gradi zamisel, pod katero to leto nastopa Arhitekturni bienale v Benetkah. Umetniška direktorica Kazuyo Sejima ga je poimenovala Srečevanje ljudi z arhitekturo, s poudarkom na ljudi z arhitekturo in vlogo arhitekture pri zastavljanju vsakdanjih vprašanj. Bienale konkretno v nekaterih primerih napoveduje spremembe in odzive na njih. Biti korak pred drugimi je verjetno cilj mnogih ljudi in to ne le avtorjev, ampak tudi različnih nacionalnih interesov družbe. Kako torej različne države odgovarjajo na socialni režim, katerega ni prizadela le gospodarska kriza, ampak ga načenjajo tudi druge, med njimi socialna, zdravstvena, osebna... Koncept letošnje mednarodne razstave arhitekture beneškega bienala je, da bi skupaj ustvarili urbano okolje, ki bi lahko bilo po meri človeka.

Tema, kako se ljudje srečujejo v arhitekturi, poudarja predvsem njeno uporabo. Ne nazadnje lahko tudi rečemo, da arhitektura nima pomena, če vase ne vključuje več ljudi. Ostane objekt, nefunkcionalna oblika, ki se prestavi v likovno polje kiparstva. Na drugi strani pa bienale obiskovalcu postavlja vprašanja, ali lahko arhitekti s svojim delom uporabnikom predstavijo drugačne vrednote, vrednote ustvarjanja, s katerimi bi lahko posledično vplivali tudi na življenjski slog sodobnih ljudi.

Tako kot vse prejšnje tudi tokratna ponovi-

tev bienala odpira nova vprašanja in podaja nove prostorske odgovore obiskovalcem tega dogodka na trenutno situacijo globalizacijskega sveta, v katerem se je leta znašel. Izhodišč predstavitev na 12. beneškem arhitekturnem bienalu je seveda veliko. Tradicija in sloves, da se države v Benetkah predstavijo z najboljšo arhitekturno produkcijo zadnjih dveh let, je očitno podala svojo vlogo improvizaciji, humorju, teatralnosti, zgolj zamisli, ne poglobljenemu ali študijskemu izboru in določitvi; predstaviti nekoga na prvo žogo. A takšne na srečo niso vse postavitve. Arhitektura se je v mnogih paviljonih tudi tokrat odlično povezala z oblikovanjem, grafiko in seveda kiparstvom. Prav iz slednjega je bilo mogoče brati trirazsežnostne oblike, ki so danes s pomočjo naprednih tehnologij načrtovanja in tudi gradnje lahko projektantom v pomoč ter so seveda idejno brezhlebno izpeljane. Bienale javnosti odkrito sporoča, da arhitektura niso le prostori, ki v različnih stannjih in nalogah človeka omejujejo oziroma obkrožajo, ampak so to tudi svetlobne instalacije, inovativne rešitve, zvočne instalacije, oprema, krajinarstvo, urbanizem... Težko rečem, kaj odtehta: dobra zamisel ali dobra zasnova. Dobri in zanimivi so za gotovo tisti projekti, ki združujejo oboje. Je pa pri takšnih velikih dogodkih, kjer je na enem prostoru združenih toliko različnih informacij, treba biti jasen in komunikativen z obiskovalcem. Subjekt sprejema združene informacije in jih povezuje ter nadgrajuje, težje ocenjuje ali primerja z drugimi na razstavišču in z njimi predvsem tvori dialog razumevanja sporočila, katerega želijo avtorji vidno sporočiti.

Fotografija dneva: obiskovalka 12 Beneškega bienala opazuje oblak, ujet v prostoru

Acapela - pesem s posameznim glasom v vsakem od zvočnikov

Francoski paviljon

Nizozemci z dvignjeno maketo mesta

Kombinacije različnih materialov, ki gradijo nove prostore

Za Madžare bi lahko rekli, da s svinčniki opozarjajo na risbo v arhitekturi

nacionalnem paviljonu razstavili animacijo v 3D-tehniko. V trirazsežnosti prostor vstopajo skozi dvorazsežnostni in se pri tem še vedno zavedajo iluzornosti in ilustrativnosti samega neprostora v 3D-tehniko. Hkrati pa so se s tem izognili suhoparni predstavitvi arhitekture na plakatih.

Na bienalu bi osebno poleg velikih držav G7 izpostavil Hrvate, Srbe in Grke. Propadlo delo zvarjene konstrukcije, ki se je zrušila same vase, je razstavnemu prostoru prvih dajalo drugačne priložnosti. V neuspeli predstavitvi so vseeno uspeli. Obiskovalci so se pri njih ustavljali in jih brali, z njimi na nek način sočustvovali in jih hkrati občudovali. Delo sicer obstaja le na dokumentih in fotografijah. Drugi so Grki, ki so zgradili barko, ki bi jo lahko primerjal s tisto biblič-

no, le da so živali zamenjali z začimbami, semeni, sadikami, sadeži. Vse to so ovili v obliko plovila. Na problematiko zelenega so odgovorili alegorično, a vseeno zelo jasno, s konstruktivnim zaključkom ideje preživetja, nas samih in tudi rastlin v trenutnem, okolju vprašljivem svetu. Srbi so se bienala prav tako lotili z igro. Gugalnice, med seboj povezane z logičnim vzvodom, so dajale različne vsebinske rešitve, sicer v preprosti formi. Sami so inovativnost in naravo predstavili predvsem z naravnim materialom. Material pa sicer ni bil stalnica na bienalu. V smislu materije bi lahko izpostavil Slovake, ki so uspešno izkoristili vonj lesa, ki je odlično dopolnjeval samo razstavljeno materijo in Urugvajce, ki so v prostor vnesli vonj usnja.

Slovenci se na bienalu v Benetkah predstavljamo s krajinsko arhitekturo. Vsebinsko za odmevno bienalno manifestacijo so pripravili krajinska arhitektka dr. Ana Kučan s sodelavci iz studia AKKA ter oblikovalec Boštjan Botas Kenda s sodelavci iz Studiobotas. Komisija v sestavi Jurij Sadar, Maja Gspan in Meta Krese je projekt izbrala z merili tematskega izhodišča bienala. Projekt, ki ima podnaslov Prostor igre promovira različne sodobne prakse arhitekture in urbanizma ter krajinske arhitekture ne predstavlja na tradicionalen način. Avtorji zasnovane so v projekt združili oblikovanost, funkcionalnost, racionalnost in sporočilnost, obiskovalca pa postavili v aktivno vlogo igralca, ki v galerijskem prostoru na nekaterih mestih delo testira, se z njim igra ter ga

poizkuša in postopoma spoznava. Projekt gradi razmerja med sodobnim človekom in naravo. Raziskuje prodiranje narave v človekovo bivanjsko strukturo. Razstava Vsi odtenki zelene po mnenju avtorjev izkorišča specifičen galerijski prostor. Z vsebino določa razmerja do okolja in z izkušnjami obiskovalca znotraj galerije in zunaj nje oblikuje urbano tvorbo. Vsebinski sklopi razstave so razpršeni in ujeti v razčlenjen prostorski gabarit galerije A+A, kar na trenutke sam projekt razbija in ne sestavlja v celoto. Spoznavanje obiskovalca z razstavljenim projektom je zamišljeno kot postopno odkrivanje posameznih prostorov, niš in vanje vstavljenih vsebin. Štirje galerijski prostori si sledijo v dveh nivojih; čemur so prilagojeni samostojni vsebinski

Urugvajski paviljon

Hrvaška predstavitev

Srbske gugalnice

Predstavitve in intervjuji z umetniki in arhitekti

sklopi. Prva izkušnja je vstop v zamisel narave. Sledi spoznavanje strategij in elementov načrtovanja urbane krajine. Štirje projekti v zasnovnih fazah so predstavljeni s premišljeno izbranim, nikoli ponavljajočim se izrazjem. Obiskovalec sam s svojo prisotnostjo lahko vpliva na izbor vsebine. Če razbere koncept, se lahko prepusti pravilom igre in branijo same zamisli. Iz hiperaktivnega programa obiskovalec prestopi v intimno čitalnico, ki je niša izbranih zvokov iz javnega vsakdana. V zgornjem nivoju predstavlja prvi prostor realizirane projekte.

Predstavnosti so spet le izbrane: monumentalni fotografiji sledijo računalniško generirana ilustracija in niz gibljivih slik. Izkušnja razstave se zaključuje z združitvijo izkušnje z idejo, kjer se spodnji prostor in balkon združita v prostor senc in zvokov.

Namen razstave All Shades of Green / Vsi odtenki zelene, ki mestno krajino prikazuje kot neločljiv del urbanega prostora, je prispevati nove impulze v smeri razvoja urbane kulture, odpreti razmisleke o humanizaciji javnega urbanega prostora in postaviti Slovenijo tudi na tem področju v kontekst

mednarodne ravni. Avtorji projekta poudarjajo, da je treba Vse odtenke zelene razumeti kot sistem družbeno naravnega z nalogo, kako ustvariti dinamičen prostor, ki bi lahko bil tudi po meri človeka in narave. Slovenski paviljon se je v nekem smislu približal drugim državam in naslovu manifestacije. Oddaljeni od glavnega dogajanja bienala smo mogoče potencirali svojo neprivačnost in nenastopanje na enem od najbolj uglednih umetniških dogodkov na svetu. Odgovor ali potrditev tega sta bila obiskovalcu jasna ob obisku galerije A+A, do katere so pot ozna-

čili z zelenimi nalepkami po stoletnem tlaku. Na bienalu smo na nek način dokazali, da se zavedamo svoje zelene preteklosti, ki jo uspešno nadaljujemo tudi v prihodnost. Lahko rečem, da nismo majhni. Majhni smo le toliko, kolikor majhne se sami naredimo. Vseeno Slovenci razstavljamo in smo na bienalu. Pri tem se mi je porodilo vprašanje, je sploh treba za vsako ceno itis projektom v Benetke vsako leto? Ali ima to poleg vsega tudi nacionalno vrednost ali zgolj vrednost identitete in obstoja na arhitekturnem zemljevidu sveta.

Galerija A plus A

Vsi odtenki zelene

povezovanje, ... povezovanje.

Festivala KIBLIX in MFRU bosta po lanskem prvem poskusu skupnega nastopa v letošnji izdaji 2010 poglobila in širila skupno platformo ter nadaljevala s kakovostnim ter mednarodnim poudarkom njihovih vsebin in zasnove. S kratkim ter skoraj neopaznim geografskim skokom in debatno povezavo se bosta MFRU in KIBLIX v letošnjem terminu med 18. in 28. novembrom povezala tudi s Kiberpipinim festivalom HAIP in se sinhronizirala s Kiblinim festivalom Dnevi radovednosti.

MFRU - Mednarodni festival računalniških umetnosti

Ob ustanovitvi leta 1994 je bil Mednarodni festival računalniških umetnosti (MFRU) eden prvih v tem delu sveta ter prvi in edini v Sloveniji. V organizaciji MKC-ja Maribor ter v zadnjih treh letih pridruženi soorganizaciji Zavoda uho; oko ima v Sloveniji bogato tradicijo, saj velja za eno od osrednjih institucij računalniške umetnosti. V svoji zgodovini je gostil bogato paleto domačih in tujih umetnikov, med njimi je bilo kar nekaj svetovnih zvezd in pionirjev računalniške umetnosti, ki so tej veji sodobne ustvarjalnosti s svojo umetniško prakso in teoretskim delom pustili neizbrisen pečat.

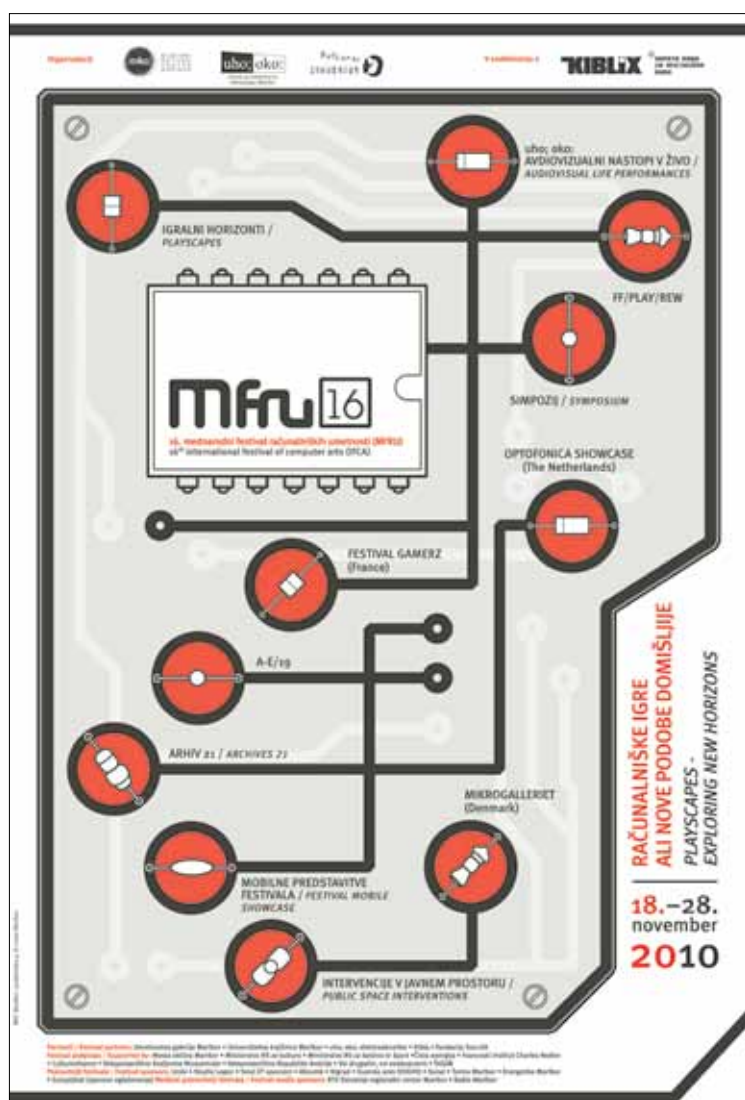
MFRU je razdeljen na posamezne festivalске enote, ki sledijo vsakoletni temi festivala in letošnja se glasi »Računalniške igre ali nove podobe domišljije« oziroma *New Playscapes – Exploring Horizons of Imagination*. Festivalna enota *Igralni horizonti / playscapes* se neposredno navezuje na letošnjo temo festivala. Gre za nastope umetnikov in teoretikov, ki se s tematiko digitalnih iger ukvarjajo na kritičen način, s čimer osvetljujejo tiste razsežnosti igranja video iger, ki se nahajajo v senci medijskega blišča mednarodne zabavne industrije.

Enota *uho; oko: AV nastopi v živo* bodo zaznamovali številni domači in tuji avtorji v novodelujočem mestnem Kinu Udarnik. Letošnji selektor je Maurizio Martinucci (aka Tez), ki deluje v sklopu platforme za poglobljeno umetnost in znanost v Amsterdamu, imenovane »Optofonica showcase«, ki spodbuja kombinirano raziskovanje zvoka in svetlobe v prostoru.

Pod kuratorstvom ustanove »Mikrogalleriet« je Jacob Sikker Remin pripravil štiri letni načrt - enoto za MFRU, katerega programsko izhodišče v 2010 predstavlja medijska instalacija »Polybius« in odprtokodna delavnica »Cheap, fat and open«. Preko »AVodprtega - mednarodnega poziva za krajša avdiovizualna dela« želi festival spodbujati tako lokalno kot mednarodno avdiovizualno umetniško prakso ter produkcijo sodobnih avdiovizualnih del, oziroma poziva k ustvarjanju eksperimentalnih del s področij videa, inovativne animacije ter eksperimentalne in grafične produkcije.

V sodelovanju z Muzejem sodobne umjetnosti Zagreb in UGM-jem je kot del festivalске enote »FF/PLAY/REW« vključena razstava »Nove tendence«. V Sloveniji razstave te velike ter zgodovinsko pomembne manifestacije, ki se je dogajala le nekaj kilometrov od slovenskih meja in je vključevala tudi slovenske umetnike (OHO, Zajc, Pavlin...), še nismo videli. Tokratna, prva predstavitev gibanja in razstave v slovenskem prostoru se bo osredinila na medijski prestop od slike k objektu.

Teoretska poglobitev festivala se bo zgodila s vsakoletno enoto »simpozij«, ki v sodelovanju z Univerzo v Mariboru pomeni enega od nosilnih stebrov festivala. Avtorica programskih izhodišč, ki se navezujejo na nosilno temo festivala, je dr. Melita Zajc, ki je v letu 2010 izbrala mednarodne predavateljice Isabelle Arvers, Patricio Gouveia in Andrewa Halla. Tematika računalniških iger in avatarja bo obravnavana skozi znanstveni diskurz ter ob tem poglobljeno razumevanje teh konceptov.

Enota »Mobilne predstavitev festivala« širi kulturno dogajanje iz Maribora, evropske prestolnice kulture 2012, v partnerska mesta regije Čiste energije. MFRU se tako povezuje s sorodnimi kulturno-umetniškimi institucijami iz vključenih mest, ki si prav tako prizadevajo za razvoj in produkcijo sodobnih medmedijskih umetniških del in dogodkov, ter s sorodnimi ustanovami v tujini (os sosednje države: Ljubljana–Gradec–Zagreb–Budimpešta; os Balkan: Sarajevo–Beograd–Romunija–Bolgarija, os EPK: Guimaraes v letu 2012 in Marseille v letu 2013).

Festival MFRU v letu 2010 spremljajo še številni drugi dogodki, kot sta mednarodno povezovanje z daljšim gostovanjem tujih umetnikov M2F Créations iz Francije (v sodelovanju s festivalom Gamerz) ter program fundacije Anne Lindh (libanonska in slovenska sekcija umetnikov), kjer bodo potekali internetni prenosi dogodkov v živo, prav tako pa bo vzpostavljena mestna platforma za podporo organizaciji in produkciji medmedijskih umetniških vsebin.

Več na <http://www.mfru.org/>

Kiblix - odprta koda za umetniško rabo

Od 2002 do 2009 je multimedijски center Kibla tehnološko usmerjen in mednarodni festival odprte kode Kiblix postopoma pretvoril v domeno umetnosti in izobraževanja ter z njegovo deveto izdajo v letu 2010 začel korak v še širše polje kulture in družbe. Festival Kiblix je izobraževalne narave in je namenjen tako dijakom kot študentom oziroma strokovni in poslovni javnosti, ki jih zanimajo področja informacijskih tehnologij, odprte kode in odprte družbe ter sodobne trans-novomedijske umetnosti.

Vsebinsko-formalni okvir devete ponovite izdaje Kiblix 2010 je nizka tehnologija, ekologija, odprta koda ter odpad, smet, oziroma »Odpad – tehnološki minus« kot lahko prevedemo njegov naslov »Waste – Technology Minus«.

Z razstavami, prostorskim postavitvami, večdnevno delavnico ter ob pogovorih, modni reviji in okroglih mizah, predvsem pa s sodelovanjem in povezovanjem festivalskih platform novomedijskih in odprto-

kodnih zgodb doma in po svetu želi izdaje 2010 postaviti temelje prestopa iz omejenih galerijskih prostorov v široko polje kulture in družbe ter začeti festival 2011 že v letu 2010.

Izbrani avtorji se v letu 2010 odlikujejo s svežino ter z brezkompromisnostjo pristopa in se ukvarjajo z resničnimi, aktualnimi stvarmi iz okolja ter družbene stvarnosti, ki jim dajejo drug, premišljen pomen. Odprta koda in računalniki so zanje medij, izrazno sredstvo, vsebine in dosežki pa so tako ekspresivnega, kot tudi kritično-angažiranega značaja. Matematično umetnost lanskega nabora bodo letos zamenjali sveži umetniki ter projekti.

Predstavil se bo niz dunajskih odprtodnih umetnikov (med njimi tudi *Armin Wagner*), ki so združeni v društvu *Transforming Freedom* ter domujejo v Museums Quartier na Dunaju. Letos so se že predstavljali v vzporednih dogodkih Istanbulskega Bienala.

Varvara Guljajeva in *Mar Canet* oziroma *Derivart* se ukvarjajo s pojmom recesije. Avtorji so ustvarili pokrajino z nagrobniki nepremičninskih podjetij, ki so bankrotirala v zadnjem letu. Vsak med njimi ima skrit videozaslon, ki prikazuje naj-

boljše trenutke bankrotiranega podjetja. Možno je tudi, da si bo kakšna firma opomogla in zapustila pokopališče.

Simon Berz iz odpadkov izdeluje instrumente ter postavlja zvočne namestitve. Odprtodni zvočni junk-art torej.

»*Biomodd*« je javnosti odprta delavnica in hkrati razstava umetniških del, ki vsebuje ekosisteme na računalniški pogon. Razstavo umetniških del je zasnovala skupina prostovoljcev »*Biomodd*«, v okviru katere se preokroženi računalniki uporabljajo kot energija za ekosistem. »*Biomodd*« je v svojem bistvu omrežje računalnikov, katerih odvečna toplota se uporablja za vzdrževanje ekosistema, ki vsebuje rastline in ribe. Računalniki so opremljeni z igrico, ki jo obiskovalci lahko igrajo. Z naraščanjem priljubljenosti igre in uporabljanjem računalnikov se krepi tudi ekosistem. *Angelo Vermeulen* projekt imenuje »potujoči koncept«. Vermeulen je belgijski umetnik, ki je projekt pripeljal na Filipine in pravi, da je »*Biomodd*« družbeni umetniški projekt, saj ga je zasnovalo in sestavilo mnogo prostovoljcev, ki so prispevali svoje zamisli, spretnosti in vire. Pri vodenju filipinske izvedbe projekta *Biomodd* je sodeloval *Diego Maranan*, ki poučuje multime-

dijske predmete. Z vodenjem Vermeulena in Maranana je nastal večplasten eksponat, katerega osrednji del predstavlja topli gredi podobna struktura, ki vsebuje računalnike, rastline, ribe in tradicionalne lesne rezbarije iz mesta Paete v pokrajini Laguna – na ta način so podarili zmogljivost sodobne umetnosti in tako obuditev tradicionalnih vrednot.

Namen razstav in projekta »*Biomodd*« je spodbuditi razpravo o vrsti vprašanj, med katerimi najdemo preokrožanje računalnikov, sodobno in tradicionalno umetnost ter okolje. Nekatere koncepte, ki jih podarja »*Biomodd*«, je sprejelo tudi znanstveno okolje.

Projekt »*LAB>>2>>LAB*« ekipe *House Of Natural Fiber [HONF]* iz Indonezije skupaj z gosti se ukvarja s vprašanjem »*Kako tehnologija spreminja družbo?*«. »Ob tem, ko nam tehnologija nenehno nudi nove načine, da drug z drugim govorimo o sebi, upamo, da nam bo izboljšana komunikacijska izmenjava pomagala zgraditi razumevanje in porušila meje predsodkov in strahu. Z nekaj sreče in prizadevanj bodo komunikacijske tehnologije navsezadnje postale pregledne in v resnici bomo lahko drug z drugim govorili iskreno. Že samo to je razlog, da si prizadevamo širiti tehnologije za digitalno komunikacijo po Aziji, Evropi in drugod.« so opisali namen projekta *Lab2Lab*.

»*OpenWear Collaborative Collection*« je nov odprtodni koncept in skupnost v razvoju kot del projekta *EDUfashion*. *EDUfashion* projekt se je uradno začel konec lanskega leta in se financira s pomočjo Evropske komisije. Rodil se je iz sodelovanja z družbeno komunikacijskim studijem *Poper* iz Ljubljane ter z *Ethical Economy*, družbo s sedežem v Londonu, ki zagotavlja spletna orodja za izgradnjo etično pomembnih odnosov, ter med tremi univerzami - italijansko (Fakulteta za politične vede Milano), slovensko (Naravoslovnotehniška fakulteta v Ljubljani) ter dansko (Copenhagen Business School). *OpenWear* predstavlja poskus nove vizije in prakse mode, ki temelji na sodelovanju, inovativnosti ter izmenjavi znanja in spretnosti.

Več na <http://www.kiblix.org/>

bio.22 – bogastvo raznolikosti

Bogastvo raznolikosti bi lahko letos rekli tako za podeljene nagrade ter priznanja nagrajencem na 22. bienalu industrijskega oblikovanja, kot za spekter dogajanj, vzporednih osrednjemu dogodku na Fužinskem gradu v Ljubljani. Seveda je za vsak dogodek značilno, da iz leta v leto raste, a BIO je letos naredil še posebno velik korak. Dogajanj je toliko, da jim je kar težko slediti, primerna pa so za skoraj vse skupine obiskovalcev – vrstijo se namreč tako delavnice za najmlajše kot vodstva za nekoliko starejše otroke, cela vrsta je različnih spremljevalnih razstav, predavanj, projekcij filmov, seminarjev, posvetov ... Organizacijskemu odboru moramo priznati, da je tokrat res „krepko plunil v roke“.

Kje drugje začeti, kot pri nagradah?

Na razpis so letos prispela 503 dela, med katerimi jih je devetčlanska izbirna komisija le 132 predlagala v izbor za nagrade. Med temi je petčlanska strokovna žirija pod vodstvom Luigija Ferrare iz Kanade izbrala le tri, ki so zadostila zahtevam za najvišje priznanje – zlato medaljo BIO, deset jih je bilo odlikovanih s častno pohvalo, sedem z nagrado dobra zasnova ter le eno z nagrado za dovolj kakovostno študentsko delo.

Industrijsko oblikovanje je veja, v katero sodi skoraj vse, kar nas obkroža, zato ni čudno, da so zelo raznoliki tudi izdelki, nagrajeni z zlato medaljo BIO. Ti se letos raztezajo od dvosedežnega jadralnega letala z uvlačljivim električnim motorjem podjetja Pipistel, d. o. o. preko obrnjenega cvetličnega lonca Sky Planter oblikovalca Patricka Morrisa z Nove Zelandije do sistema znaka in plakatov za premiere mestnega gledališča v Žilini slovaškega oblikovalca Emila Drličiča.

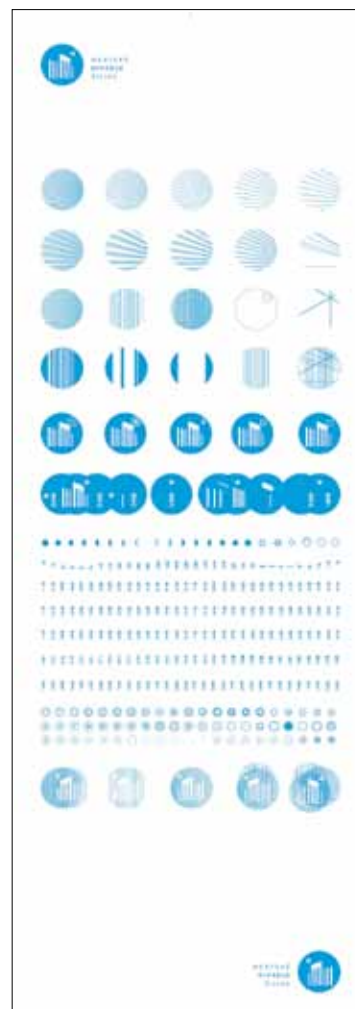
Častnih pohval je bilo podeljenih veliko več – kar deset, in štiri izmed njih so dobili slovenski ustvarjalci. Med temi so tekaški čevlji Promise, izdelek studia Jureta Miklavca, ki so večini bralcev verjetno že dobro poznani. Poleg njih so se med častne nagrajence prebili še počivalnik-zofa Orca oblikovalca Ernesta Nograška iz studia Quadrat Design, embalaža prehranskega dopolnila Gogo vitamini in minerali oblikovalcev Tomata Koširja in Dušana Grobovska ter lastna celostna grafična podoba Matjaž Čuka. Nagrajena dela predstavljamo tudi v slikovni obliki. Izbrana dela (z izjemo v reviji že predstavljenih tekaških čevljev) razen

Pipistrel Taurus Electro, oblikovanje: Ivo Boscarol z ekipo sodelavcev (zlata medalja BIO)

Obrnjen cvetlični lonec Sky Planter, oblikovalec: Patrick Morris, Nova Zelandija (zlata medalja BIO)

Sistem znaka in plakati za premiere mestnega gledališča v Žilini, oblikovalec: Emil Drličič, Slovaška (zlata medalja BIO)

kdo ne pozna alvarja aalta?

Čeprav arhitektura ni področje, katerega ustvarjalci bi bili povsod poznane medijske zvezde, je prav gotovo malo ljudi, ki še ne bi slišali za slavnega finskega arhitekta.

Razstava z naslovom Alvar Aalto – brezčasna izraznost si je našla domovane v prostorih Narodnega muzeja v Ljubljani. Na njej so razstavljeni Aaltove enodružinske hiše in notranja oprema. O njih govori serija fotografij, arhitekturnih skic in maket posameznih hiš, na ogled pa so tudi pohištvo, steklene posode, tekstilije ter notranjost Ville Mairea. Vse to dopolnjujejo filmske projekcije ter spremljevalna razstava Aalto in Slovenci, ki prikazuje vzporednice z delom slovenskih oblikovalcev v istem obdobju.

Alvar Aalto (1898-1976) je sicer znan kot eden pomembnih pionirjev arhitekture 20. stoletja ter eden velikih skandinavskih mojstrov oblikovanja. Kot arhitekt je deloval petinpetdeset let, v tem času pa je zasnoval skoraj sto enodružinskih hiš. Pri tem ga je usmerjal idealizem, ki je stremel po ustvarjanju boljših bivanjskih razmer, enakih za vse. Ustvaril je svoj edinstven arhitekturni in oblikovalski slog, ki sta ga navdihnili človek in narava. Z inovativnimi pristopi na področju oblikovanja pohištva si je ustvaril pomemben prostor tudi v zgodovini industrijskega oblikovanja. Prepričan je bil, da bi dobro oblikovanje moralo biti del našega vsakdana, zato je ustvarjal uporabne predmete, ki prispevajo k izboljšanju le-tega.

Ob odprtju so s svojimi govori sodelovali: Majda Širca, ministrica za kulturo; Barbara Ravnik, direktorica Narodnega muzeja v Ljubljani, Matevž Čelik, direktor Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, Ville Cantell, prvi sekretar finskega veleposlaništva v Ljubljani ter Sašo Todo-

rovič, direktor družbe Nokia Siemens Networks, ki je bila tudi pokrovitelj dogodka. Kulturna ministrica je razstavo tudi uradno

odprla. Razstavo, na kateri so podrobneje ogleda ter občudovanja vredne vrhunsko izdelane

Foto: Alvar Aalto Museum

makete, pa še mnoga druga dela slovitga mojstra, bo na ogled vse do konca leta, to je do 31. decembra.

vizualne prefinjenosti in idejne svežine ne prinašajo večjih inovacij. Med preostalimi s pohvalo nagrajenimi deli bi izpostavili zanimivo rešitev kopalne kadi Twinline 2, hibrida med kopalno kadjo in kabino za prhanje, ki je s vhodom v nivoju tal primerna za najširši krog uporabnikov, tudi za starejše ter slabotnejše, pa svetilko Piano, ki omogoča prilagajanje okolja glede na to, koliko svetlobe oddaja in od kod, ter s svojo prilagodljivostjo in taktilnostjo očara uporabnika, ter zložljivi cepin Alpico, lahek in zložljiv, obenem pa presenetljivo močan in učinkovit pripomoček za gorsko plezanje. Navdušujoče preprosta in grafično docrčena je tudi nalepka za vina Kos hrvaške oblikovalke Vanje Cuculić.

Nagrada za študentsko delo je ena sama, a ta toliko bolj vrhunska. Oblikovno prenovo praškega tramvaja je oblikovalka Anna Marešová iz Češke sicer naredila v sklopu dela na univerzi iz Derbyja, a izdelek kljub temu izkazuje zrelost in poglobljen študij, značilnejša za profesionalno prakso. Poudarek je bolj na obliki potovanja, kot pa na obliki tramvaja. S sklicevanjem na dediščino starih praških tramvajev Anna črpa navdih od lokalnega predhodnika, rezultat pa je moderna oblika, skladna z zgodovinskim kontekstom mesta.

Nagrade za dobre zasnove so prav tako na površje potegnile kar nekaj zanimivih izdelkov, med njimi napihljivo kad in prho za gibalno ovirane osebe Airbath čeških obli-

Oblikovna prenova praškega tramvaja TFP 1, oblikovalka: Anna Marešová, Češka (nagrada za študentsko delo)

dogodki

Cepin Alpico, oblikovanje: Soluzioninventive, Italija (častna pohvala BIO)

Čevlji za smučarski tek Alpina Promise, oblikovanje: Studio Jure Miklavc, Slovenija (častna pohvala BIO)

Svetilka Piano, oblikovanje: QisDesign, Tajvan (častna pohvala BIO)

Etikete za vina Kos, oblikovalec: Vanja Cuculić, Hrvaška (častna pohvala BIO)

kovalcev, košaro Bubble - moderno reinterpretacijo obrtnice, ki uporabnikom omogoča ustvarjanje lastnih personaliziranih izdelkov z modularnim dvodimenzionalnim plastičnim krojem, ki se ga da preoblikovati v tridimenzionalne oblike, delo slovenskih oblikovalk Jane Mršnik in Vesne Štih, ter ptičjo krmilnico Metoda Burgarja, ki jo je naredil za naročnika Design for Fair Trade iz Ugande in ki znotraj pravične trgovine ustvarja novo priložnost za tradicionalno obrt. Poleg tega ne moremo prezreti zložitve vetrne turbine Ventus češkega oblikovalca Sergeja Kuckira, posebno pa ne potencialov, ki jih lahko prinaša zamisel o preoblikovanju zidaka Brick-Stationable oblikovalcev Aimiliosa Michaela in Marie Eftychi s Cipra in katerega zasnova omogoča ublažitev vremenskih razmer na fasadi, hkrati pa na stavbi ustvarja estetske vzorce. Oba zadnja izdelka močno odstopata s svojo okoljsko osveščeno inovativno noto.

Za konec še na kratko predstavimo smernice, ki si jih je izbrala strokovna žirija pri izboru nagradencev. Tokrat so se odločili, da nagradijo tip oblikovanja, ki naj ne bo preveč oblikovan ter naj izkazuje ino-

smer jug-jugovzhod

Pod tem imenom se je dogajala prva skupinska prodajna razstava sodobnih modnih ustvarjalcev iz jugovzhodne Evrope.

Prodajna razstava v prostorih nasproti vhoda v Hotel Lev je bila enkratni poskus, za katerega lahko le upamo, da bo postal stalnica. Pohvalno je že samo povezovanje in sodelovanje, še bolj to, da je bilo na enem mestu zbranih toliko perspektivnih in ambiciozних mladih oblikovalcev iz večih smeri, ki se navezujejo na modo – poleg oblek in čevljev so bile tam predstavljene še torbice, nakit, različni modni dodatki, pa še kaj. Osnovna usmeritev razstave je bila, po besedah avtorice zasnove in modne oblikovalke Sanje Grcić, mednarodno povezovanje ter predstavitev oblikovanja tekstilij, oblačil in modnih dodatkov v obliki medkulturnega dialoga med različnimi oblikovalskimi pristopi in estetikami oblikovalcev jugovzhodne Evrope. Njih želja je bila z razstavo približati kakovostno jugovzhodno modno oblikovanje domači in mednarodni javnosti, prestolnico Slovenije pa z izvirnim projektom postaviti na modni zemljevid kot vodilno mesto srednje in vzhodne Evrope na področju modnega oblikovanja.

Odrprijete je bilo slovesno kot se dogodu pritiče, priložnost pa prava tudi za podelitev nagrad najboljšim. Tokrat sta to bili dve nagradi, podeljeni v kategorijah profesionalnih oblikovalcev ter študentov. Najvišje odličje je šlo v Zagreb v hišo mode I-GLE, študentska nagrada pa v Ljubljano v roke Tinetu Kozjeku. Pri organizaciji razstave so poleg avtorice sodelovali še člani društva za sodobno slovensko oblikovanje tekstilij in oblačil SOTO ter seveda sekretariat BIO Muzeja za arhitekturo in oblikovanje, na njej pa so se predstavljali uveljavljeni, sodobni, avangardni, konceptualni ter trendovski modni ustvarjalci iz Hrvaške, Poljske, Latvije, Bolgarije, Madžarske, Srbije, Češke, Bosne in Hercegovine, Romunije, Ukrajine in Slovenije. "Smer jug-jugovzhod" je bila prva skupinska razstava, na kateri so se selekcionirano predstavili najboljši modni oblikovalci in blagovne znamke s tega področja ne le v Sloveniji, temveč tudi v Evropi. Žal je svoja vrata s koncem oktobra zaprla, upamo pa, da bo to le uvod v naslednja podobna druženja.

Almira Sadar, Slovenija

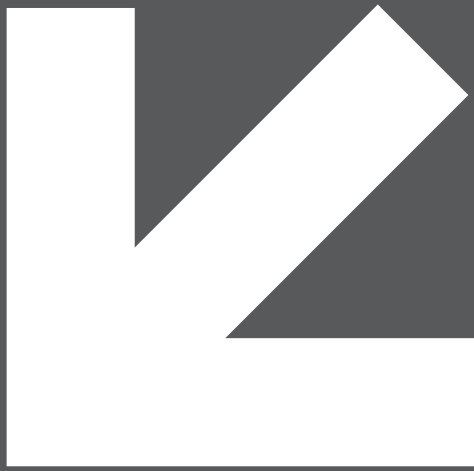
Ljiljana Majkić, Bosna

Sisterconspiracy, Češka

Zooloo, Srbija

kaj dobim

naročnina na klik

10 številčk

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov

popusti pri nakupu knjig

ter vrsta uporabnih informacij za bralce

na spletni strani revije, kot so:

ceniki storitev

spletne povezave - linki

informacije o sejmih, natečajih ...

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | +386 (0)1 52 00 720

15 november

[naročilnica na knjige]

Projekt arhitektura

jezik: slovenski / angleški
strani: 134
izid: 2010
cena: **20,00 eur**

cena za naročnike:
■ **17,00 eur**

Kje pa ti živiš?

jezik: slovenski
strani: 48
izid: 2010
cena: **18,90 eur**

za naročnike:
■ **16,10 eur**

Tipologija večstanovanjskih stavb

jezik: slovenski
strani: 268
izid: 2009
cena: **29,00 eur**

za naročnike:
■ **24,65 eur**

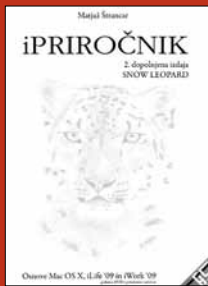

3D od točke do upodobitve

jezik: slovenski
strani: 280
izid: 2010
cena: **37,98 eur**

za naročnike:
■ **32,30 eur**

[naročilnica na knjige]

iPriročnik: Snow Leopard: osnove MAC OS X

jezik: slovenski
strani: 196
izid: 2009
cena: **24,90 eur**

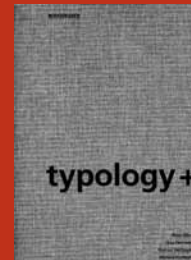
za naročnike:
■ **21,20 eur**

Pojmovnik slovenske umetnosti

jezik: slovenski
strani: 359
izid: 2009
cena: **38,00 eur**

za naročnike:
■ **32,30 eur**

typology +

jezik: angleški
strani: 432
izid: 2009
cena: **82,00 eur**

za naročnike:
■ **73,80 eur**

Yes is More

jezik: angleški
strani: 400
izid: 2009
cena: **21,99 eur**

za naročnike:
■ **18,70 eur**

[naročilnica na knjige iz prejšnjih številčk]

naslov knjige	recenzija v številki:	redna cena:	cena za naročnike:
■ Predpisi o honoriranju oblikovanja vizualnih komunikacij	103	114,00 eur	97,00 eur
■ Predpisi o honoriranju tridimenzionalnega oblikovanja	103	81,40 eur	69,20 eur
■ New Tent Architecture	102	46,61 eur	39,50 eur
■ The Fundamentals of Architecture	102	31,11 eur	26,50 eur
■ Process: 50 Product Designs from Concept to Manufacture	102	38,90 eur	33,00 eur
■ New Media Design	102	31,05 eur	26,50 eur
■ We love Magazines	102	41,39 eur	35,00 eur
■ Tactile, High touch Visuals	102	52,04 eur	44,00 eur
■ 111 Posters	102	47,31 eur	40,00 eur
■ Contemporary Illustration and its Context	102	52,04 eur	44,00 eur
■ InDesign in osnove namiznega založništva	101	29,90 eur	22,50 eur
■ Architecture of Change, Sustainability and Humanity	101	58,51 eur	49,75 eur
■ Design Drawing, knjiga in CD	101	43,56 eur	37,00 eur
■ Mutations	101	53,22 eur	45,00 eur
■ Photoshop CS3 učilnica v knjigi	100	44,95 eur	38,21 eur
■ Avtorsko pravo v digitalni dobi	100	54,00 eur	45,90 eur
■ Hitri vodnik skozi CorelDRAW X3	98	24,58 eur	20,91 eur
■ Naučite se: Flash 8 v 24 urah	98	32,92 eur	28,00 eur

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

Naročanje: lidija@proanima.si 01 52 00 720

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

kaj dobim

naročnina na klik

10 številok

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov
popusti pri nakupu knjig
ter vrsta uporabnih informacij za bralce
na spletni strani revije, kot so:
ceniki storitev
spletne povezave - linki
informacije o sejmih, natečajih ...

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

Naročanje: lidija@proanima.si 01 52 00 720

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

[naročilnica]

ime in priimek

podjetje

ulica

poštna številka, pošta

davčna številka (zavezanci)

način plačila

položnica

račun

Naročanje: lidija@proanima.si 01 52 00 720

poštnina
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

pro anima
p.p. 2736

1001 ljubljana

kje se naročim?

s priloženo naročilnico
po internetu | www.klikonline.si
po telefonu | +386 (0)1 52 00 720

16 **november**

več od trajnostnosti

Posledice, ki jih trpi naš planet zaradi neodgovornega ravnanja z naravnimi viri, predvsem pa zaradi poškodb, ki sta jih ob tem utrpela naše ozračje ter okolje, so vse hujše in le redki si pred njimi še zatiskajo oči. Ukrepanje je nujno, poti pa nešteto – ena od njih se imenuje Od zibelke do zibelke (Cradle to Cradle).

Projekt Od zibelke do zibelke, ki ga v Sloveniji kot partnerska organizacija vodi Služba Vlade RS za razvoj in evropske zadeve, je bil, prav tako v sklopu 22. Bienala industrijskega oblikovanja, predstavljen 12. oktobra na celodnevem posvetu v prostorih Gospodarske zbornice. Kot izhodišče je bilo izpostavljeno dejstvo, da dragocenih surovin ne vračamo v proizvodne tokokroge. Scenariji predvidevajo, da se bo skupna uporaba virov do leta 2020 povečala na okoli 80 milijard ton, zato je treba čim prej izstopiti iz tega začaranega kroga. Eden od načinov za doseg bolj preudarnega gospodarjenja z naravnimi viri v praksi je tudi izvajanje načel koncepta Od zibelke do zibelke.

Številna podjetja in druge organizacije so že stopile na pot uporabe in udejanjanja načel le-tega, njihovi predstavniki pa so svoje dragocene izkušnje pri prenosu najnaprednejših razvojnih konceptov in praks predstavili na mednarodnem posvetu, ki ga je v okviru projekta C2CN sofinancirala Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj v okviru programa INTERREG IVC.

Uvodne govore so imeli ugledni gostje, ki so poudarili težo in pomen obravnavane tematike. Po mag. Mitji Gaspariju, ministru Službe Vlade RS za razvoj in evropske zadeve je besedo povzela ministrica za kulturo Majda Širca, ki je izpostavila potrebo, da se vzpostavi novo razmerje med naravo in kulturo, saj se je obstoječe izkazalo za neučinkovito, celo pogubno. Življenjski krogi niso zaključene celote in prav to želi

projekt Od zibelke do zibelke vzpostaviti – ne odprt krog od zibelke do groba, ampak neprestano kroženje in ponovna pot k rojstvu z zibelko do zibelke. Po predsedniku GZS Samu Hribarju Miliču je besedo povzel Albin Kälin, direktor združenja EPEA iz Švice. Poudaril je pomen okoljskih znanosti ter podpore in pomoči industriji, da lažje in hitreje najde poti do okoljsko ustrežnejših proizvodnih verig. Baze okoljskega znanja pri pravih ljudeh so tiste, ki zagotavljajo hiter razvoj, pot s končnim ciljem v kakovosti izdelkov pa je njihovo vrednotenje - certifikacija. Na koncu je predstavil še nekaj ilustrativnih praktičnih primerov že delujočih praks. Sledili sta dve predavanji projektnih partnerk dr. Gise-

le Raulik-Murphy in dr. Harme Albering, po odmoru pa še predstavitev nekaterih že delujočih in uspešnih praks iz tujine in Slovenije. Slednjo je zastopal oblikovalec Jure Miklavc, ki je na začetku svoje predstavitve projekta tekaških čevljev Promis samokritično ugotovil, da je podjetje Alpina s svojim, čeprav ekološko dokaj dovršenim izdelkom, v praksi daleč stran od koncepta Od zibelke do zibelke.

Po drugem odmoru je sledila še okrogla miza, kjer so soočili svoje poglede nj. excs. Johannes Douma, veleposlanik Kraljevine Nizozemske, Rok Grudnik iz Gorenja, mag. Boris Marzi iz Luke Koper, Marko Lukič iz Lumarja, mag. Danijel Zupančič iz Trima, dr. Peter Gašperšič z ministrstva RS za okolje in prostor ter mag. Barbara Tišler iz Slopaka. Izkazalo se je, da je že kar nekaj slovenskih podjetij na poti h konceptu Zibelka do zibelke, da pa bo treba vložiti še veliko naporov, da prispejo prav na cilj. Prav tako so nekatera podjetja že povezana in sodelujejo s tujimi sledilci koncepta, le da tega niti ne vedo, ali pa še ne poudarjajo v svojem javnem komuniciranju. Zaključki? Težko bi o njih govorili, prej o izhodiščih za novo, drugačno pot v prihodnost, v novo industrijsko revolucijo, ki si bo za vzor postavila procese v naravi.

Kopalna kad in kabina za prhanje Twinline 2, oblikovanje: GP Designpartners GmbH, Avstrija (častna pohvala BIO)

Embalaza prehranskega dopolnila Gogo vitamini in minerali, oblikovalca: Tomato Košir, Dušan Grobovšek, Slovenija (častna pohvala BIO)

vativnost, preprostost, jasnost in estetske lastnosti, hkrati pa izkorišča tehnološke priložnosti ter odgovarja na sodobna družbena vprašanja. Bistveno je bilo tudi, da ima izdelek resničen namen v življenjih ljudi, pa naj bo ta praktičen ali usmerjen v prihodnost. Žirija je še posebej opozorila na visoke standarde oblikovanja in njegovega vrednotenja v Sloveniji, kar je vselej prepoznano in podprto na Bienalu industrijskega oblikovanja. No, razveseljivo!

Nagrade je letos podeljevali novi direktor Muzeja za arhitekturo in oblikovanje Matevž Čelik skupaj z nekaj pomembnimi gosti, „poslastica“ večera pa je bil sloviti francoski oblikovalec Philippe Starck, ki je zaključil slovesnost z govorom, v katerem je v dobri meri obračunal s svojim lastnim delom, pa tudi z nekaterimi nagrajenimi. S svojim govorom je izrazil mnenje čustveno zrelega oblikovalca, ki po dolgih letih eruptivne ustvarjalnosti v filozofiji išče samega sebe.

Počivalnik-zofa Orca, oblikovalec Ernest Nograšek, Quadrat Design, Slovenija (častna pohvala BIO)

Ptičja krmilnica, oblikovalec: Metod Burgar, Slovenija (dobra zasnova BIO)

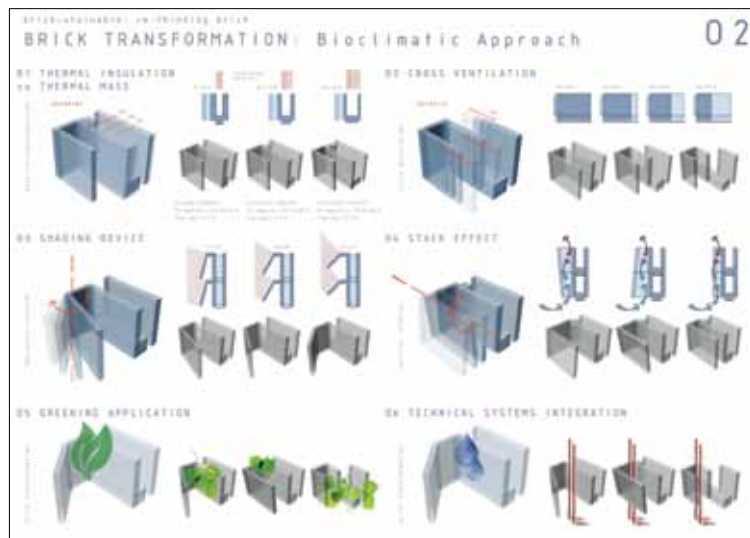

Košara Bubble, oblikovalki: Jana Mršnik in Vesna Štih, Slovenija (dobra zasnova BIO)

Razstava in drugo

Kot smo že omenili, spremlja osrednje dogajanje cel kup vzporednih. Nekatera zanimivejša so opisana v posebnih okvirih, nekaj pa se jih bo šele zgodilo. Letošnji BIO prav gotovo lahko označimo kot zelo uspešen, glede na zadni bienale je izpopolnjena tudi ergonomija napisnih tablic, ki so prijazno blizu gledalčevemu očesu. Edino kar vse močneje najeda blišč dogodka, so za razstavne prostore dokaj

neprimerni prostori muzeja. Ti so bili nekoč dobra trajna rešitev za zbirko del Jožeta Plečnika, razstava kot je BIO pa jih popolnoma zadušijo. Že nekaj preko sto razstavljenih del je dokaj degradiranih zaradi prostorske stiske, če pa bi jih izbirna žirija izbrala več, bi jih verjetno težko vsa razstavili. Bienale namreč obiskujejo številne šole, kar je s stališča promocije področja zelo dobrodošlo, a tesni razmiki med razstavnimi panoji večjim skupinam

Preoblikovanje zidaka Brick-Stainable, oblikovalca: Aimilios Michael in Maria Eftychi, Ciper (dobra zasnova BIO)

Zložljiva vetrna turbina Ventus, oblikovalec: Sergej Kuckir, Češka (dobra zasnova BIO)

Embalaza alkoholne pijače Tatratea, oblikovalca: Juraj Demovič, Livia Lorinczova, Slovaška (častna pohvala BIO)

ne nudijo dovolj prostora. Škoda je tudi, da Ljubljana s svojim oživiljenim mestnim središčem ob takem dogodku ostaja nekoliko distancirana. Tam namreč najdejo prostor mnoge, sicer zanimive in ustvarjalne, instalacije – po mostovih visijo kajaki, z napeljav nad Stritarjevo ulico ogromni svinčniki, ipd., za dogodek kot je BIO pa kar ni prave energije. Ne vidim razloga, zakaj ne bi „muzejski“ traktor vsaj enkrat na dan ob Lju-

bljanici odpeljal turiste do vsestransko zanimivega Fužinskega gradu ter zakaj se pestrost vzporednih bienalskih dogajanj Ljubljanskega gradu niti ne dotakne. Ali novi in hkrati stari župan ob tem, da uvidi pomene športa, turizma, zabave za množice, ipd., ne uvidi priložnosti kakovostnega oblikovanja in arhitekture? Hm, če se ozremo po ljubljanskih fasadah, posebno tistih novejših, bi to lahko celo verjeli ..

elektronsko založništvo

Kar štiri leta in pet mesecev je minilo odkar smo v Kliku zadnjič obravnavali elektronsko založništvo. V svetu, kjer so mnoge spremembe skoraj hipne, je to kar dolgo časa. Junija 2006 so bile cene elektronskih bralnikov še dokaj visoke, ponudba knjig pa bolj pičila. O spletnih časopisih še ni bilo ne duha, ne sluha. V štirih letih od tedaj je sprememb kar veliko, napredek je področje končno privedel do točke, ko začenja prodaja elektronskih knjig presegati prodajo tiskanih publikacij. Primeren trenutek torej, da se tudi na vezanih področjih začnejo dogajati revolucionarni premiki.

Teh je bilo letos kar nekaj. Eden je bil gotovo predstavitev iPada. Apple namreč izide vseh svojih izdelkov pospremi z veliko propagandnega hrupa. Tudi z iPadom je bilo tako in naprava se je prav kmalu znašla na listah najbolj iskanih izdelkov. Seveda pa iPad ni ostal osamljen, obnovljene različice e-bralnikov so kar deževale. Pri opisu se bomo omejili na tri, ki so za naš trg najbolj zanimivi: iPad, izdelek Amazona Kindle ter Samsunov e-bralnik Galaxy Tab. Vsak od njih ima svoje posebnosti in vsak si bo iskal svoje ciljne skupine, a vsi skupaj bodo gotovo pomembno pospešili prodor in prevlado elektronskega založništva.

Kaj torej vanj sodi? Seveda so to v prvi vrsti elektronske knjige in elektronski članki, katerim se kot vzporednica pridružuje razvoj

digitalnih knjižnic in katalogov. Elektronsko založništvo je najbolj razširjeno v znanstvenih krogih, kjer je že skoraj popolnoma izrinilo klasičnega. Večina izdelkov e-založništva se nahaja na spletu – govorimo o spletnem založništvu, nekaj pa jih dobimo le v obliki zgoščenk CD in DVD (enciklopedije, ipd.). Sočasno je naraščal tudi obseg e-knjig, dostopnih preko različnih mobilnih naprav, predvsem pametnih telefonov.

Zgodovina

Prve e-knjige so se pojavile že daljnega leta 1971 v okviru projekta Gutenberg Project, njihov pobudnik pa je bil Michael S. Hart. V začetku so bile namenjene branju znotraj omejenih skupin ljudi ter malih in področju predanih ciljnih skupin, najpogosteje pa so

v njih našli mesto različni priročniki, tehnična navodila, ipd.

Vzporedno so se na tržišču razširili mnogi različni formati e-knjig, nekateri med njimi so bili podprti tudi z vodilnim Adobejevim formatom PDF, drugi ne. Mnogi, ki so se odločili za nakup e-bralnika, so skupaj z njim prevzeli tudi format knjig, ki ga je ta uporabljal, kar je povzročilo še večji razpad trga. Dodatne težave so nastajale še zaradi ekskluzivnosti področja, raznolikosti formatov ter tudi nesoglasnosti avtorjev knjig glede standardov e-knjig, ovijanja in prodaje. E-knjige so zato ostajale v "podzemlju", veliko založnikov pa je tudi razpošiljalo publikacije, ki so bile v javni lasti. Pogosto so se pojavile na trgu celo neavtorizirane ali drugače nelegalne knjige.

Leta 1998 so začele knjižnice v ZDA v svojem programu ponujati tudi e-knjige, ki pa so bile v glavnem izobraževalne, tehnične ali strokovne narave. Še nadaljnjih pet let je moralo miniti, da so se pojavile tam prve komercialne e-knjige skupno z izredno uspešnim modelom za njihovo izposajo. Od tedaj dalje se je ta smernica vse hitreje nadaljevala, tako da lahko v letu 2010 zapišemo, da že 66 odstotkov ameriških knjižnic ponuja e-knjige. To je bil tudi povod za širše gibanje v knjižnični industriji v smeri raziskav možnosti za njihovo izposojanje. Leta 2009 so bili razviti tudi novi trženjski modeli za e-knjige skupno s potrebno strojno opremo za njihovo branje. Septembra 2009 sta bila v ZDA najbolj priljubljena modela e-bralnikov Kindle in Sony PRS-

500, katera je marca 2010 že opazno ogrozil Barnes & Noble-jev Nook. Istočasno je Apple najavil svoj večfunkcijski izdelek iPad ter sočasno s petimi od šestih največjih založnikov sklenil dogovor o trženjih svojih e-knjig v njihovih trgovinah.

Naslednji pomembni premik na področju je bil julija 2010, torej pred dobrimi štirimi meseci, ko je Kindle objavil, da je prodaja e-knjig prvič v zgodovini preseгла prodajo klasičnih knjig, in to kar za štirideset, le nekaj kasneje pa že za osemdeset odstotkov. To je bil nedvomno odločilni preobrat, ki utegne e-knjige v prihodnosti popeljati v prevlado, podobno kot se je ta zgodila na področjih digitalne fotografije ali digitalnega videa.

Seveda e-založništvo niso le e-knjige. Nezanemarljiv, a upadajoč delež imajo tudi ceteromi, medtem ko so spletni časniki in revije v stalnem porastu. Poleg naštetega pa se v elektronsko založništvo prištevajo še storitve s področja novih medijev, kot so izmenjava datotek, podcast sodelovalni programi in poslovni modeli spletnega oglaševanja, odprtega dostopa, plačila po ogledu (pay-per-view), tiskanja na zahtevo, naročnin, samozaložništva ter nesubvencionirana založništva.

OdlIKE ...

- Dosegljivost: že avgusta 2009 je bilo na spletu na razpolago več kot dva milijona brezplačnih knjig, pomembna pa je tudi njihova mobilna dosegljivost za vse, ki so na splet povezani z mobilno podatkovno povezavo – njim namreč ni treba knjig hraniti v bralniku, ampak jih lahko uporabljajo neposredno s spleta;
- Prenosljivost in hranjenje: bralnik zasede mnogo manj prostora kot klasične knjige, predvsem pa ga je veliko lažje nositi s sabo na potovanja;
- Jezikovna dosegljivost: na spletnih straneh e-knjig je lahko ponujena tudi možnost sprotne prevoda knjig v druge jezike (op.: v uporabnost te možnosti vsi, ki uporabljamo googlov prevajalnik

- verjamemo z veliko distance);
- Lastnosti e-knjig: berljive so tako na močni dnevni svetlobi kot v mraku in celo v popolni temi. Novejše naprave lahko prikazujejo gibanje, lahko si povečamo ali spremenimo črke, iščemo po ključnih besedah, uporabljamo program Besedilo-v-govor, označujemo s knjižnimi zaznamki, ipd.;
- Cena: e-bralniki je sicer veliko dražji kot povprečna knjiga, e-knjige pa so običajno cenejše, pa še poštnine ni treba za njih plačati;
- Varnost: odvisno od pogodbenih pravic je mogoče vsebino knjige, če nam računalnik ukradejo ali ga izgubimo, ponovno naložiti;
- Razdeljevanje: za avtorje je preprosteje in ceneje založiti e-knjigo, prav tako pa lahko pošiljanje brezplačnih kopij močno poveča prodajo tiskanih knjig;
- Dostopnost: e-knjigo lahko v nekaj trenutkih dobiš na svoj računalnik za branje, po njo ni treba hoditi v knjižnico ali sploh izven lastne dnevne sobe;
- Okoljska nota: pri izdelavi e-knjig ne rabimo ne papirja, ne tiskarske barve.

... in slabosti

- Spreminjajoče se tehnologije: formati e-knjig so se že veliko spreminjali in tudi ne kaže, da se ne bodo še nadalje;
- Dostopnost: niso prav vse knjige dosegljive v obliki e-knjig;
- Estetski poziv: tiskane knjige lahko zaviješ v papir in odneseš za darilo. Pri e-knjigah jih njihov videz dela neopazne, prav tako pa ne omogočajo fizičnega ugodja ob dotiku naslovnice ali papirja;
- Življenjska doba: knjiga se nikdar ne izklopi in postane neuporabna le, če je fizično uničena, ne more pa se ji izprazniti baterija;
- Odpornost: e-bralniki so seveda veliko bolj občutljivi pred fizičnimi poškodbami kot klasične knjige;
- Izdelava in avtorjeva vizija: avtorji pogosto vložijo več napora v besedilo kot v njegovo obliko. Pogosto uporabijo e-knjigo le za reference, medtem ko jih njen videz manj zanima;
- Cene e-bralnikov še vedno močno presegajo cene ene same knjige, e-knjige pa pogosto niso nič cenejše kot enake v tiskani obliki;

- Varnost: ker so visokotehnološka naprava - e-bralniki - priljubljena tarča kraje. Ob tem so knjige, ki niso dosegljive le on-line oz. v oblaku, pogosto za vselej izgubljene ter jih je treba ponovno kupiti;
- Omejitve za bralce: zaslonke ločljivosti bralnikov so veliko nižje kot so ločljivosti tiskanih knjig;
- Upravljanje z digitalnimi pravicami in piratstvo: zaradi upravljanja digitalnih pravic je e-knjigo nemogoče prodati nekomu drugemu. Prav tako lahko potencial piratstva e-knjig tako založbe kot avtorje odvrne od njihove izdelave;
- Okoljski vplivi: v proizvodnji e-bralnikov se uporablja veliko strupenih snovi, so biološko nerazgradljivi, trajnost njihovih baterij pa še posebno dvigne njihov negativen okoljski vpliv;
- Vprašanja lastništva: e-knjige in programi v njih zlahka sledijo temu, kar lastnik bere, brska, ipd .. Zato se je že močno povečalo število zadetkov v Googlovih brskalnikih;
- Slikovne knjige: slike z velikimi fotografijami ali drugimi slikami niso najbolj primerne za branje oziroma pregledovanje.

Verjetno pa je najbolj pereče vprašanje e-knjig upravljanje z digitalnimi avtorski pravicami. Tako lastništva e-knjige ni mogoče prenesti na nekoga drugega. Istočasno tudi mnogi založniki avtorjev ne opozorijo na mogoče zlorabe digitalnih pravic njihovega izdelka. Zato se je treba, preden se podate v založništvo, dobro pozanimati o vsem mogočih nevarnostih.

Za podrobnejšo predstavitev smo si izbrali tri e-bralnike, ki so našemu tržišču "najbližje". To je najprej "slavni" iPad, ki sicer ima v Sloveniji zastopnika (podjetje FMC), a ima kljub temu enake težave, da se dokoplje do prodajnih polic kot njegov starejši brat iPhone, potem je podobna naprava podjetja Samsung – model Samsung Galaxy Tab ter na koncu še Amazonov Kindle. Slednjega je sicer treba naročiti preko spleta, sicer pa je edini pravi e-bralnik z zaslonom iz e-papirja.

na poti do zvezd – apple ipad

Kar se tiče izdelkov podjetja Apple, zadnjih nekaj let nobenemu razumnemu, znanstveno razmišljajočemu posamezniku prav za prav ni jasno, kaj se sploh dogaja. Primeren, že davno uveljavljen izraz bi bil, da se vse, česar se Apple dotakne, spremeni v zlato. Ali preneseno v sodobnost: vse kar proizvedejo, spremenijo v prodajno uspešnico, s katero rušijo svoje lastne nedavne rekorde. No, ne prav vse, predvsem to velja za njihove žepne naprave. »Histerija« nanje se je začela z iPodi, nadaljevala z iPhoni ter se trenutno kulminira v iPade. So pa zaradi splošne priljubljenosti podjetja bolj priljubljeni in predvsem pogosteje kupovani postali tudi njihovi računalniki ter prenosniki.

Če začnemo kar pri številkah. Predhodne Appleove uspešnice iPhone so v prvem četrtletju prodali en milijon. iPad je ta dosežek posekal trikratno: v prvih osemdesetih dneh od začetka prodaje (kar je le nekaj manj kot tri mesece) je bilo prodanih kar tri milijone iPadov, že takoj prvi dan prodaje pa kar 300.000 kosov iPadov ter 250.000 e-knjig. Po šestih mesecih se je prodaja iPadov ustalila pri štirih milijonih in pol na četrtletje. Napovedi za konec kolesarskega leta govorijo o vrtočlavih dvanajstih milijonih, medtem ko naj bi se obletnica začetka prodaje zaključila pri številki kar osemnajst milijonov!

Če poiščemo primerjalno število pri sorodnih izdelkih: kar pet let je trajalo, da so vsi proizvajalci skupaj prodali toliko DVD-predvajalnikov, kot je Apple sam prodal iPadov le v prvem četrtletju! Na svojem septemberskem medijskem dogodku je objavil podatek, da je na svetu trenutno v uporabi sto milijonov njihovih naprav iPod Touch, iPhone ter iPad. Napovedi nekaterih analitikov pa za konec prihodnjega leta napovedujejo enako številko le za iPad.

Kje torej iskati razloge za tako neverjetno uspešnost naprave, ki meri le 19 krat 24 centimetrov ter tehta manj kot 1 kilogram (730 gramov)? Izhodiščna cena za osnovni model 3G WiFi je namreč povsod po svetu zajetnih 499 enot – le da so te na evropskem trgu izražene v evrih, na ameriškem pa v trideset odstotkov manj vrednem dolarju. Torej znova diskriminativnost, na katero smo z veliko grenkobe že navajeni. Cena najboljšega modela WiFi + 3G s 64 Gb pomnilnikom je namreč kar 829 dolarjev (evrov). Kaj torej zmora ta na-

pravica s ceno, za katero dobimo že dokaj dober prenosnik in zelo dober notesnik?

iPad je v bistvu le nekoliko naprednejši brskalnik. Uporabnikom omogoča brskanje po spletu, sprejemanje in pošiljanje elektronske pošte, ogledovanje ter izmenjavo fotografij, gledanje HD-videov, poslušanje glasbe, igranje iger ter branje e-knjig. Vse to povezuje (kot ga Apple imenuje) revolucionarni večdotični uporabniški vmesnik, dopolnjuje pa baterija, ki uporabnikom po objubah proizvajalca omogoča do 10 ur

deskanja po netu preko povezav WiFi, gledanja videov ali poslušanja glasbe ali do devet ur brskanja po spletnih straneh. Te lastnosti niso v bistvu nič posebnega, nekaj kar množica drugih proizvajalcev ne bi mogla ponuditi po bistveno nižjih cenah. Kje je torej »kavelj« razlike?

Ta je v vzporedni ponudbi, ki jo je Apple organiziral v svoji spletni trgovini App Store. Ta je trenutno največji spletni katalog dodatnih aplikacij na svetu. Trenutno je teh že več kot 300.000, njihovo število pa

dejansko iz minute v minuto narašča, saj odprtost operacijskega sistema omogoča množici programerjev in zanesenjakov širom sveta, da ustvarjajo svoje lastne aplikacije ter jih preko App Store ponudijo globalnemu trgu. Cene teh »appsov« so pogosto zanemarljive, a obseg trga, ki poleg tega nenehno raste, odtehta razliko. Računica je namreč preprosta: mnogo bolje je prodati 100.000 programčkov po 1 dolar kot 50 po 200 dolarjev. In sistem deluje brezhibno, tako da je programov v App Store ne le iz ure v uro, ampak celo iz minute v minuto več. Razdeljeni so v dvajset kategorij (knjige, podjetništvo, izobraževanje, razvedrilo, finance, igre, zdravje in fitness, življenjski slog, medicina, glasba, navigacija, novice, fotografija, produktivnost, slovarji in leksikoni, družbena omrežja, šport, potovanja, pripomočki in vreme). Uporabniki si tako lahko izpolnijo skoraj vsako željo ter rešijo poljubno težavo. Tudi število programčkov za iPad je že v začetku oktobra preseгло število 30.000. Njihova nadaljnja rast sploh ni vprašanje! Vrtočlavo številko 100.000 je že doseglo tudi število e-knjig. Vendar se vsi zavedajo, da bo osrednja pozornost usmerjena v medije, to je v glasbo, video in TV ter v socialna omrežja. Tu je Apple že zastavil prvi korak s programom iTunes in novimi možnostmi Pinga, ki je neke vrste Facebook za glasbo. Tečejo pa tudi pogovori, kako tehnologijo Ping vgraditi v sam Facebook.

Množica uporabnikov iPadov privlači seveda tudi vse ostale, ki iščejo in potrebujejo pozornost javnosti. Tukaj so predvsem v ospredju klasični mediji – časniki, revije,

naj-appsi

iPadi so se dovolj razširili in prijeli, da je na spletu že lista najbolj priljubljenih brezplačnih programčkov – apsov. Ta je 18. oktobra naštel po vrstnem redu kot najbolj priljubljene:

1. Google Mobile App: bližnjica do Googlovih storitev.
2. Dropbox: nadomestna rešitev za imetnike računa Dropbox za priklop na računalnik brez kabla.
3. PlainText: programček za pisanje osnutkov, krajših člankov, zapiskov, seznamov za nakupovanje, zamisli, ipd ...
4. Flipboard: za branje vsebin po priporočilu prijateljev s facebooka, twitterja oz. za branje interneta nasploh.
5. Twitter: uraden in čisto uporaben odjemalec za twitter.
6. Instapaper (\$\$): za branje člankov, za katere sproti ni bilo časa.
7. Kindle: za branje knjig, kupljenih na Amazonu.
8. Zinio: za branje revij, naročenih pri tem ponudniku.
9. Office2 HD (\$\$): za popraviljanje pisarniških (Word, Excel) dokumentov na iPadu.
10. VLC: za gledanje filmov v formatih, ki jih Apple ne podpira (ne pozabite, da je VLC slovenskega porekla!).

Seveda je predstavljena lista neuradna in le primer tega, kar je trenutno najbolj priljubljeno pri slovenskih uporabnikih iPadov.

iPadov začetni zaslon

ipad ... Za pričakovati je, da se bodo ti vse bolj množično selili na e-bralnike, ta prehod pa bo zanje prinesel tudi mnoge spremembe. Posebno veliko se bodo morali spremeniti časniki, ki se bodo s površine skoraj pol kvadratnega metra preselili na zaslon velikosti formata A4 ali manj, in na bistveno bolj multimedijsko podprt medij (animacije, zvok, video). Dober primer tega je revija Wired, ki je že ugotovila, da je naklada prilagojene elektronske izdaje revije prehitela tiskano.

Kaj pa konkurenca?

Prav gotovo se bo tudi ta pojavila kmalu, analitiki napovedujejo vsaj 30 podobnih, konkurenčnih izdelkov že v obdobju enega leta. Razlika bo ostala v operacijskem sistemu, ki ga ima Apple v izključni lasti.

Pričakujejo, da se bo večina konkurence usmerila v rešitve, zasnovane na odprtokodnem sistemu Linux. Microsoftova okna tu zaradi svoje relativne zaprtosti ter visokih cenovnih zahtev ostajajo vse bolj izločene, saj se zaradi njih lahko izdelki uvrstijo med nekonkurenčne. Seveda pa je zaradi Microsoftove diktature mnogo programov ostalo zaprtih za Linux. To dejstvo sedaj slabi konkurenčne možnosti na Linuxu temelječih izdelkov. Tekma bo prav gotovo še nadalje zanimiva, dosežke Appla pa bo kljub vsemu težko doseči ali preseči, saj temeljijo na premišljeni tržni politiki. Poleg tega jih opogumlja podatek, da so iPodi najvkljub konkurenci, ki se je pojavila, ter visokim cenam, obdržali sedemdesetodstotni tržni delež.

In Slovenija?

Vsi vemo, da na slovenskem tržišču nimamo uradno in legalno ne iPhona, ne iPada. Nekaj prvih se je enkrat izmuznilo skozi luknjo v ponudbo Tuš mobila, a je ta prav hitro poniknila. Prodaja teče bolje preko Bolhe in obmejnih trgovin, kot preko uradnih Applovih prodajalcev. Podobno je sedaj z iPodom. Za slovenski jezik še ni preveden vmesnik, vendar se pričakuje, da bomo tudi to dočakali kmalu (kar nam sicer za mace ni uspelo). Vemo tudi, da je število iPhonov v Sloveniji, ki so »legalno« prestopili mejo, nezamisljivo visoko. Enako se pričakuje tudi za iPad. iPhoni kot tudi iPadi pa še nadalje pridno kapljajo k slovenskim uporabnikom, cenam in vsem drugim oviram navkljub.

samsung galaxy tab

Medtem ko ostaja zelo iskani in zaželjeni iPad slovenskemu trgu še nadalje zaprt, prihajajo nanj konkurenčni izdelki. Med prvimi bo Samsungov e-bralnik oziroma e-brkljalnik z imenom Galaxy Tab. Izdelek je bil predstavljen v začetku septembra na berlinskem sejmu IFA, še pred koncem leta pa ga pričakujemo tudi pri nas (dedki mrazi – že odpirate denarnice?). Kaj ima torej boljšega in kaj slabšega kot konkurenčni izdelek iPad?

Kot prvo ima Galaxy Tab enako kot iPad zaslon LCD. V začetku je sicer bilo govora, da bi le-ta bil tipa AMOLED, a je na koncu prevladala »klasična«. Ta pomeni med drugim tudi slabšo vidnost zaslona v močni dnevni svetlobi. Zaslon Galaxy je sicer nekoliko manjši, le sedempalčni, a ima skoraj enako ločljivost (1024 x 600 proti iPadovih 1024 x 768). Posledično to pomeni nekoliko višjo ostrino, pa tudi kar opazno manjšo velikost in težo izdelka v celoti. Težo Galaxy dodatno zmanjšuje pokrov iz plastike (iPad ima kovinskega), tako da se lahko pohvali z le 380 grami.

Seveda je bilo tako rekoč samoumevno, da bo moral Samsung ponuditi več kot glavni konkurent. Na področju povezljivosti tako ponuja možnosti povezovanj preko protokolov 3G HSPA, 802.11n Wi-Fi in Bluetooth 3.0. Naslednja, za mnoge verjetno zelo pomembna prednost, je telefonija. Le-to ima rešeno tako, kot smo tudi sicer vajeni pri mobilnih telefonih – s kartico SIM. Glede na to, da pa je mobilni v tem primeru tablica, so slušalke skoraj nujni do-

datek, saj lahko s tablico ob užesu izpademo vsaj nenavadno, če že ne nekoliko neumno. Podprta je tudi prostoročna telefonija, kar pomeni da je izdelek primeren tudi za uporabo v avtomobilu. Seveda pa so za to nujne tudi slušalke Bluetooth. Telefonija pri iPadu je mogoča le preko protokola VoIP. Prav tako iPad ne omogoča uporabe kartice SIM, ampak le Micro SIMa.

Naslednja pomembna odlika Galaxyja je vgrajena kamera oziroma kar dve kameri – prednja, ki je prvenstveno namenjena za videotelefonijo ter zadnja, uporabna predvsem za fotografiranje in snemanje. Ločljivost kamere je sicer (danes) pičlih 3,2 megazloga, kar pa je za običajne potrebe več kot zadosti. Vgrajena kamera zna ostriti sliko ter ima bliskavico LED.

Galaxy ima v ohišju vgrajeno tudi režo za kartico microSD. To bi sicer bila velika prednost naprave, če ne bi bila le-ta omejena z največjo zmagljivostjo 32 GB. iPad ima osnovni pomnilnik (sicer res v najzmogljivejši, a tudi najdražji različici) kar dvakrat večji, to je 64 GB. Seveda pa lahko kartice v reži Ga-

laxy zamenjujemo, medtem ko je iPadova zmogljivost pomnilnika zapečaten v ohišje. Samsungova tablica ima nameščeno zadnjo različico Googlevega Androida OS 2.2 Froyo. Njegova najpomembnejša odlika je podpora Adobejevemu Flashu 10.1, kar je kamen spotike platforme iOS. Za slovenski trg pa je pomemben tudi podatek, da operacijski sistem govori naš jezik. Vsi vemo, da odprtokodni sistemi ponujajo prav tako odprto okolje za razvoj dodatnih aplikacij kot iOS, le da je tukaj bil Apple doslej v močni prednosti glede števila ter predvsem glede grafične vsečnosti svojih izdelkov. Eventuelnemu uspehu odprtokodnega operacijskega sistema ter naprav, ki na njem temeljijo, bo lahko veliko pomagal le veliki Google, ki je ta operacijski sistem prav za prav vzpostavil. Seveda pa se že novembra pričakuje nadgradnja iOS-a na različico 4.2, tako da znova ostajajo vse karte odprte ...

Na bokih naprave je nekaj tipk in vmesnikov (za nastavljanje glasnosti, vklop/izklop, mikrofona, reža za kartice SIM in microSD ter za 30-pinski konektor namesto micro-USB-ja), največkrat uporabljena pa bo družina štirih na dotik občutljivih funkcijskih tipk pod zaslonom, namenjenih ukazom korak nazaj, domov, meni ter vklopu iskalne vrstice.

Samsung je tudi pridno zavihal rokave ter prilagodil večjemu zaslonu svoje aplikacije. Izboljšali so odjemalec e-pošte, odjemalec sporočil SMS/MMS, dodali gumbe do storitev Twitter, Facebook in MySpace, povsem so predelali koledar ter dodali t. i. Hube. Na slednje so najbolj ponosni, so pa štirje in sicer Readers Hub, ki združuje

aplikacije za e-knjige, revije in časopise ter omogoča hiter dostop do obsežne digitalne knjižnice, kjer najdete vse od klasične književnosti do najbolje prodajanih uspešnic ter referenčnega gradiva; Social Hub za izboljšanje povezljivosti s socialnimi storitvami, Media Hub za hiter dostop do večpredstavnostnih vsebin ter Music Hub za predvajanje glasbe. Hitro in preprosto vnašanje besedila omogoča slovenska aplikacija Swype.

Poleg Samsungove ponudbe pa svoj del prispeva še odprtokodna skupnost preko Googleovih mobilnih storitev, kot so Google Maps Navigation (Beta) ter Google. Podobno kot Applu so tudi pri Samsungu vpeljali trgovino dodatnih programov – te lahko po eni strani poiščete v odprtokodni tržnici Android Market ali pa v spletni trgovini Samsung Apps.

Edina postavka, kjer je Galaxy Tab nesporno slabši od iPada, je zmogljivost baterije, ki zagotavlja le 7 ur predvajanja videa. Sicer pa je izdelek vrhunsko oblikovan ter prijeten tako na pogled kot na otip. Veliko manjši od iPada je tudi po merah, saj ima daljšo stranico 19 cm, medtem ko jih ima krajša le 12. Izbrani operacijski sistem ponuja, prav tako kot iOS, veliko odprtosti za nadgradnje z dodatnimi programi, vprašanje je le, koliko motivacije bodo za to našli neodvisni razvijalci. Seveda pa lahko tukaj veliko prispeva tudi spletni velikan Google. Nesporna prednost izdelka pa bo prav gotovo že to, da ga bo mogoče kupiti v naših trgovinah, da bo prijaznejši za uporabo slovenskim kupcem, ki niso dovolj večji uporabe angleščine ter predvsem to, da bodo v Sloveniji tudi servisi in strokovna podpora.

amazon kindle 3g + wifi

Kindle

amazon

www.amazon.com

amazon

WiFi: 139 usd

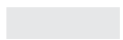
(brez poštnine in dajatev)

3G+WiFi: 189 usd

(brez poštnine in dajatev)

- . odlična berljivost in kontrast zaslona, tudi (in še posebej) pri močni svetlobi
- . majhna poraba in s tem večtedensko trajanje baterije
- . brezplačen dostop do spleta prek mobilnih omrežij (le v različici 3G+WiFi)
- . majhna teža in debelina naprave
- . možnost hitrega nakupa in dostave e-knjig
- . razpoložljivost in velika izbira knjig
- . nizka cena

- . adapter USB, prilagojen za ameriško vtičnico
- . omejitve števila kopiranja na druge bralnike, ki so v lasti lastnika knjige
- . ni mogoče dodajati / spreminjati fontov
- . ni mogoče spremeniti slik v ohranjevalniku zaslona
- . previsoka cena knjig

Digitalna revolucija je v preteklih desetletjih dodobra spremenila navade glede komunikacije ter za uporabe različnih medijev in virov informacij. Digitalni video je nadomestil analognega, ta pa je pred tem brez veliko obotavljanja in razmeroma hitro pokopal klasični filmski trak, vsaj na ljubiteljskem področju. Digitalna fotografija je skorajda popolnoma nadomestila klasično ter na začetku tega tisočletja povzročila revolucijo, primerljivo tisti, ki jo je na začetku prejšnjega sprožil američan George Eastman s svojim fotoaparatom Brownie. O spremembah na področju telefoniranja, izmenjave pošte, poslušanja glasbe ipd. seveda ni smiselno naprej tratiti prostora, namenjenega temu članku.

Pri tem pa je stara, dobra knjiga ostala izjema. Postopek izdelave (predvsem priprave) knjig in podobnih publikacij je sicer prav tako, zahvaljujoč digitalni revoluciji, doživel korenite spremembe, a sama uporaba oz. branje knjig je ostalo gluho na napade novih tehnologij in se danes v veliki večini primerov izvaja natanko tako, kot v časih sumerskih ploščic iz gline ali egipčanskih papirusov. Besedilo sicer predstavlja verjetno prvo obliko arhiviranja podatkov z digitalnimi metodami, kljub temu pa je klasični zapis črke na papirju do nedavnega veljal kot nenadomestljiv s kakršno koli izmed uveljavljenih prikazovalnih tehnologij. Prednosti klasične, na papirju tiskane knjige ali časopisa (in hkrati slabe plati oz. po-

Pogrešamo:

- . barvni zaslon »e-paper« s polno barvno globino ter občutljiv na dotik
- . možnost priključitve drugih naprav na napravo in s tem na brezplačni splet
- . vgrajen komunikacijski program
- . vgrajena e-mail strežnik
- . naprava premora WiFi, zakaj torej prenos datotek le prek kabla USB?
- . natančnejše zumiranje spletnih strani in datotek PDF

Romantika je ostala - elektronska knjiga nas še vedno pozdravi s grafično bogato naslovnico

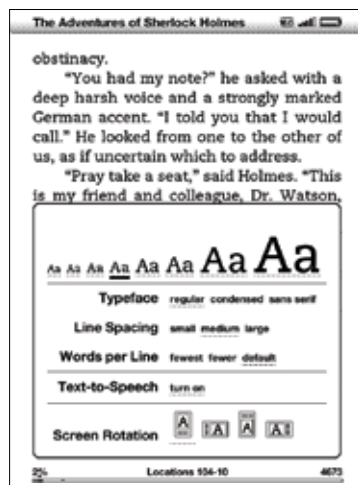
manjkljivosti danes uveljavljenih, visokotehnoloških prikazovalnih sistemov) so dobro znane: branje tiskanega materiala ne terja praktično nobene energije (razen osvetlitve in obračanja listov), je izvedljivo (in tudi najbolj učinkovito) tudi pri močnih svetlobah, kot sta dnevna ali sončna, tiskovina pa je neprimerno lažja in hkrati bolj robustna, vodotesna in upogljiva kot večina »konkurenčnih« elektronskih naprav.

Tiskana beseda pa ima v primerjavi s svojim mlajšim digitalnim sorodstvom seveda tudi nekatere slabosti. Tako je navkljub bogati ponudbi različnih ponudnikov na svetovnem spletu tako kupljeno tiskano knjigo še vedno treba čakati teden ali več zaradi transporta prek klasične pošte, ter jo pre-

Poskusna implementacija spletnega brskalnika

Možnosti spremembe pisave in nekih drugih stvari, ki jih je mogoče priklicati med branjem

Naprava je opazno lažja, kot marsikatera tiskana knjiga

brano odložiti na polico, na kateri bo le pobirala prah in zasedala prostor. Za primerjavo: v trenutku nastajanja tega članka je za nekaj deset evrov že mogoče kupiti nosilce podatkov, nekaj večje od nohta na palcu roke, ki lahko nase sprejmejo impozantne knjižnice, sestavljene iz več tisoč knjig. Vsebinsko navadnega »paperbacka« v digitalni obliki brez slik pa je mogoče preko povprečno hitre spletne povezave prenesti z drugega konca sveta že v slabi minuti.

Če ste tudi sam navdušen porabnik knjig, ste verjetno, podobno kot jaz, naveličani tega, da vam ob odhodu na dopust poleg druge nujne prtljage dragoceni prostor v prtljažniku zavzemajo še zajetne knjige. In nedvomno ste, tako kot jaz, že poskusili knjigo nadomestiti z notesnikom ter hitro ugotovili nesmiselnost takšnega početja, saj so običajni zasloni LCD pri dnevni ali že malo močnejši umetni svetlobi praktično neberljivi, naprave same pa pretežke in energetsko preveč požrešne, da bi zagotovile avtonomijo in udobnost branja, ki bi bila vsaj približno primerljiva s »klasiko«.

Takšne tržne niše so seveda ugodna priložnost za vedno nenasično kapitalistično srenjo, zato smo že nekaj let pričče poskusom uveljavitve naprav, namenjenih branju elektronskih knjig. Pri tem seveda ne mislim na iPad in druge »tabličnike« ali razne implementacije bralnikov v prenosnih telefončkih – ti namreč niso nič drugega kot navadni prenosni računalniki z zasloni LCD na dotik, ki jih pestijo podobne bolezni kot že omenjene notesnike. Govorim o pravih »e-readerjih« oz. bralnikih elektronskih knjig in časopisov, kot so na primer Kobo, Nook, Iriver Story, Papyrus, Interead COOL-ER, iLiad, Jinkie ali kakšen od razmeroma številnih izdelkov podjetja Sony. Torej o specializiranih napravah, katerih glavni namen je odpraviti zgoraj omenjene prednosti tiskane literature in jo ustrezno ali vsaj sprejemljivo nadomestiti z digitalno elektroniko. Čeprav so takšne naprave na voljo že nekaj let, do sedaj ni kazalo, da bi povzročile kakšne resne re-

volucije na področju ali celo dokončno izrinite tiskane knjige.

Znani spletni »boljšak« Amazon, ki je svojo kariero začel prav z garažno prodajo »paperbackov«, danes pa preko ene izmed najbolj modernih in opremljenih globalnih mrež spletnih trgovin uspešno prodaja vse, »od šivank do lokomotiv«, je leta 2007 prav tako ponudil svojo izpeljanko bralnika elektronskih knjig. Prva različica Amazon Kindle je bila razmeroma omejena, dokaj slabo oblikovana ter odločno predraga, da bi si pridobila pomembnejše mesto v zgodovini elektronskih »gadgetov«. A pri Amazonu niso vrgli puške v koruzo, temveč so prisluhnili trgu ter zadevo začeli popravljati. Rezultati niso izostali in septembra 2009 je druga, popravljena izpeljanka Kindla na trgu ZDA po priljubljenosti dohitela do takrat vodilni elektronski bralnik, model PRS-500 podjetja Sony. Poleg osnovnega Kindla je malo za tem na trg prišel tudi Kindle DX z opazno večjim zaslonom in primerno višjo ceno.

To leto pa je, kot kaže, po marsičem odločilno za dogajanja oz. spremembe na področju elektronskega branja. Na njegovem začetku je namreč Apple predstavil svoj tabličnik iPad ter ga poskusil prikazati tudi kot bralnik elektronskih knjig. V sklopu tega članka se ne mislim spuščati v to, koliko je izdelek primeren tudi za ta namen, ker ga še nisem imel priložnost preizkusiti. Lahko le sklepam, da je, predvsem zaradi zaslona LCD namesto za bralnike običajnega »elektronskega papirja«, za te namene uporaben približno toliko ali le malo več kot ostali tabličniki – in da bi se težko primerjal s specializiranimi bralniki. Bolj pomembno kot nastop iPad-a je, da je Apple ob tej priložnosti podpisal distribucijske pogodbe s šestimi vodilnimi svetovnimi založniki. Ne smemo namreč pozabiti, da je Adobejev format PDF prav tako vsaj pogojno berljiv na marsikaterem drugem, »pravem« elektronskem bralniku. Naslednji pomemben premik je bil to leto padec cen vseh bral-

nikov elektronskih knjig pod 200 USD. Na začetku meseca julija je tako Amazon sporočil, da je prvič v zgodovini prodaja elektronskih knjig v formatu Kindle preseгла prodajo tiskanih knjig v trdi vezavi v razmerju 1.4 proti 1 (s tem, da so bile pri izračunu upoštevane tudi knjige v trdi vezavi, ki niso bile hkrati na razpolago v elektronski obliki). To razmerje se je že naslednji mesec dvignilo na 1.8 proti 1. Prodaja knjig v »mehki« vezavi sicer še vedno prekaša tako prodajo trde vezave kot elektronskih knjig, a če je verjeti trenutnim smernicam, se tudi to lahko spremeni v dogledni prihodnosti! Temu je kmalu sledila naslednja popravljena izdaja bralnika Kindle, v tem trenutku najnovejša, in temu izdelku je posvečeno nadaljevanje tega članka.

Amazon uradno svoje »popravke« Kindla (razen ločene različice DX) ne označuje s kakšnimi posebnimi šiframi ali zaporednimi števili, občinstvo si je namreč samo določilo oznake »Kindle 1«, »Kindle 2«, najnovejša, tretja različica pa je poimenovana le

»WiFi« ali »3G (+WiFi)« odvisno od tega, ali je opremljena le z možnostjo povezave na omrežje WiFi ali pa gre za cca. 50 USD dražjo različico, ki poleg tega ponuja tudi brezplačno povezavo na katero koli trenutno dostopno mobilno omrežje mobilnih operaterjev, s katerimi ima Amazon posebno pogodbo (trenutno zadeva deluje v več kot 100-ih državah, med njimi tudi v večini držav EU, vključno s Slovenijo) To, da je v Sloveniji pokritost z mobilnim signalom, recimo temu žalostna, je pač druga pripoved, ki z Amazonom nima zveze.

Torej, povezljivost modela 3G+WiFi bo delovala takole: po vklopu naprava najprej poišče razpoložljiva omrežja WiFi v bližini in če je do le-teh mogoče dostopati, se priklopi na tistega z najmočnejšim signalom. Če pa je poskus iskanja ali priklopa na omrežje WiFi neuspešen, naprava nato poišče najmočnejši 3G signal (torej omrežje mobilne telefonije) in se priklopi na najhitrejšo razpoložljivo možnost. Najbolj zanimivo pri vsem tem je, da je takšna

Poleg nakupa in branja el. knjig naprava omogoča naročanje nekaterih znanih časopisov v elektronski obliki

uporaba mobilnega omrežja popolnoma brezplačna, ne glede na to za kaj ga boste uporabljali in koliko časa ali koliko podatkov bo prenešenih! Naprava namreč sploh ni opremljena s kartico SIM, kar za srečnega lastnika pomeni doživljenjsko možnost brezplačnega in »inkognito« dostopa na svetovni splet, kar ustrezno odtehta razliko v ceni 50 USD! »Doživljenjsko« se seveda nanaša na življenjsko dobo Kindla in ne na življenjski razpon uporabnika.

Zdaj pa se najbrž že marsikdo sprašuje, ali se sploh pogovarjamo o bralniku elektronskih knjig in zakaj naprava sploh potrebuje dostop do svetovnega spleta. Le-ta je v resnici zelo pomemben, saj med drugim omogoča priklop na Amazonovo omrežje, »Whispernet« ter nakup elektronskih knjig v Amazonovi spletni knjigarni. Nakup se opravi preko uporabnikovega registriranega računa, plačilo pa preko njegove na Amazonu prijavljene kreditne kartice. Najboljše pri tem je, da kupljeno knjigo ali knjige lahko berete že čez kakšno minuto; pošiljanje ene elektronske knjige iz Amazonove prodajalne na vaš Kindle namreč traja le približno 60 sekund prek omrežja WiFi, priklopljenega na 2 Mb povezavo, in seveda nekaj dlje preko mobilnih omrežij. Ena od dveh kopij kupljene knjige ostane shranjena na vašem računu na Amazonu za primer poškodbe izvornika in vedno na razpolago za ponovni dolpoteg.

»Kaj pa če nimam računa na Amazonu?« To je malo verjetno, razen če ste svojega Kindla dobili kot darilo! Trenutno je namreč nakup Kindla mogoče izključno prek US Amazona (zato, seveda, ne bo šlo brez simbolične EU-carine in nato še astronomskega Slovenskega davka, ki ju boste morali plačati ob sprejemu izdelka.). Če pa ste napravo dobili kot darilo, jo lahko registrirate naknadno. V primeru, da računa Amazon nimate in ga tudi ne želite odpreti, bo Kindle še vedno uporaben in sicer za branje elektronskih knjig, ki jih že imate. Kindla prek priloženega kabla preprosto priključite na osebni ali prenosni računalnik, ta ga prikaže kot zunanji disk USB in željene knjige skopirate v temu namenjen imenik na napravi. Samo branje knjig poteka odlično, subjektivni občutek je celo bistveno boljši kot v primeru branja tiskanih knjig. Kakovost prikaza na zaslonu »e-paper« je kljub le šestnajstim sivim odtenkom tako prepričljiva, da vse skupaj občasno izgleda kot utvara. Da gre za elektronski zaslon in ne za kos potiskanega papirja ali bele plastike, opazite le takrat, ko pritisnete enega izmed gumbov za »obračanje« listov v knjigi ali pa sprožite meni ali kakšno drugo predvideno akcijo. Med branjem lahko v knjigo dodajate različne osebne pripombe ali pa si celo dele besedila shranjujete v obliki »zre-

Kindle dobite v učinkoviti embalaži, na zaslonu pa vas pozdravijo prednaložena osnovna navodila

zov« za referenco. Najbolj pa vas bo verjetno navdušila možnost interaktivne uporabe izbranega nameščenega slovarja med branjem. Kazalec s pomočjo smernih tipk postavite na željeno besedo in v nemotečem okvirju spodaj ali zgoraj se pojavi pojasnilo te besede v slovarju, nakar lahko z naslednjim klikom nadaljujete pot na celotni zapis v slovarju ali pa preprosto s pritiskom na drugi gumb nadaljujete z branjem. Zraven Kindla dobite US English slovar, za drobiž pa je mogoče naročiti tudi druge, čeprav je izbira le-teh trenutno zelo omejena. Med branjem si lahko spreminjate velikost fontov, s tem povezana težave spreminjanja števila strani in s tem orientacije v knjigi pa so rešene tako, da je število strani nepomembno - pozicija v knjigi se določa s posebnim drsnikom pod besedilom, ki kaže skupno število besed. Po prekinitvi branja se Kindle za vsako knjigo zapomni pozicije in naslednjič lahko nadaljujete od tiste točke naprej.

Kindle uporablja lastni format elektronskih knjig (.azv), ki pa je tehtno zasnovan na formatu MobiPocket, tako da tudi s knjigami v formatu .mobi ne boste imeli prav nobenih težav. Podprti so še nekateri drugi formati, vključno s formatom PDF. Temu žal ni mogoče spreminjati velikosti črk, podprta sta le zumiranje in obračanje strani. Knjige v nepodprtih formatih je treba najprej pretvoriti v format .mobi, za kar se uporabijo programi neodvisnih ponudnikov (priporočam brezplačen, a odličen Calibre !) ali pa možnost pošiljanja na Amazon prek posebnega e-mail naslova, kar se v določenih primerih simbolično zaračuna. Knjige je mogoče organizirati v skupine (»zbirke«), vendar je pri tem žal na razpolago le ena raven hierarhije (torej ni »podskupin«). Na razpolago je 4 GB internega spomina, v katerega lahko spravite več elektronskih knjig (takih brez slik), kot jih lahko preberete do konca življenja. Poleg običajnih elektronskih

Po želji je mogoče dokupiti tudi priložne etuije različnih barv

skih knjig je na Kindleju mogoče predvajati tudi t.i. »avdioknjige« preko para ultratankih zvočnikov ali vhoda za priklop slušalk. Seveda bodo vse komercialne elektronske knjige, ki jih kupite prek Amazona in naložite na Kindle, zaščitene proti kopiranju. Gre za famozni DRM ali Digital Rights Management, ki vam bo dovolil, da knjigo skopirate le na tiste naprave, ki so registrirane na istem računu Amazon (ne nujno Kindle-naprave, lahko tudi programske različice Kindla na drugih bralnikih, računalnikih, mobilnih telefonih...). Genialci pri Amazonu so se povrh vsega odločili, da imate takšnih naprav lahko hkrati največ sedem (7), za osmo in ostale pa naj bi knjigo ponovno kupili (!). Še ena situacija, ki sodi na častno pozicijo v bogati zgodovini človeških neumnosti, skupaj z raznimi regijskimi in kopirnimi zaščitami DVD-jev in podobnim. Na srečo (kot je bilo tudi za pričakovati) so se na spletu kmalu pojavili programčki in opisi metod, ki legalnem lastniku kupljene elektronske knjige omogočajo odstranjevanje zaščite DMR, o tem pa seveda v sklopu tega članka ne bo nadaljnega govora. Za cene elektronskih knjig bi, glede na opazno nižje stroške materiala, razmnoževanja in transporta, nekako logično pričakovali, da bi bile opazno nižje kot cene tiskanih knjig. Temu žal vsaj zaenkrat ni tako, nekatere elektronske knjige so pri Amazonu občutno dražje kot tiskane! Pojasnilo sem poskusil dobiti iz prve roke, a uradni predstavniki Amazona so mi prijazno razložili, da za to niso oni krivi, saj cene knjig določajo drugi. Za tolažbo je v tem trenutku na svetovnem spletu (baje) na razpolago več kot 2.000.000 brezplačnih knjig, pogovarjamo se seveda o popolnoma legalni ponudbi (knjige, ki so že od začetka bile brezplačne, take, ki so jim potekle avtorske pravice, Project Gutenberg ipd.). Kot sem že prej omenil, je Kindle mogoče

priključiti na osebni ali prenosni računalnik preko vrat USB – takrat je obravnavan kot zunanji disk USB, istočasno se sproži proces polnjenja vgrajene baterije, uporaba naprave pa je onemogočena. Če pa na »disku« uporabite funkcijo »eject«, bo le-ta »izginil«, polnjenje baterije se bo sicer nadaljevalo vendar bo Kindle ponovno na razpolago za branje in ostalo. Ker je tehnologija e-papirja razmeroma energetsko nezahtevna in se dejanska energija porablja le med obračanjem strani ali med kakšno drugo aktivnostjo zaslona (in ne tudi med samim prikazovanjem slike na zaslonu, kot v primeru zaslonov LCD) eno polnjenje baterije zadostuje za 2-3 tedne uporabe ali celo več, odvisno seveda od tega, koliko pogosto berete, predvsem pa, koliko pogosto uporabljate WiFi / 3G povezavo. Najbolje je spletno povezavo ročno izklopiti ter jo vklapljati le po potrebi. Poleg nakupovanja elektronskih knjig na Amazonu, se spletna povezava uporablja tudi za nadgradnjo BIOSa. Ta poteka samodejno in transparentno, le obvestilo boste prejeli, ko je zaključena. Za primere, ko bi radi napolnili baterijo, a nimate dostopa do računalnika, je v paket vključen še adapter za električno vtičnico. A na vaše veliko veselje boste ugotovili, da ste dobili adapter za US-vtičnico, kljub temu, da ste naročili »international« različico Kindla! Da bo komedija še bolj tragična (ali pa tragedija komična), v kratkem boste od US Amazona po elektronski pošti dobili še ponudbo, da kupite različico USB kabla z EU vtičnico za okrog 15 USD (torej obstaja – zakaj je za evropski trg niso priložili kot privzeto ???). Še ena črna pika za Amazon. Zato preštejte v sebi do 100 in, ko se umirate, zbršite pošto ter pojdite v najbližjo trgovino z elektronično, kjer si za nekaj evrov omislite vtičnico z adapterjem USB ali pa pretvornik iz US vtičnice v EU (priložen adapter je na srečo zelo prožen glede vhodnih napetosti in na USB-u

Bela in grafitnosiva izpeljanka

boste vedno dobili pravilno napetost okrog 5V, ne glede na to, ali je ta na vhodu 110 V ali 220 V).

Za Kindle je mogoče dokupiti tudi poseben usnjeni etui (priporočam), ki je na razpolago v različnih barvah in v izvedenki, ki je celo opremljena s posebno, elegantno in nemo-teče integrirano, LED-bralno lučko na izvlek. Ta se napaja iz Kindlove baterije prek posebnih kovinskih stikov, ki hkrati poskrbijo, da je naprava v etuiu trdno pritrjena. Cena etuia z lučko je 60 USD (plus poštnina in dajatve)

Poleg orodij za branje, nakup ter organiziranje elektronskih knjig, ponuja Amazon Kindle še nekatere druge funkcije, v tem trenutku označene kot »poskusne«. Eno izmed njih je vgrajeni poskusni spletni brskalnik. Gre zaenkrat za zelo osnoven brskalnik, ki ne omogoča predvajanja animacij in podobnega, a je kljub temu izredno uporaben, saj skupaj z brezplačnim dostopom do interneta omogoča uporabo Google, Wikipedije, Facebooka in še marsičesa, kar ne terja animacijskih zmogljivosti ali bogatega nabora

Opcijski usnjeni etui z bralno lučko LED zadostuje za branje v popolni temi

barv. Druga zanimiva poskusna funkcija je možnost predvajanja glasbe v formatu MP3. Slušalke priključite na temu namenjen konektor na spodnji strani naprave, si v imenik Music presnamete glasbo z računalnika ter Kindle uporabljate kot mp3 predvajalnik. Tretja poskusna možnost se imenuje »Text to speech« (branje besedila). Gre za računalniško simuliran človeški glas, ki vam bo prebral vsebino knjige, namesto da se sami mučite z njo! Zaenkrat je mogoče izbirati le med moškim in ženskim glasom v angleških besedilih, omogočena pa je sprememba hitrosti branja. Od nedokumentiranih funkcij naj omenim le skrito igro »podmornic« in možnost

predvajanja slik v formatu jpeg. Te je treba presneti v podimenik imenika »pictures«, in ta se nato čudežno pojavi na seznamu knjig – kot slikanica. Od anonimnih posameznikov, ki so za zabavo opravili »seciranje« Kindlovega ROMa, sem izvedel, da se v njem skriva še druga presenečenja, kot je (trenutno nedelujoči) »sistem globalne orientacije (GPS) na temelju Google Maps in brez uporabe satelitov« ter (prav tako zaenkrat nedelujoči) »komunikacijski program za videofonijo in chat, zelo podoben programu Skype.« Ali je to res, ali pa gre le za prebujno domišljijo hekerjev, bo pokazala prihodnost.

ARHINOVA

AutoCAD 2011 ACAD-BAU 2011 3ds Max Design 2011

PRODAJA PROGRAMOV:
AutoCAD 2011 (tudi LT in ostale vertikale)
ACAD-BAU 2011
3ds Max Design 2011
Terrain 5.0
Strešne konstrukcije 9.0
Interior Master 1.0 (notranja oprema)

IZOBRAŽEVANJE:
AutoCAD 2D
AutoCAD 3D
ACAD-BAU
3ds Max Design (osnovni in nadaljevalni),
AutoCAD tematski tečaji (Layout, Renderiranje,...)
Autodesk Impression

INTERNETNA STROKOVNA PODPORA:
za programe AutoCAD, ACAD-BAU, 3ds Max:
Download-i (Arhitekturna orodja,...)
Triki in nasveti
Navodila za instalacije
Video triki
PDF Članki in še več...

IZDELOVANJE 3D MODELOV in VIZUALIZACIJI

Autodesk
Pooblaščen prodajalec in
Pooblaščen učni center

WWW.ARHINOVA.SI
tel.: 04-5155-800 in 041-71-00-89

fanima.tu

Leta 2004 je bil Festival slovenske animacije zadnjič v Izoli, a k sreči je njegovo vlogo naslednje, šesto leto prevzela Animateka v Ljubljani. Kasneje se je pojavilo še nekaj manjših festivalov, med njimi tudi Fanima.Tu, ki se je letos odvijal že tretjič. Glavni organizatorki, Tjaša Križnar in Gaja Vidali, sta nam predstavili ozadje tega dogodka.

Zakaj ste se odločili za organizacijo tega festivala?

G in T: Obe sva veliki ljubiteljici umetnosti animiranega filma. Zaželeli sva si, da bi bilo dogodkov, povezanih z animacijo, v našem prostoru več, da bi zapolnili tudi vrzel "underground" in „home made“ animiranega filma. Ljudem ponudili brezplačne delavnice kratkega animiranega filma, jih podučili in izobrazili v tej smeri ter jim dali priložnost tudi tako izraziti svoje zamisli. Ko nam je Društvo za zaščito mladosti velikodušno ponudilo prostor, je bila izvedba takšnega festivala najin naslednji korak.

Kdaj se je porodila zamisel o festivalu? Kako so potekali njegovi začetki?

G: Zamisel se je razvila že zelo zgodaj. Dozorela je, kot sva že omenili, ko smo dobili prostor v Društvu za zaščito mladosti

Trzin, ki je primeren za projekcije, razstave ali delavnice. Želeli sva si organizirati manjši, intimen festival, ki bi kot središče povezoval in združeval ustvarjalce animirane umetnosti, ter bil odlična priložnost za izmenjavo izkušenj avtorjev, študentov in občinstva. Skratka središče za vse, ki jih zanima animacija kot medij komuniciranja, sporočanja ter kot ustvarjalno preživljanje prostega časa, ter za tiste, ki radi širijo svoja obzorja ter podpirajo lokalne kulturne prireditve. S podelitvijo nagrade žirije želimo spodbuditi in motivirati animatorje za nadaljnje delo, podelilo pa se bo tudi nagrado po izboru občinstva, s čimer želimo aktivno vključiti obiskovalce projekcij. Zelo pomembno je, da prinašamo v svoje okolje delavnice animiranega filma, ki tako zapolnjujejo praznino v izobraževanju na tem področju v našem prostoru.

Plakat 2010

T: Začetki so bili zelo pestri. Je pa res, da vsi akterji festivala že več let spremljamo sorodne dogodke, smo tako ali drugače povezani z animacijo in filmom, poznamo ljudi, ki se s tem ukvarjajo, itd. Tako da so bili naši začetki na nek način zelo izvedljivi, kar se tiče programa in prostora, ter težavnosti, ker smo se skoraj vsi prvič soočili z organizacijo tako obsežnega projekta. Lani smo se ogromno naučili in izkušnje prenesli naprej.

Kdo je organizator?

G in T: Programska selektorica in glavna organizatorka je Tjaša Križnar z desno roko Gaje Vidali. Seveda pa nama ne bi uspelo brez ostalega kadra in brez pomoči Pristovoljcev Borceve.

Kdo financira festival?

G in T: Občina Trzin. Del sredstev je prispeval Javni sklad za kulturne dejav-

Animirani videospoti slovenske produkcije-okrogla miza: Blaž Erzetič, Dušan Kastelec, Matic Majcen

Delavnica kratkega animiranega filma-mentor Mitja Manček

Delavnica VJ-anja z analognimi projektorji

nosti. Hm, kar je bilo finančnih sredstev, je to to... Festival je nizkopračunski - finančni proračun je enak začetni mesečni plači nogometaša. Vsi akterji festivala delamo prostovoljno in z entuzijazmom. Naš namen ni pridobiti veliko število pokroviteljev, ampak zagotoviti osnovni kapital za organizacijo festivala ter dokazati, da se lahko naredi uspešen festival tudi z minimalnim budžetom. Naše nagrade za zmagovalce niso denarne, ampak v obliki knjig, ki jih v naš sklad prispevajo Stripburger, Društvo 2 koluta, Azil, Mladinska knjiga, ipd. Skulpture za zmagovalce pa so unikatni ter vsako leto drugačni izdelki izpod kovaškega kladiava Roka Capudra - Šlosarta. Seveda pa nam ne bi uspelo brez podpore Animateke, letošnjega partnerja brazilskega underground festivala MUMIA, za medijsko prepoznavnost pa je poskrbel Radio Študent.

Je festival namenjen filmom le iz slovenske produkcije?

T: Ne, festival ni namenjen samo slovenski produkciji. Zdelo pa se nam je smiselno začeti pri svojih koreninah, iz naftalina potegniti ene izmed prvih slovenskih animiranih del, ki smo jih predstavili lani v Retrospektivi slovenskega animiranega filma ter narediti prerez slovenske sodobne animacije in (le letos) slovenske animi-

ranega videospota. Naš prostor premore veliko genialnih ustvarjalcev, ki so že bili predstavljeni na različnih festivalih, vendar si kljub temu vedno znova zaslužijo še dodatno pozornost. Mnogi, ki se ne ukvarjajo z animacijo, so bili presenečeni, kako dobre animacije premoremo Slovenci. Javnost je treba soočiti in izobraziti!

Seveda dajemo prostor tudi tujim avtorjem. Letos so se predstavili Brazilci in irska Skrivnost iz Kellsa, lani pa francoski celovečerec Strah(ovi) pred temo.

G: Samo slovenski produkciji je namenjen le tekmovalni program festivala.

Trzin je sicer zelo blizu Ljubljane, ampak včasih je tudi nekaj kilometrov velika razdalja, sploh za novodobne ljudi, ki so vedno manj navajeni na obiskovanje prireditev. Kako je pravzaprav z obiskom? Obiščejo festival tudi Ljubljančani in prebivalci drugih krajev ali je občinstvo skoraj izključno lokalno?

T: Težko je govoriti, od kod pridejo naši obiskovalci, lahko rečem samo, da na otroško matinejo zagotovo pridejo le lokalni otroci. Med odraslimi obiskovalci smo pričakovali več lokalcev, vendar število nekako sovpada z obiskovalci iz okoliških krajev in Ljubljane.

Audio-vizualna pripovedka-Balžalorsky Drasler 3o in Matej Stupica

Kako je razdeljen program festivala in zakaj ste se odločili, da je takšen, kot je?

T: Program je tudi letos ohranil shemo, ki smo si jo začrtali že prejšnje leto, in bo rdeča nit tudi v prihodnje. Stalnica festivala so tako tridnevna delavnica kratkega animiranega filma, razstava (ali dve), otroška matineja, predstavitev domače inštitucije, ki se v svojem v šolskem programu ukvarja z animacijo, Avdio.Vizualna pripovedka, celovečerni animirani film ter seveda bit Fanima.Tu-ja - tekmovalni program, ki poteka po principu natečaja.

Ker je bilo vedno pametno začeti že pri najmlajših, je tudi naš del programa namenjen radovednim kratkohlačnikom in sicer v dveh sklopih: že med tednom k sodelovanju povabimo Osnovno šolo Trzin, med vikendom pa pripravimo Otroško matinejo „Slon“ – sklop animiranih filmov, primernih za otroke – ter šele letos delavnico optičnih igrac pod mentorstvom Katje Šušteršič. Že prvi dan smo pričeli s tridnevno delavnico animiranega filma pod mentorstvom Matije Mančka ter naslednji dan nadaljevali še s celodnevno delavnico VJ-anja z analognimi projektorji pod mentorstvom tandema Small But Dangers (Mateja Rojč in Simon Hudalin – Salči), kjer so delavniki pridobljeno znanje

analognega vizualiziranja glasbenih koncertov predstavili na koncertu Vortex Magnolia. Letos smo predstavili študentska dela Inštituta A.V.A., lani pa Šole uporabnih umetnosti Famul Stuart ter gostili dve razstavi, in sicer avtorice Milanke Fabjančič, ki je razstavila skice in makete iz animacije »Striček in Psiček« ter stripovsko razstavo Mateja Stupice »Deveta soba – Vojna ljubezen«. Matej je sodeloval z Balžalorski in Drašler tudi pri 3o-m Avdio. Vizualni pripovedki, s katero smo otvorili letošnji drugi festival Fanima.Tu 2010. V glasbenem duhu smo nadaljevali tudi program animiranih videospotov slovenske produkcije z okroglo mizo, kjer so se nam kot gostje pridružili Dušan Kastelic, Blaž Erzetič in Matic Majcen. Skupaj z distributerjem, Društvom 2 koluta, smo pripravili irski celovečerni animirani film Skrivnost iz Kellsa (Secret of Kells), ter v sodelovanju z brazilskim underground festivalom MUMIA program njihovih najbolj odmevnih in nagrajenih filmov. Seveda pa ne smemo pozabiti omeniti tekmovalnega programa, ki je tokrat potekal pod budnim očesom žirije in sicer Darka Masneca (dobitnik nagrade po izboru žirije Fanima.Tu 2009) in Luke Bajta (dobitnik nagrade po izboru občinstva in posebne omembe žirije Fanima.Tu 2009).

Matej Stupica Deveta soba-Vojna ljubezen

Vortex Magnolia-koncert z analognimi vizualizacijami udeležencev delavnice pod mentorstvom Small But Dangers

Utrinki iz razstave Milanke Fabjančič

➤ **Festival je sicer namenjen zelo širokemu krogu občinstva: od najmlajših pa do odraslih. Kakšna pa je dejanska struktura občinstva, ki obiše festival?**

Struktura občinstva je deloma določena s programom, se pravi, da otroške matinee obiše družine z otroci. Letos je bil celovečerni animirani film Skrivnost iz Kellsa primeren tudi za najmlajše, tako da je bila tukaj struktura dokaj mešana. Večerne prireditve najbolj redno obiskujejo študenti in vsi drugi, ki jih zanima ta zvrst umetnosti.

➤ **Na vaši spletni strani je zapisano, da je animacija danes zelo priljubljena in dobro razvita. Ali temu botruje večja dostopnost tehnične opreme, ki je praktično vsakomur na voljo, ali je to splošna kulturna smernica?**

T: Da, seveda vedno pripomore večja dostopnost tehnične opreme, ki je tudi že finančno dosegljiva praktično vsakomur. Nekateri programi se tudi že dobijo na spletu, generacije so vedno bolj tehnološko izobražene, tako da se čutijo veliki premiki tudi v tej smeri. Ne bi pa re-

kla, da je to splošna kulturna smernica. Animacija še vedno ostaja nekoliko zanesenjaška obrt, če se lahko tako izrazim, vsaj kar se tiče avtorskih del. Je pa seveda vedno več animacij na področju TV-reklamnih oglasov, ki širijo tudi ta vizualni medij.

➤ **Kakšni so načrti za prihodnost festivala? Širitev?**

T in G: Po zaključenem letošnjem festivalu si bomo počasi nabrali moči, zavihali rokave in navili možgane za naslednji, torej že tretji, Fanima.Tu 2011. Raziskujemo tudi možnosti za pro-

dukcijo Fanima.Tu, saj želimo v prostor prinesiti še več delavnic kratkega animiranega filma, ponuditi možnosti ustvarjalcem, da razvijejo svoje zamisli, ter na podlagi zagotovljenih finančnih in materialnih sredstev to tudi izvedejo. Želimo širiti poslanstvo o izobraževanju na področju animiranega filma, ne razmišljamo pa o širitvi festivala samega, oziroma si je tudi ne želimo. Ostajamo v začrtanem okviru. Želimo ostati v obliki manjšega festivala, saj imajo taki festivali svoj poseben čar, ki ga ne želimo izgubiti. Viva la Fanima.Tu 2011!

Katalog in skulptura za zmagovalce (Shlosart)

Dobitnik nagrade za najboljšo animacijo po izboru občinstva - Andraž Sedlar, Verca pravljičica

Za naročila obiščite
www.pasadena.si
 ali pokličite
 01 475 95 35

Majhne skrivnosti, s katerimi bodo vaše fotografije videti kot fotografije profesionalcev.

Digitalna fotografija 1. knjiga

Scott Kelby

Če ste naveličani posnetkov, ki so »v redu«, in si pri ogledu fotografij v revijah mislite: »Zakaj moji posnetki niso takšni?«, potem je to knjiga za vas. V tej knjigi ni teorije, nobenih zahtevnih tehničnih izrazov in podrobnosti. To je knjiga, v kateri piše, kateri gumb pritisnete, katero nastavitev uporabite in kdaj jo uporabite. S skoraj 200 fotografskimi »prijemi« v tej knjigi boste vedno naredili boljše, ostrejše in barvitejše fotografije profesionalnega videza.

Digitalna fotografija 2. knjiga

Scott Kelby

Male skrivnosti, s katerimi bodo vaše fotografije videti kot fotografije profesionalcev! Napisana je v slogu »Ahhh, tako torej naredijo!«, kratko in jedrnato z nasveti, ki jih lahko takoj uporabite in zaradi katerih je bila njena predhodnica najbolj prodajana knjiga o digitalni fotografiji na svetu.

Digitalna fotografija 3. knjiga

Scott Kelby

Na vsaki strani boste spoznali novo nastavitev, orodje ali trik, s katerim boste svoje posnetke spremenili v fotografske razstavne eksponate. Če ste naveličani posnetkov, ki so »v redu« in si pri ogledu fotografij v revijah mislite: »Zakaj moji posnetki niso takšni?« potem je to knjiga za vas. **Izid november 2010.**

PRED IZIDOM!

ZBIRKA KNJIG

Zbirka vseh treh uspešnic
 o digitalni fotografiji na voljo tudi
 v ličnem paketu po zelo ugodni ceni.
 Ideja za čudovito darilo!

Scott Kelby je avtor svetovno znanih računalniških knjig, glavni urednik in založnik revije Photoshop User in predsednik zveze NAPP (National Association of Photo shop Professionals). Prav tako je tudi sogostitelj

priljubljene video poddaje Photoshop User TV ter po svetu predava in organizira delavnice o digitalni fotografiji. Scott je avtor več kot 40 knjig, med katerimi so bolj znane The Photoshop Book for Digital Photographers, The iPod Book in Scott Kelby's 7-Point System for Adobe Photoshop CS3.

ekološki caméléon

Pred slabim letom je v belgijskem glavnem mestu, oziroma v njegovi najbližji okolici, odprla svoja vrata blagovnica, ki v mnogočem odstopa od uveljavljenih stereotipov. Nena-
vadno je že njeno ime Caméléon, drugačni in inovativni pristopi do kupcev, najbolj izvirna in kar najbolj ekološka pa je arhitekturna zasnova nove blagovnice podjetja, ki so jo postavili na obrobju Bruslja.

Ekološki pristop k projektiranju objekta je bil zahteva in želja naročnika. S svojo dolgoročno vizijo, nalezljivim navdušenjem, z močjo prepričevanja in željo, da naredi projekt, ki bo simbol ekološke trajnosti objekta, je dal stavbi neizbrisen pečat.

Arhitekt je le sledil njegovi viziji ter preoblikoval zasnovo v prepričljivo eko-arhitekturo. Rezultat je stavba s strukturo iz prefabriciranega betona, s fasado iz betonskih sendvičev, z nadpovprečno izolacijo, kompaktno razporeditvijo prostora,

naravnim zračenjem in hlajenjem, z naravno osvetlitvijo, ki prodira globoko v prostor, napajanjem z obnovljivimi energijami, z zajemanjem dežnice in še kar nekaj drugimi energetsko učinkovitimi in varčnimi rešitvami.

Lastnik in investitor

Caméléon je v Belgiji že petnajst let prednostni partner velikih znamk modnih oblačil, dodatkov, čevljev in okrasnih izdelkov. V svojem delu s strankami je vpeljal inovativen pristop, da jim izdelke uveljavljenih blagovnih znamk na zasebnih prodajah ponudi po mnogo ugodnejših cenah, kot so njihove redne cene. Stalna vpetost v smernice in prenos najsutilnejših ter najglobljih mutacij sveta sta v lastniku Caméléona že zelo zgodaj prebudila željo, da izvede ekološki projekt.

Program

V načrtu novogradnje je bilo predvidenih 8.000 m² prodajnih površin, zelo razkošnih 4.500 m² prostorov za shrambe in logistiko, 1.500 m² pisarniških prostorov, fotostudio in parkirni prostor. Z vsakim novim objektom pa vstopa v obstoječe okolje ter med njegove prebivalce tujec, za katerega je dobro in prav, da se vanj vklopi in z njim čim tesneje poveže. Prav zato je široko stopnišče trgovine narejeno tako, da lahko služi tudi kot prireditveni prostor s tribunami za 250 gledalcev, kjer se zbirajo okoliške družine. Zaposlenim in obiskovalcem so na voljo še kavarna ter ozelenjene terase, ki so odprte tudi izven delovnega časa trgovine, v partnerstvu z lokalno občino pa je v objektu tudi javni vrtec za 39 otrok.

Lokacija

Lastnik Caméléona si je za cilj postavil, da mora biti izbrana lokacija novogradnje dostopna tako s sredstvi javnega prevoza kot s kolesi ali peš, pa tudi sicer so zaposleni spodbujani, da na delo prihajajo z javnimi

Ekološka zasnova

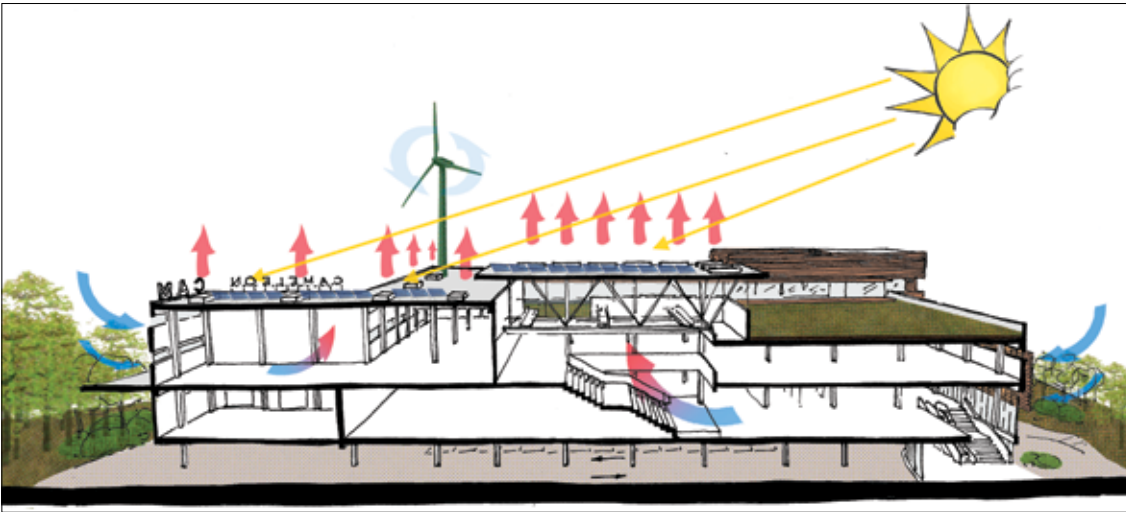

Foto: Serge Brison

Široko stopnišče je lahko uporabno tudi kot avditorij za lokalne dogodke in srečanja

Vse uporabljene ekološke strategije so izpisane tudi na zidu v blagovnici

prevozom, s kolesi ali z deljenjem avtomobila. Lokacija stavbe je morala zadostiti še kar nekaj drugim kriterijem, od lege na vzhodu Bruslja preko bližine velikih bivalnih naselij pa vse do dobre vidnosti z bližnjih cest. Veliko raziskav dostopnosti je bilo narejenih tudi zato, da se je preveril vpliv povzročenega povečanja prometa na obstoječo infrastrukturo izbrane lokacije, skrbno

preučene so bile tudi potrebe po delovnih mestih. Vsi ti dejavniki so bili odločilni pri izbiri končne lokacije novogradnje v četrti Val d'Or (Zlata dolina).

Orientacija

Prav vsaka ekološka odločitev v projektu je bila podvržena temeljiti analizi, da se maksimizira njen vpliv na okolje. Ob tem so ime-

le prednost preproste in učinkovite rešitve. Teh pa ni mogoče doseči drugače, kot z doslednim razumevanjem vseh ravni delovanja stavbe, med temi pa posebno:

- pravilne orientacije stavbe, da bi se izognilo dodatnemu pregrevanju (zaradi sonca) delov stavbe, ki so ogrevani že zaradi socialnih dejavnosti, ki se v njih odvijajo,

- kompaktne oblike stavbe v izogib toplotnim izgubam,
- povečanim volumnom prostorov z visokimi višinami etaž, da bi se omogočilo nočnemu hladu neovirano kroženje po objektu,
- zaščito fasade pred sončnim sevanjem z dodajanjem obloge za senčenje iz nepredelane lesa lokalnega izvora,

Teren

Teren je bil v preteklosti uporabljan kot deponija gradbenega materiala, pepela iz elektrarn ter tudi nekaterih gospodinjskih odpadkov, zato ga je bilo treba posebej pripraviti, to je odkopati in degazirati. Da slednjega ne bi bilo treba delati s čisto vso zemljo, so se projektanti odločili, da stavbo postavijo na pilote iz prefabriciranega betona. Zaradi posebnosti terena se je tudi večina zunanjih površin prekrila z poroznimi materiali, zato da je poroznost lokacije ohranjena navkljub gosti pozidavi.

Ekološki pristop

Želja podjetja je bila že od vsega začetka, da se v objekt vključijo lokalni materiali. Zato tema prvega sestanka z arhitekti in raziskovalno ekipo katoliške univerze iz Lovraina (program Arhitektura in podnebje) ni bila arhitekturni program, ampak določitev vprašanj okolja v celoti ter tega, da se pri prav vsaki odločitvi upošteva tudi okoljska razsežnost. Za pomoč in podporo projektu je bil sklenjen celo dogovor o partnerstvu med univerzo in raziskovalno skupino Arhitektura in podnebje. Njegov doseg je bil zelo obširen, saj je zajemal tako nadzor pri izvedbi v vseh fazah, od zasnove preko gradnje in tudi kasneje, ko je stavba že predana v uporabo, kot tudi didaktični program z učnimi vodstvi obiskovalcev.

Na okoljski ravni so bile sprejete sledeče smernice:

- Pri izbiri materialov se vedno vrednoti njihova vseživljenjska bilanca, od obdobja pred uporabo (proizvodnje) preko dobe uporabe pa vse do razgradnje (preokrožitve). Uporabljal naj bi se le les lokalnega izvora z ekološko oznako in nepredelan. Zahteve za betonski sendvič so bile, da je beton v njem 98 odstotno preokrožljiv, preokroženi pa naj bi bili tudi vsi drugi uporabljeni materiali;
- Prefabricirana konstrukcija je bila izbrana zato, ker omogoča hitrejšo in manj motečo gradnjo za okolico, manj je odpadkov ter manj hrupa tovornih vozil med izgradnjo;
- Izbrano je bilo naravno hlajenje stavbe in parkirnih prostorov z izrabo hladnega nočnega zraka. Zaradi prostega hlajenja v tem primeru ni treba klimatizirati objekta, manjša je poraba energije ter večje ugodje uporabnikov v naravnem okolju. Samodejno krmiljene fasadne odprtine zagotavljajo tako dobro osvetlitev, kot ohlajanje stavbe s kroženjem hladnega nočnega zraka, prav tako pa tudi toplotno vztrajnost ter zaščito stavbe. Izgradnja pilotiranih parkirnih prostorov je omogočila tudi, da jih ni treba prisilno električno zračiti, kar pomeni veliko stalno porabo energije;

- Z ozelenjenimi strehami je bilo na vrhu stavbe dodano to, kar je bilo odvzeto na tleh, ohranjena je bila biotska raznovrstnost, omogočeno zadrževanje vode, njena evapotranspiracija pred izmetom v kanalizacijo ter adiabatno ohlajanje objekta;
- Visoka izolativnost (faktor K24 napram predpisanim K55) objekta, njegova kompaktna oblika, potrebna za zmanjšanje toplotnih izgub, ter inertnost materialov (posebno betona) za zajemanje in vračanje toplote;
- Naravna osvetlitev skozi svetlobnike ter s tem povezano zmanjšanje porabe elektrike, predvsem pa naravni ambient;
- Obnovljive energije: fotonapetostne celice za uravnavanje zunanje svetlobe, toplotno sončno ogrevanje za proizvodnjo tople sanitarne vode ter ogrevanje na lesne sekance (pelete);
- Zajem dežnice v vodne tanke za zalivanje streh, za sanitarije, vzdrževanje okolice ter za čiščenje.

Beton

Beton je bil ves čas prednost pred drugimi konstrukcijskimi materiali zaradi svojih okoljskih odlik. Nestabilnost terena je zahtevala uporabo 25-metrskih betonskih blokov za njegovo stabilizacijo. Beton se je kot material izkazal za okoljsko primernejšega,

Are We All Architects?

Zgornji stavek je izhodišče za kratico imena arhitekturnega studia, ki je oblikoval blagovnico Caméléon. Struktura AWAA je zamišljena tako, da ta deluje kot navidezni (virtualni) studio. Z različnimi mednarodnimi akterji, kot so arhitekti, promotorji, oblikovalci, pisatelji ali umetniki sodeluje pri njihovih projektih v tujini. Ekipa je zastavljena tako, da se lahko zelo hitro odzove na zelo različne predloge z zelo različnih lokacij. Obravnava informacijo, razgrajuje zamisli, razpozna potrebe, razvozlava ur-

bane razmere ter konkretizira resničnost. Njeni člani opisujejo namene, razlagajo zamisli strankam in razlagajo zakonitosti ter pretvorbo denarja v stavbe. Svoboda, s katero se arhitekti AWAA spoprijemajo s svojim načinom prevajanja želja svojih naročnikov, slogov in gradbenih predpisov, je del tematike, ki jim je blizu. Nič ni zamrznjeno. Nobeno orodje ni pospravljeno na svoje mesto za vekomaj. Pristop arhitektov AWAA je pri vsakem projektu postavljen pod vprašaj, vse je ponovno odkrivanje ter noben projekt podoben drugemu.

saj ga ni treba mazati z ekološko zelo škodljivimi premazi, manj je potrebnih posegov na gradbišču, manj prevozov, proizvaja se v halah, zato je boljši nadzor nad kakovostjo izvedbe, lažja je organizacija dela na gradbišču ter preprostejša razgradnja objekta in kasnejša preokrožitev.

V primerjalni analizi zunanje obloge iz betonskih sendvičev (11 cm beton, 8 cm poliuretanske izolacije, 6 cm betona) se je izkazalo, da je ob razgradnji poliuretan preprosto ločiti od betona. Beton se preokroži do 99,42 odstotkov ter se uporabi kot ruševine na drugih lokacijah. Jeklene armature palice se lahko prodajo, da se financira razgradnja stavbe. Posebno pomembna odlika betona je njegova toplotna inertnost,

zaradi katere se hlad v zgradbi ohranja in počasi širi ter tako omogoča objekt brez klimatizacije ter delo v naravno prezračevanem okolju.

Detajli

Stene stavbe so iz izolativnih betonskih sendvičev, okna pa visokozmogljiva z dvojno zasteklitvijo. Betonske sendviče medsebojno spajajo vezniki iz nerjavečega jekla tako, da toplotna izolacija na stikih ni prekinjena ter ni toplotnih mostov. Podobni betonski sendviči niso nobena novost, saj smo jih pogosto zasledili pri tovarniških zgradbah. Za poslopje blagovnice Caméléon so bili seveda arhitekturni detajli pozorneje zamišljeni ter izvedeni. Ob gra-

dnji se je posebna pozornost posvetila kakovosti izvedbe, da bi se izognili običajnim slabostim prefabricirane gradnje, posebno slabemu tesnenju na stikih plošč. Z izjemo pisarn, ki so edine prezračevane z mehanskim prezračevanjem ter opremljene z izmenjevalniki toplote, je obnavljanje svežega zraka v celoti rešeno z motoriziranimi okenskimi odprtini. To je nadaljnji dokaz trditvam, da ni treba delati stavb popolnoma zraketesnih.

Dodatne odlike stavbi prinaša tudi zelena streha, ki je poleg tega, da služi kot prostor oddiha in sprostitev zaposlenih, zamišljena tudi za blaženje odvodnjavanja. Hlad, ki ga vlaga proizvaja poleti, pa poleg tega prijetno hladi prostore ter istočasno zadržuje

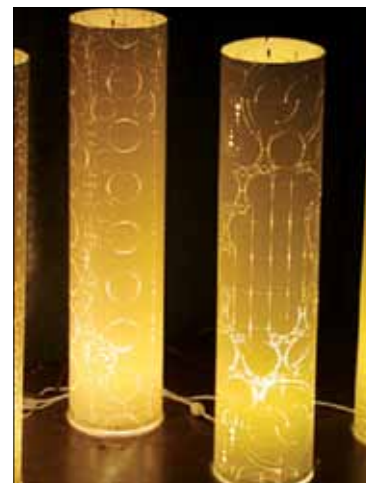
vpliv neposrednega sončnega sevanja.

Pedagoška razsežnost

Caméléon je ambiciozen arhitekturni projekt, ki se je od vsega začetka želel zapisati v zgodovino kot model eko-gradnje in ekološkega oblikovanja. Njegove pedagoške razsežnosti so zelo široke ter se raztezajo od informiranja strank o področju preokrožanja ter komposta, ustvarjenega na lokaciji novogradnje, pa vse do razvoja izobraževalnih igrice o okolju za otroke v vrtcu. Te informacije se nenehno širijo tako na sami lokaciji, kot tudi preko pošte. Tako se po eni strani prispeva k razvijanju občutka za javno dobro, po drugi, bolj interni plati pa k nadaljevanju in postavljanju dobrih vprašanj.

zeleno se seli tudi v interier

Z nenadzorovanim izčrpavanjem naravnih virov ter onesnaževanjem ozračja smo prišli do točke, ko je treba pravila zelenega načrtovanja upoštevati ter uveljavljati prav povsod. Tudi v notranji opreми stanovanj ter drugih objektov, posebno nastanitvenih. V Združenih državah Amerike se trudijo, da so s pobudami vedno prvi, zato je pri njih tudi nastal, prvi na svetu, natečaj za trajnostne apartmaje (Sustainable Suite Design Competition). Besedo „suite“ v slovenščino prevajamo kot apartma, sicer pa so to nadstandardne storitve v hotelih, kjer je za nastanitev gosta na voljo več sob – najpogosteje jih srečamo kot predsedniške ali mladoporočenske apartmaje, v zadnjem času pa so apartmaji posebno priljubljeni pri poslovnežih, ki veliko potujejo in jim hotelska soba služi tudi kot priložnostna pisarna ali prostor za sestanke. Ponekod v ZDA slednji že postajajo standard.

Natečaj so skupno organizirali ameriško združenje za zelene stavbe (USGBC), ameriško združenje oblikovalcev notranje opreme (American Society of Interior Designers – ASID) ter NEWH, njegov namen pa je bil prikazati najboljšo strategijo projekta notranje opreme, ki sočasno odraža odgovornost do okolja ter izboljšuje uporabniško izkušnjo. Industrija notranje opreme je namreč velik porabnik tako energije kot vode, zato je bil cilj natečaja spodbuditi trajnostne prakse v celotni industriji, ki sodeluje pri opremljanju novozgrajenih in obstoječih hotelov.

Natečaj je bil razpisan v dveh kategorijah, profesionalni in študentski. Že ob prvem razpisu so v obeh kategorijah našli 65 prijav, v katerih so udeleženci podajali svoje predloge na temo, kako naj bi deloval in izgledal visoko zmogljiv hotel, kjer se učinkovito izrabljajo tako energija kot naravni viri. Prispeli predloge je žirija ocenjevala glede na tri glavne kriterije: oblikovni elementi (učinkovito ravnanje z vodo, energijo ter podnebjem, materiale in njihove vire ter okoljsko kakovost), izobraževanje (lastnosti sob ter prakse poslovanja z gosti) ter celostno oblikovanje (celosten oblikovalski pristop, izvirnost in inovativnost, splošna estetika ter finančna izvedljivost). Žirijo so sestavljali profesionalci iz industrije in oblikovalski praktiki, ki so jih izbrale institucije, ki so natečaj organizirale.

Med inovativnimi zmagovalnimi strategijami je bilo veliko energetske varčnih rešitev, kot je na primer stikalo „vse dol“ (all off), ki zagotavlja, da se vse luči ob pomoči pasivnega infrardečega senzorja samo-

Senčenje terase je izvedeno tako, da hladi sobo v vročih mesecih ter dopušča soncu, da jo greje pozimi

Energetsko učinkovita LED-svetila ter pametni programabilni termostat zagotavljajo nizko porabo energije

okolju prijazno

Naravni materiali za pohištvo in dekor

Trombejeva vodna stena uporablja sončno energijo za predgretje vode za prhanje. Terasa je prekrita z okroglimi rečnimi kamni za masaže „stopal in duše“

nagrajeni apartma Haptik povzema ime po grškem izrazu za preizkušanje interakcij na osnovi občutkov dotika ter ustvarja sočudenje med trajnostnostjo in prestižem tako, da podloča končno izkušnjo, ne da bi ob tem bili žrtvovani ideali. Odtiski razlik v oblikovanju so bili koreografirani okrog individualnih trenutkov, v katera so vpletena čustva, ter katera gostu omogočajo odkriti, kako je lahko okoljska odgovornost dosežena osebno in skupinsko.

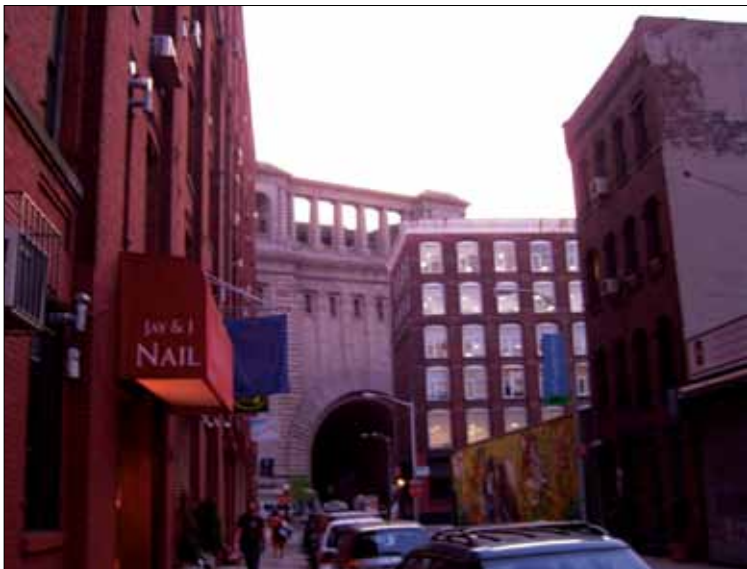
Gost hotela že pred svojim prihodom po elektronski pošti sporoči svoje želje glede nastavitve toplote, luči in udobja v sobi, tako da je vse prilagojeno njegovim željam in navadam, takšna rešitev pa je tudi energetsko varčnejša. Takoj ob prihodu prejme večkratno uporabno steklenico vode in z lokalnimi motivi oplešano platenno vrečo. Temu sledi seveda tudi hotelska hrana, ki je nadzorovanega, najpogosteje lokalnega izvora, zdrava in predvsem zelo okusna. Enako skrbno je izbrano tudi pohištvo, ki je v največji meri iz preokroženih materialov. Tudi v kopalnicah so vsi elementi – prha, pipa in kotliček, prirejeni za varčno delovanje s kar najmanjšo možno porabo vode. Skrbno so izbrani tudi mila in drugi toaletni pripomočki, saj so izdelani ročno ter iz sestavin lokalnega izvora. Istega izvora je tudi večina materialov, iz katerih so talne obloge in pohištvo, celo slikarji, katerih umetnine krasijo zidove, so lokalni. Naravni les ekološkega izvora je premazan le z naravnimi, ekološkimi premazi.

Tudi v Haptiku so hotelski gostje spodbujani, da uporabljajo trajnostna prevozna sredstva. Tako so ključni sobe istočasno vozovnica za železnico in avtobuse, v hotelskem preddverju pa goste čakajo brezplačna kolesa. Za vzdrževanje telesne kondicije so sobe opremljene tudi z blazinami za jogo.

Za zagotavljanje kar največje kakovosti zraka v notranjih prostorih so vse zidne barve brez hlapnih organskih spojin (zero VOC), zelo nizka pa je raven le-teh tudi pri pohištvu. K prijetnejšemu zraku in lažjemu dihanju pripomorejo še naravni evkaliptusovi listi, s katerimi so napolnjeni vzglavniki. Če kdo želi le-te protialergijske, izbere to že pred prihodom v hotel. Vzmetnice imajo preokrožene jeklene vzmeti in sojino peno.

Poleg vsega naštetega je v projektu Haptik še polno drugih podrobnosti, ki so vse bile skrbno premišljene že od vsega začetka. Tako so na strehi objekta seveda fotonapetostne celice, zunanje nasaditve in parki omogočajo biološko raznovrstnost, ipd.

Med študentskimi predlogi in predlogi mladih profesionalcev je žirija najbolje ocenila delo ekipe pod imenom Star

ter kits iz Parsons New School for Design, ki izobražuje mlade profesionalce iz mestnih okolij kako živeti trajnostno. Njihov projekt - Front Street Hotel iz Brooklyna – je prenova obstoječe stavbe kot hotelske lokacije in „poklona industrijski in rokodelski preteklosti področja, posodobljeni s današnjim umetniškim utripom“. Nastal je v nekdanjem skladišču in s posebno eleganco ohranja njegovo zgodovinsko noto.

Predlog oblikovalcev v prvi vrsti zajema interaktivni kiosk, ki goste hotela seznanja s trajnostnimi elementi hotela, iste vsebine pa so ponujene tudi preko internega TV-kanala v vseh sobah. Tam so

na voljo tako predlagani itinerarji po turističnih zanimivostih kot trajnostni namig dneva. Goste že ob prihodu vzpodbudijo k uporabi podzemne železnice z vozovnico, ki jo lahko ponovno polnijo, na voljo pa imajo tudi brezplačna hotelska kolesa, vse to z namenom spodbujanja uporabe javnih prevoznih sredstev. Hotel lastnega parkirišča nima, sta pa v njegovi neposredni bližini kar dve postaji podzemne železnice.

Čeprav hotel kotira le v srednji razred podobnih objektov, je v njem ponujen brezplačni brezžični dostop do spleta. V prav vsaki sobi so v omari ob vhodu posode za ločevanje odpadkov, ki so del večjega

internega reciklažnega sistema hotela. Tudi tukaj je bil za izdelavo pohištva uporabljen predelan les, seveda brez vsebnosti škodljivih formaldehidov, izdelali pa so ga izključno lokalni mizarji. Zelena streha varuje objekt pred nevihtnimi vodami ter pred toplotnim pregrevanjem poleti, seveda pa je na njej tudi prijetno mesto oddiha za zaposlene in hotelske goste. „Družbo“ jim delajo pokončne vetrne turbine za pridobivanje energije iz obnovljivih virov. Izrabljeno vodo iz umivalnikov in prh seveda zajemajo in koristno ponovno uporabijo, vse „varovalke“ porabe pa so vgrajene tako na prhe in kotličke v sobah, kot na sistem za osve-

tlitev. Seveda k vsesplošni varčnosti in energetski učinkovitosti pripomorejo tudi visoko zmogljiva varčna okna.

V hotelu uporabljeni materiali, predvsem pa premazi in zaščitna sredstva zadostijo vsem predpisanim standardom netoksičnosti. V celotnem objektu je prepovedano kajenje (razen v posebej za to namenjenem prostoru), nestrupena so tudi čistilna sredstva, ki jih uporabljajo v hotelu. Vse zgoraj naštetu (pa še kaj drugega, kar nismo uspeli posebej omeniti) vzpostavlja Front Street hotel kot pameten in ekološko občutljiv hotel tudi za goste, katerih denarnica ima bolj plitvo dno.

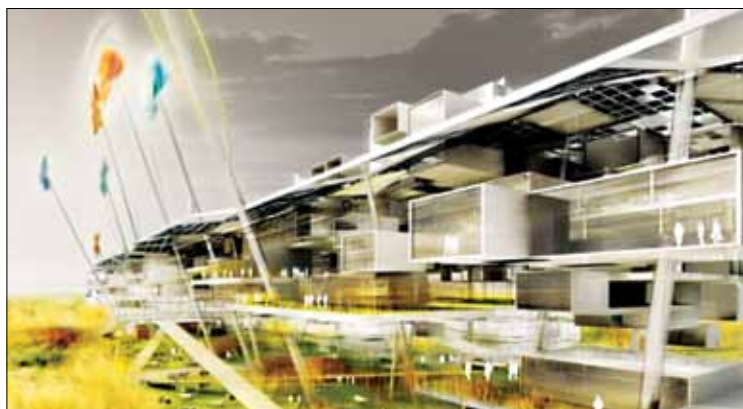
do okolja prijazna arhitektura 2. del

Trajnostni, sonaravni ali do narave prijazni objekti, kakor koli jih že imenujemo, so tema, ki v svetu postaja vse bolj in bolj aktualna. Vse več ljudi spreminja svoj življenjski slog za svoje dobro in predvsem za dobro svojih potomcev. Da bi trajnostnih objektov zraslo čim več, je pomembno, da se vzpodbuja njihova gradnja ter opogumlja eko-industrija, da še bolj smelo zastavi svoje cilje. Zbrali smo nekaj izstopajočih primerov načrtov in realizacij iz vsega sveta. Prvi del le-teh ste si lahko ogledali v prejšnji številki revije, tokrat sledi nadaljevanje.

Decentralizirana trajnostna družba

Arhitektura ni le oblikovanje stavb ali mest, ampak je lahko tudi popolno preoblikovanje celotne družbe. V to so globoko prepričani ustvarjalci iz studija Arhitekture CTRLZ, saj zanje arhitektura ni več le vse, kar se nanaša na obliko in funkcijo, ampak tudi odnosi med ljudmi. Moč je v členih in povezavah, na kar kaže že razvoj omrežnih sistemov. Zato so v naselju decentralizirane trajnostne družbe trgovina, proizvodnja hrane, okrasni vrtovi, prebivališča, socialni javni prostori in zbiralniki energije nameščeni tako, da spodbujajo sodelovanje med njegovimi prebivalci.

Podzemski predmestni hotel v zelenem pasu

Arhitekti studia ReardonSmith Architects so se domiselno izognili omejitvam zelenega pasu. Zelene površine so namreč ohranili neokrnjene tako, da so premestili grajene hotelske strukture Hersham Golf Cluba v velike podzemne ozelenjene atrije. Tako so zadostili zahtevam urbanističnih razvojnikov ter istočasno zmanjšali hrup zaradi prometa. Poleg tega podzemski hotel ne ovira pogledov okoliških stanovalcev. Razpisna zahteva je bila, da se vseh 200 sob luksuznega hotela in toplic umakne pod zemljo, ter da nad terenom ostane vidnih le nekaj javnih poslopj. Pod zemljo so umaknjeni tudi vsi parkirni prostori skupno s klubskim prostorom golf kluba ter skrbno v teren vtakno dovozno rampo. Dve podzemni nadstropji zajemata tri „prstane“ sob za

Decentralizirana trajnostna družba

Hersham Golf Club

Hersham Golf Club

Hersham Golf Club

goste, vsak od njih je obkrožen z atrijem velikosti 800m². Javni prostori in restavracije so edino, kar je vidno nad terenom. Tako hotel kot toplice sta s kombinirano uporabo ogrevalne in električne energije izgrajena tako, da je njun ogljični odtis kar najmanjši. V objekte so nameščeni tudi izmenjevalniki toplote, podzemne toplotne črpalke, urejeno je recikliranje t.i. sive vode ter zajemanje deževnice. Glede na vse opisano investitorji načrtujejo občutno nižje vzdrževalne stroške, kot je to običajno za hotele visoke kategorije, istočasno pa se nadejajo, da bo tako izgrajen objekt pritegnil goste posebno izbranih okusov in predvsem globokih denarnic.

Pekingška "ustvarjalna cona" zelenega pasu

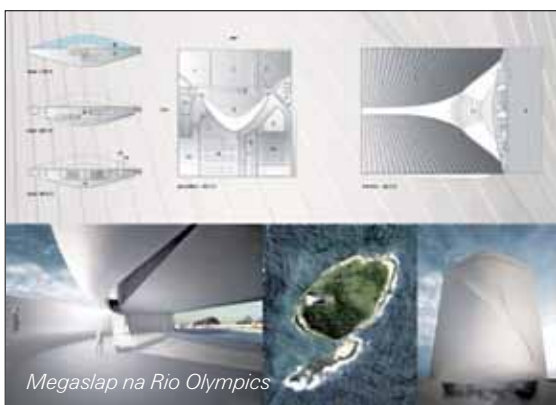
Peking se, podobno kot mnoge druge hitro razvijajoče se prestolnice, seveda duši v izpušnih plinih, zato kar kliče po ustvarjalnih zelenih površinah, kjer bi se zagotovili prostori narave za prebivalce ter se istočasno preprečevala pretirana poraba. Prvo nagrado na natečaju so dobili švicarski arhitekti UNStudio Architects za rešitev, ki postaja "vzorčna soba" eksperimentalne arhitekture. Zeleni pas odslej ponuja številne lokalne možnosti povezovanja z naravo, a vendarle ostaja v kontaktu z lokalnimi trgovinami, ulicami ter prebivalci.

Ustvarjalna cona zelenega pasu v Pekingu

Megaslap za proizvodnjo elektrike na Rio Olympics

Sončni mestni stolp (Solar City Tower) je delo arhitektov RAFAA Architecture & Design. Moč sonca preko dneva izrablja za proizvodnjo elektrike, odvečno pa nato prečrpa v hranilne posode ter jo rabi za nočne potrebe. Najbolj zanimiv objekt v naselju je ogromen slap, ki se uporablja za pridobivanje električne energije.

Megaslap na Rio Olympics

Ekološka četrt mešane rabe v Dijonu

Zamislite si, da bi živeli v raznovrstni soseski z mnogimi značilnostmi izobila: zelenimi pokončnimi vrtovi ter ozelenjenimi strehami, na katerih so kolesarske steze in okolju prijazni otroški vrtci, vse skupaj pa je neposredni bližini mestnega središča! A takšni okoljski predeli se načrtujejo tudi povsod po svetu vključno s predstavljeno zasnovo za Dijon, ki so si jo zamislili arhitekti EXP v sodelovanju z Studiomustard Architecture, Sempervirens Landscape Designers in Even Conseil. Naselje bo zgled podobnim modelom povsod po mestu Dijon.

Ekološka četrt v Dijonu

kako se napiše super mesto?

Za ProstoRož smo že pogosto slišali, najpogosteje v povezavi s kakšno domiselno intervencijo v prostoru. Štiri dekleta so prvo svojo »akcijo« izpeljale leta 2004, ko so prebujala iz zaspanosti atrijske. Kasneje so se lotile še parkov, reke, otroških igrišč in ulice. Potem pa so bila tukaj še mnoga sodelovanja, skupni projekti, delavnice ... Če se je kaj zanimivega dogajalo, so bile skoraj gotovo zraven s polnim košem iskrivih domislic. Njihovi dosežki niso ostali neopaženi, zato so jih povabili k sodelovanju tudi v mesto na skrajnem robu Savinjske doline, v Velenje, da tudi tam s svojo domišljijo vzvalovijo zaspani tok življenja.

Foto: Miran Kambič

Uvodnik: Irena Hlede

Ko se je ekipa prostoRož-a pred kakšnim letom na povabilo Mestne občine odpeljala v Velenje, še slutili nismo, da smo pravzaprav prišli v super mesto. Da je Velenje še veliko več kot le modernistično mesto, smo z zbiranjem informacij kmalu odkrili. Bolj kot smo se poglobljali v njegovo življenje, bolj nam je bilo všeč. Odločili smo se, da bomo na skriti šarm Velenja spomnili tako naključnega obiskovalca, kot tudi njegove prebivalce, ki so si z mestom tako blizu, da včasih pre-

hitro spregledajo njegove izjemne poteze in pogumen program. Podatke o mestu smo zbrali in razdelili v posamezne tematske sklope ter oblikovali 16 napisov, 16 poudarkov.

Z močjo besed, ki nam jih je pomagal napisati tekstopisec Igor Medjugorac, smo raznolike in enkratne naravne, prostorske, zgodovinske, kulturne in bivanjske lastnosti Velenja povezali v celovit in živ projekt, ki smo ga poimenovali „Kako se napiše super mesto?“. Na izbranih lo-

kacijah smo iz najrazličnejših materialov izpisali besede, ki so pokazale na posebnosti Velenja in tako na njih spomnile prebivalce in obiskovalce: dihamo, gradimo, cvetimo, plujemo, kiparimo, pove-mo, rajamo, pridelujemo, zmagujemo, ustvarjamo, uživamo, potujemo, odkrivamo, proizvajamo, varujemo, rastemo. Ker so bili napisi postavljeni v urbani prostor, so mu bili prilagojeni in tudi sami narejeni po meri mesta. Največji napis je v dolžino meril 68m. Da smo ga izpisali

smo porabili skoraj tri bale slame. Za napis plujemo, ki je plaval na Velenjskem jezeru, smo uporabili 120 odpadnih palet, napis zmagujemo pa je sestavljen iz 74 parov smuč. Čeprav različni, so bili vsi poudarki postavljeni na zelo velenjski način: zanimiv, zabaven in privlačen. Več o projektu najdete na strani www.supermesto.si, nekatere napise pa si še vedno lahko ogledate tudi v živo. Vabljeni!

1 dihamo

Živimo v velemestu, spočetemu iz delovne vneme in skupaj zraslemu iz množice manjših naselij. Naše ulice so se dvignile iz premoga, se ocedile in razletele na vse strani. Na razmeroma majhnem prostoru nas živi veliko, zato smo navajeni spoštovati drugačnost in veselo gledati v prihodnost. Malo po rojstvu nas je bilo 1836, v naših

najboljših letih pa nas je že 28.000. Prijatelji so nam svetovali ultrafluorescenčne pigmente, akcija preverjanja pa nam je prišepnila, da si moramo sposoditi projektor.

Nastopajo: 1200-watni projektor velikosti 100 x 50 x 50 cm, barvna folija in filter z izrezom.

2 gradimo

Za naše mesto pravijo, da je modernistično. Naše stavbe in ulice je oblikovalo več generacij arhitektov, ki so poskrbeli, da smo malo drugačni, malo bolj odprti, da so stavbe v mestu oblikovno enostavne in zato nikoli iz mode. Središče mesta je svoje ulice prvič ponosno pokazalo svetu 20. septembra 1959.

Material: beton za temelje, armaturno železo, malta, 600 zidakov. O izvedbi smo modrovali z zidarji, po prejetih predračunih pa smo se odločili za napis z gradbiščne ograje.

Nastopajo: gradbiščna ograja - 200 m², lesene palice, vrv in jeklenica za montažo ter pena za zaščito dreves.

cvetimo

3 cvetimo

Namesto za park sredi mesta smo se odločili za mesto sredi parka. Med najelitnejše prebivalce zelenih površin lahko uvrstimo 54 različnih drevesnih vrst. Skoraj vsa drevesa so v odličnem stanju in mečejo hladno senco na kar 70 različnih vrst grmovnic. Naše mesto pa zgodaj pomladi in konec

poletja v rumeno prebarva milijon cvetočih žafranov in pol toliko sončnic.

Tudi tokrat so na pomoč priskočili očetje: les smo kupili v Senadolah, napis je izdelal »tata« Jože.

Nastopajo: 5 m³ smrekovega lesa (15 palic dolžine 4 m) in kovinski kotniki.

4 plujemo

Marsikdo ne ve, da imamo na tem koncu čisto prava jezera, celo taka, ki spadajo med največja v Sloveniji. Strokovnjaki jim pravijo ugrezninska jezera, nastala pa so zaradi izkopavanja premoga in so vase posrkala cela naselja. Okrog njih tečemo, kolesarimo, z roko v roki gledamo labode, se kopamo, lovimo ribe in veslamo; če je veter radodaren, tudi jadramo in deskamo. Jezera so naše sladko morje.

Odpadne palete dobro plavajo, za barvanje so se javile mlade sile Velenja, za tehnično izvedbo in montažo pa fantje iz Kluba vodnih športov Velenje.

Nastopajo: 120 palet, bela in modra barva, vezice in vrvice, vrvi in uteži za sidranje.

5 kiparimo

Zamišljeni bronasti mož je svetovni prvak med spomeniki maršalu Titu. Največjemu kipu Josipa Broza Tita na svetu delajo družbo Morske deklice, Onemele puške, Mejaši in mnoge druge izkiperjene zgodbe, s katerimi pomembne in lepe stvari praznujemo vsak dan, po vsem mestu. S temi drobnimi zgodbami postaja življenjski prostor našega mesta še lepši, prijetnejši in zgovornejši.

Aranžerji so pobrskali po skladiščih in izpraznili zaloge, cvetje pa smo nabrali lastnoročno.

Nastopajo: 12 m² kovinske mreže za ogrodje, 6 m² umetnega cvetja, žičke in trakovi za montažo.

7 rajamo

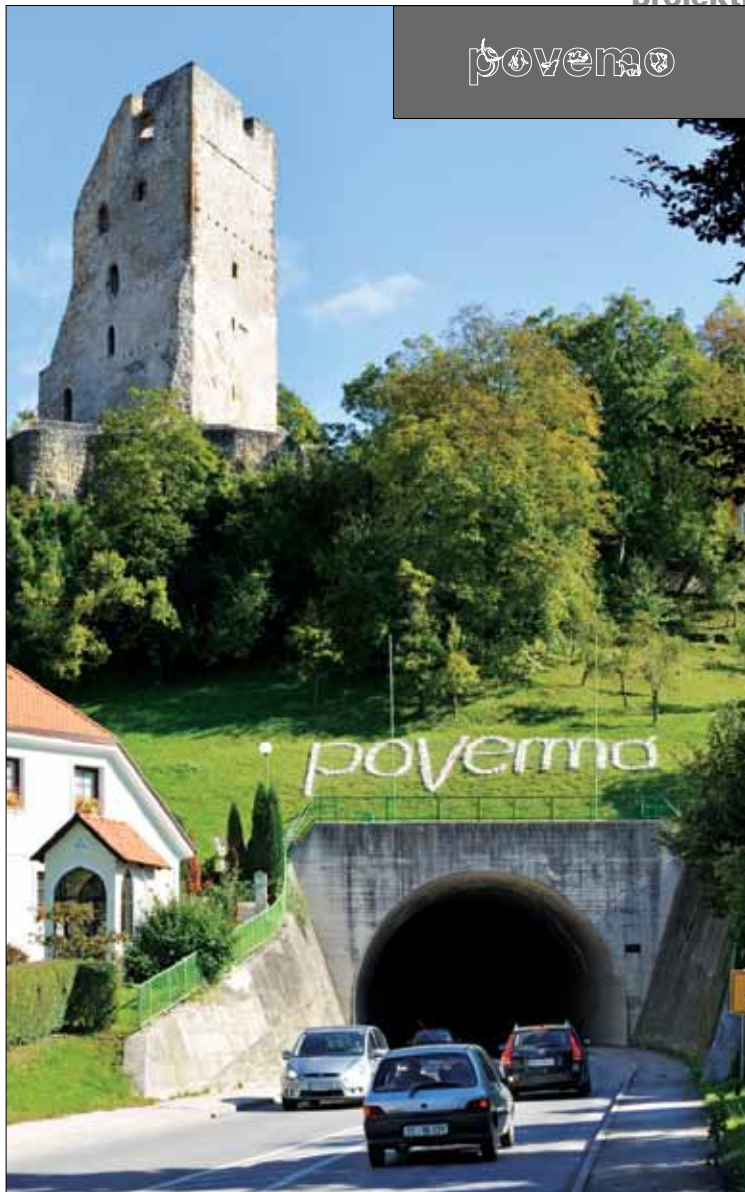
Mladi in še mlajši se pri nas dobro počutijo in veselo rastejo. Da smo leta 2008 prejeli naziv otrokom prijazno Unicefovo mesto, nas ni presenetilo, saj pri načrtovanju mestnih podvigov in urejanju urbanih površin vselej mislimo na mlade družine, na malčke, poskrbimo pa tudi za to, da imajo nadobudneži dovolj poligonov za koristno trošenje energije.

Elastike so iz Celja, trakovi iz Ljubljane, delovna sila pa domača, iz Velenja.

Nastopajo: 250 m elastik, 50 m trakov, 9 sistemov za napenjanje, 34 lesenih količkov

povemo

6 povemo

Največ zgodb povedo naši trije starci. Najstarejšemu, dvakrat pogorelemu in v kup kamenja spremenjenemu, smo hvaležni za ime in zgodovino. Na severu stoji osiveli Turn, njegov kolega Velenjski grad pa velja za enega najbolje ohranjenih v Sloveniji, čeprav je branil našo čast in sla-

vo že pred Turki.

Najprej smo si v kamnolomu sposodili dve vreči kamenja in preverili način izvedbe, potem pa so nam kamen prijazno podarili.

Nastopajo: 3 m³ kamenja, 60 m² kovinske mreže, klini.

10 ustvarjamo

Naša dekleta, romantična narava in polno malenkosti, ki zadenejo v srce, od nekdanj navdihujejo novodobne pesnike in podkenske snubce. Iz naše glasbene šole prihajajo raznovrstni mojstri umetnosti not. Naj nosimo usnjeno jakno, kapo s senčnikom ali vozimo rdeč ferari, ustvarjamo uspešnice, ki Slovencem ne gredo iz ušes in si jih veselo brundajo pod jutranjim tušem.

Zvočnike smo nabirali po garažah in avtoodpadih, jih sami odstranili iz avtomobilov, zraven pa tu in tam dobili še pozabljene zgoščenke.

Nastopajo: 350 avtomobilskih, sobnih in računalniških zvočnikov, 200 odpadnih zgoščenk.

pridelujemo

8 pridelujemo

Zeleno, domače, sočno in dišeče, vse te ekopresežke si zagotovimo kar na lastnem vrtu. Kunta Kinte je najstarejše urejeno vrtičkarsko naselje v Sloveniji z ličnimi hiškami in košatim rastjem. Paradižnik, korenček in solata nam tako lepo uspevajo najbrž tudi zato, ker imajo pogled na mirno Velenjsko

jezero.

S ceste je vse videti drugače. Zabavno določanje velikosti črk se konča pri 20 m visoki črki. Namesto cevi za zalivanje raje uporabimo slamo.

Nastopajo: tri bale slame, buče in drugi jesenski pridelki.

zmagujemo

9 zmagujemo

Pripravljeni na vsakršne izzive pri priči zavijamo rokave in nastavimo mišice. Po jezerih drsamo in jadramo, dirjamo s kolesi pa včasih tudi s konji, vse zgladimo z igro nogometa, rokometu ali odbojke, ena na ena se pogovorimo ob partiji tenisa, gremo uživati na partijo golfa in se ohladimo z ribolovom ali smučarskim skokom. Do mnogo zmag nas je spodbujala tudi polna Rdeča dvor-

na, za neustrašne tekmece pa smo se pokazali tudi na drugih področjih. Po duši smo zmagovalci, v srcu bojovníki.

Smučarji smo nabirali po vsej Sloveniji (šifra: hvala neznancu za objavo oglasa v prilogi Delo in dom).

Nastopajo: 148 smučk (74 parov), vijački, podložke in matice.

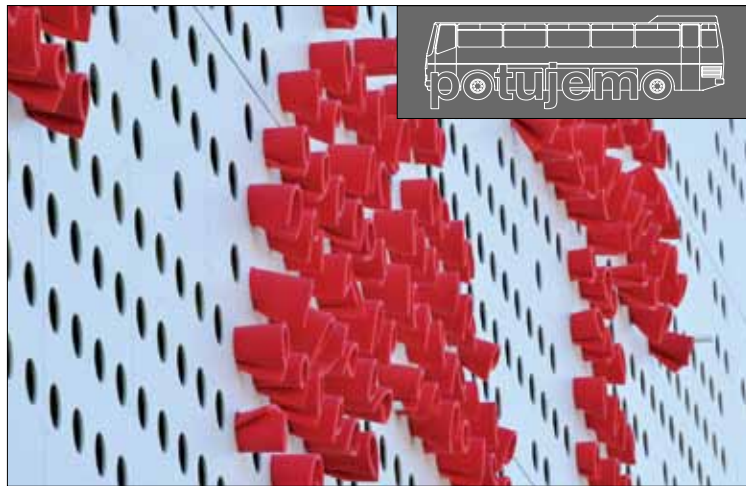
11 uživamo

Pri nas se ves čas dogaja, skoraj 2000-krat na leto ploskamo na festivalih in navijamo na prireditvah. Kondicijo nabiramo na Pikinem festivalu, krepimo pustolovski duh na Adventure Race Slovenia, ostajamo mladi z Dnevi mladih in kulture ter s festivalom Kunigunda ali pa se z najboljšimi na svetu pomerimo v namiznem tenisu.

uživamo

Kozolec pred skalalnico se izkaže za prevelik zalogaj. Z olajšanjem ugotovimo, da so oglasna mesta na postajališčih mestnega avtobusnega prava stvar.

Nastopajo: 18 plakatov.

potujemo

12 potujemo

Radi gremo naokrog, se zapeljemo sem in tja, skočimo na drug konec mesta. Že dobri dve leti to počnemo z brezplačnimi mestnimi avtobusi. Lokalc nas vozi zanesljivo, varno in okolju prijazno, ustavi pa se na 42 postajališčih, in to vsakih 15 minut. Da bi Lokalca vsi vzeli za svojega,

vsako leto bolj skrbijo tudi prijazne dame, dolgonoge proge.

Pročelje avtobusne postaje smo dolgo raziskovali, a natančen položaj zapolnjenih lukenj je bilo na koncu najlažje določiti na načrtu prijaznih arhitektov.

Nastopajo: 710 penastih valjev.

odkrivamo

13 odkrivamo

Že 135 let vrtamo, kopljemo in na belo luč dneva prinašamo skrite zaklade. Premogovnik Velenje je največji rudnik v Sloveniji, v njem pa smo nakopali že 180 milijonov ton lignita. V muzeju premogovništva strežemo malico v najgloblje ležeči jedilnici v Sloveniji, kar 180 metrov

globoko, kjer namesto Dober tek! odmeva Srečno!

Ko smo prilezli na vrh črnega zlata, so se odprle nove perspektive.

Nastopajo: 220 belih PVC-vreč, napolnjenih s premogom.

14 proizvajamo

Iz naših delavnic, proizvodnih hal in delovnih miz so v širni svet odšli milijoni izdelkov. Znamo razvijati, znamo oblikovati, znamo sestaviti, znamo narediti. V našem mestu je doma kar 20 velikih imen slovenskega gospodarstva, med njimi tudi evropski prvaki. Takšni pač smo: marljivi in iznajdljivi, spretni in ustvarjalni.

proizvajamo

Stara elektrarna je res zakon, sploh če so blizu mladi plezalci.

Nastopajo: : 45m² poliesterne tkanine za zastave, vrvi in jeklenice za montažo.

kaj dobim

naročnina na klik

10 številčk

popusti & ugodnosti

naročnina na revijo - cenik

Letna naročnina 43,20 EUR

Podaljšanje naročnine 39,40 EUR

kje se naročim?

s priloženo naročilnico

po internetu | www.klikonline.si

po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

45 **november**

arhitektura, oblikovanje in novi mediji

Novi KLIK najdete na prodajnih mestih Dela prodaje, v knjigarni Goga v Novem Mestu ter knjigarni v Kibli v Mariboru.

Vsebino nove številke najdete tudi na www.klikonline.si

[naročilnica na klik]

nepreklicno naročam(o) klik od številke:

- 123 november 2010
- 124 december | januar 2011

način plačila

- položnica
- račun

ime in priimek

podjetje

dejavnost

ulica

poštna številka, pošta

telefon, faks

e-pošta

datum

glavčna številka (zavezanec)

za vse naročnike klika

do **5 % popusta** pri nakupu programov podjetij Adobe, Corel in Quark ter Graphisoft

do **15 % popusta** pri nakupu knjig založb Lux Libris, Pasadena, UPI-2M in Earthscan

V cenah je zajet 8,5 % DDV. Celoletna naročnina je možna le ob vnaprejšnjem plačilu. Vnaprejšnje plačilo naročniku zagotavlja popust in brezplačno dostavo na želeni naslov znotraj Slovenije. Naročnina za naročnike zunaj Slovenije je višja za znesek povišane poštne in se spreminja ob spremembah cen poštne storitve. Celoletna naročnina začne kupcu teči takoj po plačilu naročnine. Kupec lahko od naročnine odstopi najkasneje 8 dni po plačilu naročnine. V tem primeru mu založnik v celoti povrne vplačani znesek. Stroške dostave revije do kupcev znotraj Slovenije krije založba. Če kupec po preteku naročnine pisno ne sporoči, da revije ne želi več prejemati, mu založba pošlje račun oz. položnico za naročnino za naslednje leto. Če kupec pošlje položnice ali predračuna ne poravnava, se njegova naročnina prekine. Naročilnica je sestavljena v enem izvodu in služi kot osnova za pripravo položnice ali računa.

Naročanje: www.klikonline.si 01 52 00 720

pro anima
p.p. 2736

1001 Ljubljana

poština
plačana
po pogodbi
št. 59/1/s

kaj dobim

naročnina na klik

10 števil

popusti & ugodnosti

popusti pri nakupu programov
popusti pri nakupu knjig
ter vrsta uporabnih informacij za bralce
na spletni strani revije, kot so:
ceniki storitev
spletne povezave - linki
informacije o sejmih, natečajih ...

kje se
naročim?

s priloženo naročilnico
po internetu | www.klikonline.si
po telefonu | + 386 (0)1 52 00 720

46 november

15 varujemo

Okoljski in prijazni smo postali, še preden sta ti dve besedi stopili v modo. Pri srcu nam je toplo in tudi v noge nas ne zebe, odkar smo se kot prvi v Jugoslaviji priklopili na daljinski toplovod. Termoelektrarna Velenje je začela ogrevati naše domove 29. novembra 1959. Petdeset let kasneje smo se, jasno, spet prvi, odločili še za daljinsko hlajenje.

varujemo

Ker pod našim ateljejem na veliko obnavljajo, nam ni bilo težko preveriti vseh mogočih kotov in povezav med cevmi.

Nastopajo: 95 m UKC cevi, 100 kotnih kolen, vezice, vrvi in kovinska pritrdila.

**KAKO SE NAPIŠE
SUPER MESTO?**

EUROPRIX

Europe's leading contest for young professionals and outstanding students who produce, design and develop digital media projects on any platform or channel.

FESTIVAL : 11. - 13. NOVEMBER 2010

www.europrix.org

16 rastemo

Včasih radi pokažemo, da smo pametni in načitani. Da imamo 131 učilnic in več kot 4000 vključenih v različna izobraževanja. Da se gremo ekošole. Da k nam po znanje prihajajo kar iz 70 občin. Da se pri nas urijo mladi raziskovalci. Da pri nas nastajajo najsodobnejši znanstveni

poligoni.

Stare šolske torbe smo nabirali po šolah, počitniških varstvih, vrtcih, podstrehah in prek oglasov. Ko smo jih namesto 200 nabrali le 10, smo začeli iskati alternativo.

Nastopajo: : 23m² fasadne barve.

mestna hiša kot javna vas

Arhitekti BIG pod vodstvom ustanovitelja in idejnega vodje Bjarkeja Ingelsa že kar slovijo po tem, da v svoje projekte vnašajo duh drugačnosti, izvirnosti. K prostorskim izzivom pristopajo s frivolno lahkotnostjo, ki jim omogoča, da zadane naloge pogledajo s popolnoma drugačnih zornih kotov, kot smo jih navajeni v našem svetu stereotipov. Njihove zamisli so vedno sveže in navdušujoče drugačne. Tako bi lahko rekli tudi za tokrat predstavljen projekt mestne hiše v Talinu. Poslopju oblasti in birokracije so v njem "obrnili kožo" ter ga iz introvertirane strukture spremenili v mesto odprte demokracije, dialoga in druženja. Kot so sami to poimenovali – v javno vas.

Ključ do mesta

Mestna uprava Talina se je odločila, da združi svojo javno upravo in servisne službe v skupni mestni hiši, locirani v zelenem pristanu, ki ovija staro mestno obzidje na severu srednjeveškega mestnega središča. Le-ta, obdana z nekdanjo industrijo, športno dvorano iz Sovjetskega obdobja, srednjeveškim mestom in sodobnimi naselji, zaseda ključno pozicijo pri uspešni urbanizaciji vodne črte in ponuja edinstveno možnost povezovanja kopnega in morja, starega in novega, javnih prostorov in javnih institucij.

Predlog BIG-a na te izzive je bil ustvariti novo mestno tipologijo, ki kombinira človekovo merilo in intimno izkušnjo srednjeveške urbane arhitekture z javnimi prostori in vladnim simbolizmom sodobnih razsežnosti. Odprto in propustno javno institucijo, ki bo raztegnila tako javni park kot mestno središče vse do vodne črte.

Gordijski voz

Lokacija nove mestne hiše je vez med srednjeveškim mestom in sodobnim morskim nabrežjem. Če pogledaš zeleni pas parka, ki ovija obzidja, ta ohranja vse odlike zelene narave, modrine morja in osrednje mestne lokacije. A gost promet notranjega prstana ločuje mestno hišo od mestnega središča ter spreminja zeleni pas.

V Aleksandrovem duhu (Aleksander Makedonski, roj. 356 pr.n.št, umrl 323 pr.n.št) so BIG-i predlagali presekanje gordijskega vozla z vkopanjem krožne ceste med vodo in mestom pod zemljo, dovoljujoč le krožišče na severni stra-

ni. Tako se bodo pešci lahko svobodno pretakali med starimi in novimi soseskami.

Tržnica
Obstoječa mestna hiša v starem mestu je klasična srednjeveška mestna hiša na mestnem trgu. V srcu zgoščene pozidave deluje kot čistina v gozdu stavb. V odprtem prostoru zelenelega pasu in v sosedstvu velikega odra Linnen Hall ter trgov

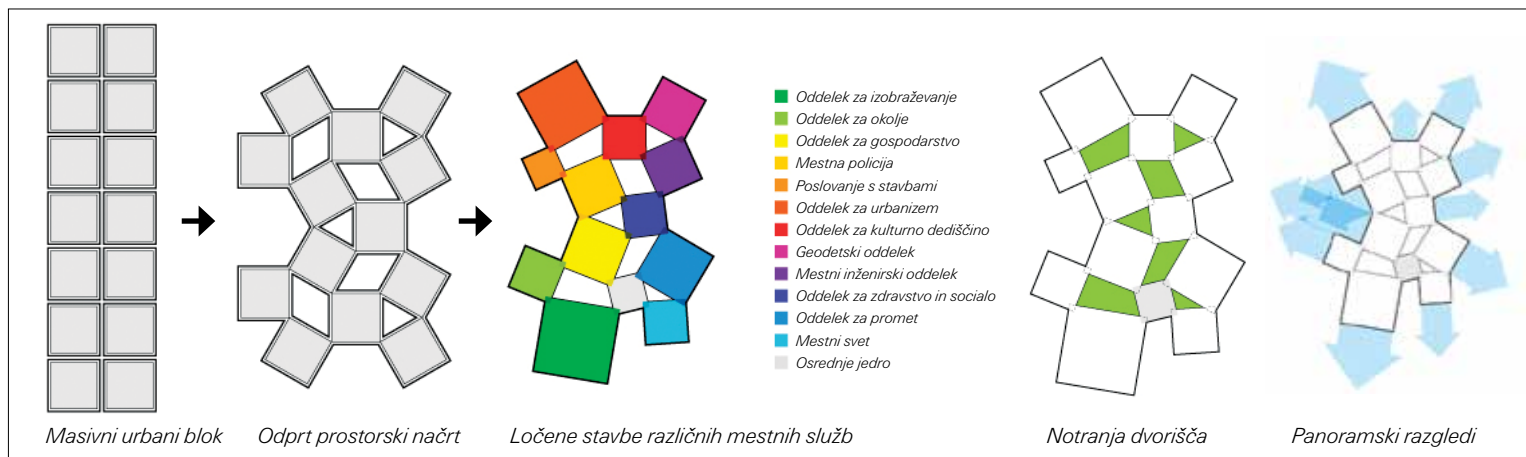
- Odločitve in arhitekturne rešitve so BIG gradili iz treh vprašanj, ki so si jih postavili kot izhodišče za nadaljnja razmišljanja:**
- kako si predstavljati javno institucijo v participativni demokraciji 21. stoletja?
 - kako ustvariti javni simbol brez vpletanja preživelih predstav moči in avtoritete?
 - kako ustvariti javni prostor druženja v hitro rastočem mestu, kjer središče gravitira v več smeri?

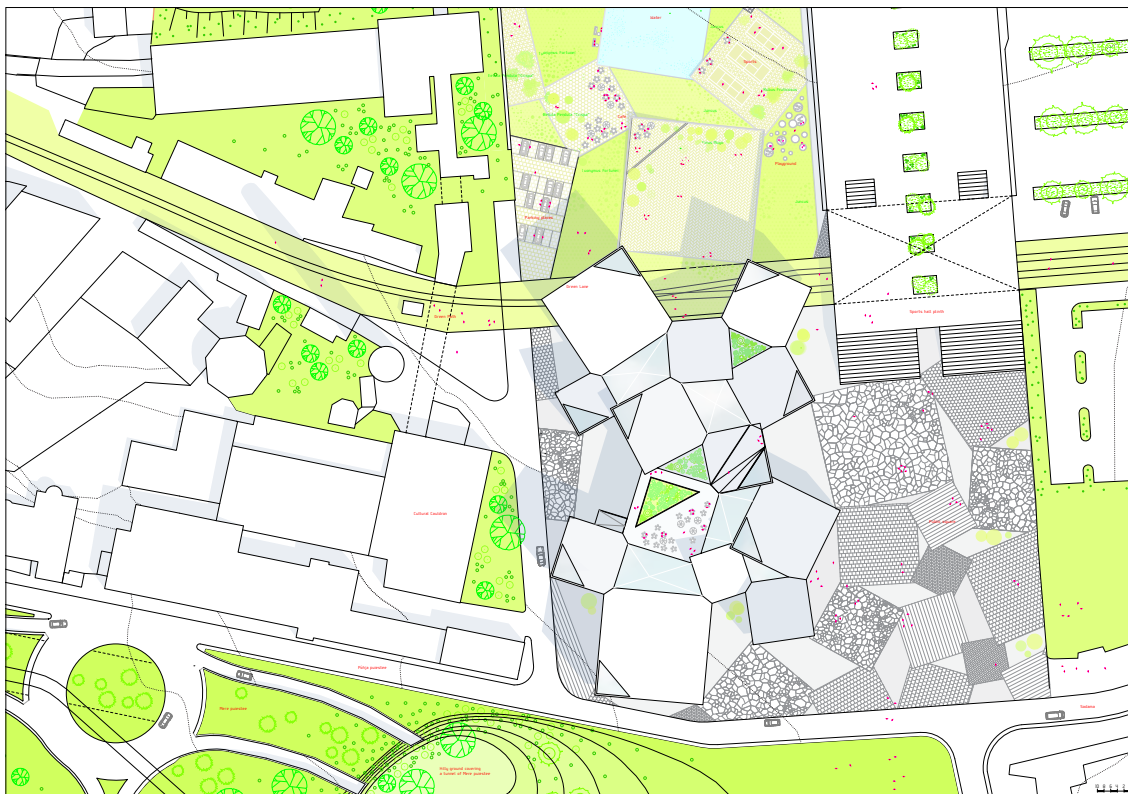
in parkirišč okrog njega nova mestna hiša ustvarja občutek prostora v manj določenem mestnem stanju. Predlagana rešitev zato spreminja celotno lokacijo nove mestne hiše v odprt javni trg, ki povezuje vse

pripadajoče urbane situacije v nov javni prostor. Pol zunanji - pol notranji javni prostor bo vseboval mestno restavracijo, konferenčno dvorano, razstavne prostore ter prostore za javne službe za prebivalstvo, kot tudi neformalne prostore za srečevanja v avli ali na odprtem prostoru.

Administrativne funkcije so sicer dvignjene nad trg, a omogočajo javnemu prostoru, da se svobodno širi pod njimi. Obširna dvorišča in svetlobni jaški dajejo dovolj dnevne svetlobe, da se ta prebije tako do pisarniških prostorov, kot da se v njej kopljejo tudi javni notranji prostori. Pozimi bo ogrevan notranji trg glavni javni prostor, saj bo zaščiten pred mrazom, pomladi in poleti zagotavljajo zaščito pred dežjem ali vetrom široki nadstreški, poleti pa trgi in stopničasta pobočja služijo kot odlični prostori za neformalna druženja in javno življenje.

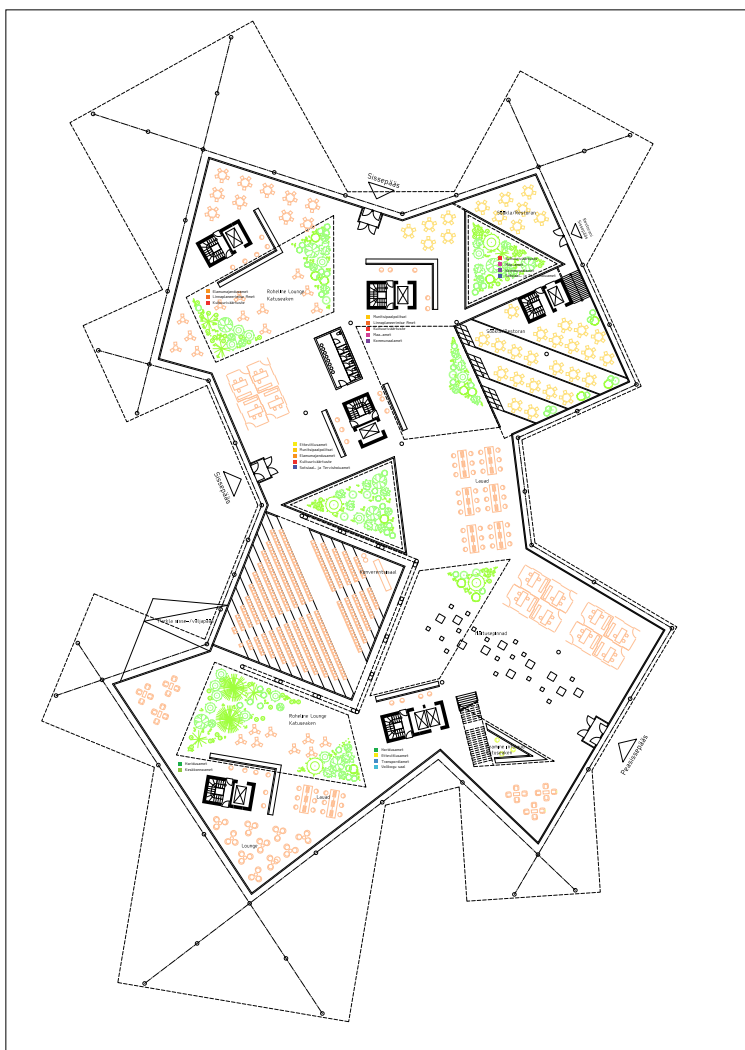
V notranjem delu javnega trga so vse javne službe nastanjene v obliki tržnice javnih

Situacija

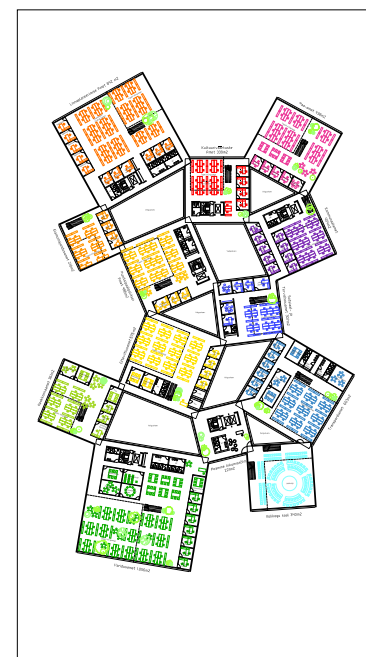
uslug, kamor lahko meščani pridejo in se iz oči v oči srečajo z zaposlenimi v neformalni organizaciji petih otokov delovnih mest, obkroženih z bolj ali manj intimnimi prostori za sestanke za vrsto posegov in izmenjav na relaciji mesto/meščan. Če ima meščan sestanek v enem od javnih oddelkov v zgornjih nadstropjih, gre preprosto do delovnega prostora, od koder ga pospremo do pisarne pristojnega javnega uradnika. Delovno mesto za splošne informacije je pod enim od mnogih svetlobnikov v osrčju "tržnice". Od tukaj se široko stopnišče skozi eno od mnogih svetlobnih odprtin dviga do sprejemne dvorane mestnega sveta. Restavracija je odprta tako za javnost, kot tudi za mestne uslužbence. Z javnim stopniščem in dvigalom je povezana s prostornim strešnim vrtom, od koder se iz tamkajšnje kavarne ponuja 360-stopinjska panorama Talina. Tržnica javnih služb kot neformalni prostor srečevanj za javne razprave ter kontaktiranje med svobodnimi meščani povzema grško Agoro in deluje kot resnično javni prostor srečevanj za druženje med javnimi uslužbenci in meščani.

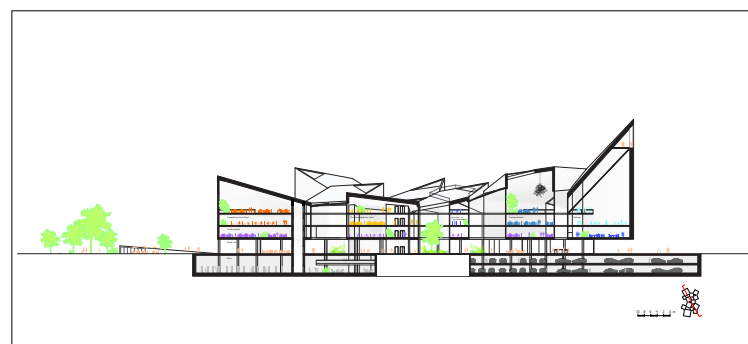
Tloris pritičja

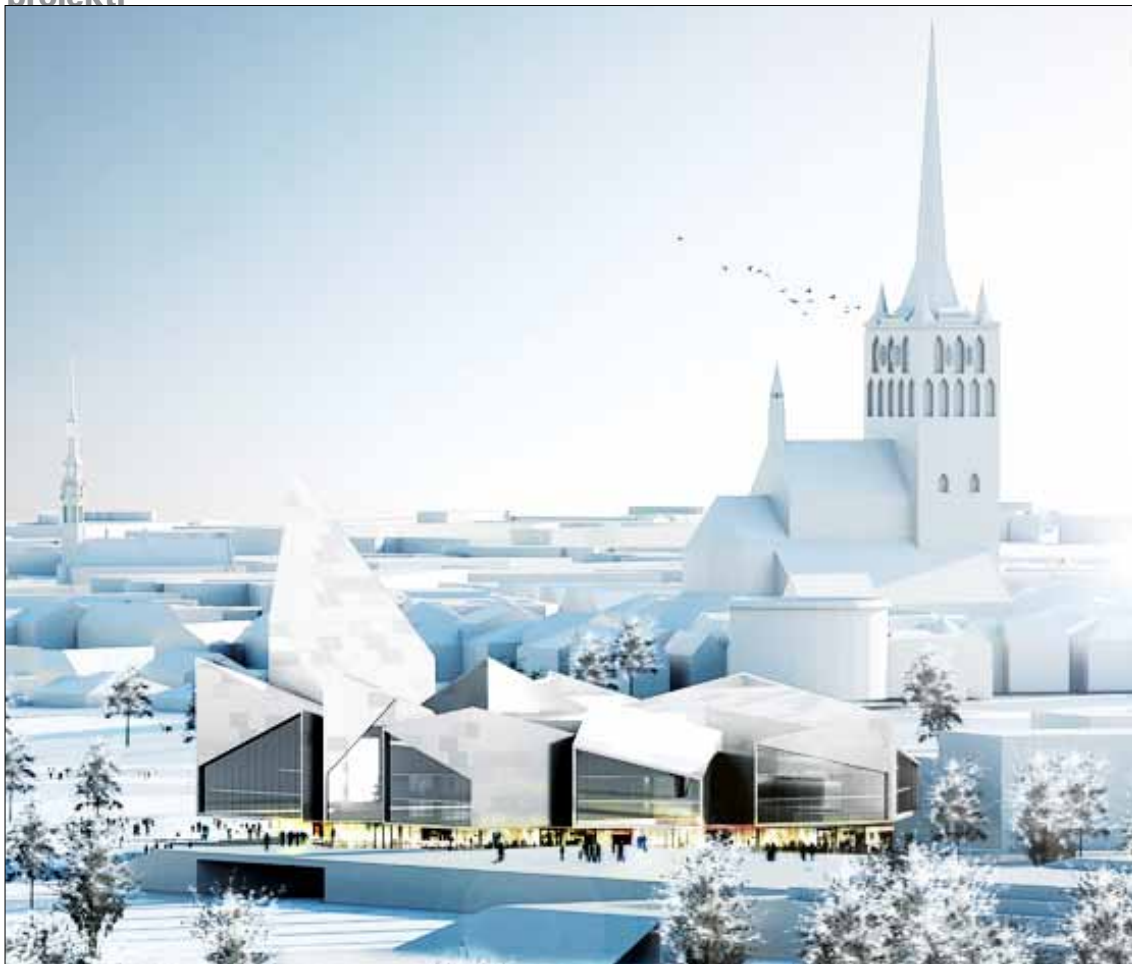
Tloris 1. nadstropja

Tloris 2. nadstropja

Prerez

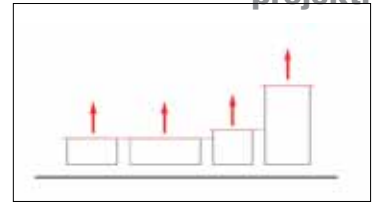
Vas

Predlog obstoječega coniranja predlaga velik urbani blok, ki bi zasenčil staro mesto in predel Cultural Cauldron. Tak volumen, čeprav usklajen z velikostjo Linnen Hall, vnaša v prostor zaprto in togo strukturo mestnega bloka iz 19 stotetja napram odprtemu prostorskemu načrtu. Tako navkljub navidezni normalnosti izpade tuje, neuskkljen z obema kontekstoma. Kako torej ustvariti mestno strukturo, ki se bo navezovala tako na intimno velikost in organsko strukturo Cultural Cauldrona, kot tudi na sodobno razporeditev objektov v odprtem prostoru, kot ga sugerira Linnen Hall?

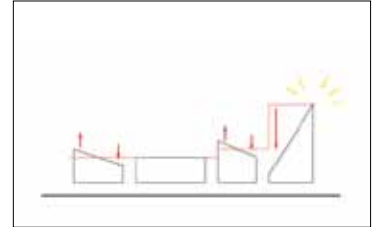
V natečajnem predlogu se vsi administrativni prostori nahajajo nad tržnim prostorom javnih služb. Sestavljajo jih mestne pisarne, mestni svet in enajst različnih oddelkov, ki morajo delovati enako učinkovito kot grozdi neodvisnih celot, kot tudi kot enovit in povezan mestni svet. Kako torej zagotoviti vsakemu oddelku avtonomno identiteto ter referenčno točko za zaposlene in meščane, a istočasno jim dovoliti, da se zlijejo v povezano institucijo le enega povezanega mestnega sveta. Predlog BIG-a je bil, da se ustvari administrativna vas individualnih oddelkov. Vsak izmed njih je nameščen v ločeni stavbi, pokončna stavba pa gosti mestni svet in sprejemno dvorano. Oddelki so povezani glede na različne programske zahteve po sorodnosti. Združeni so v krožen, vasi podoben grozd, zavrti pa tako, da se medsebojno presekujejo ter zglobajo na robovih. Ob tem so dvorišča kljub vsemu neovirano propustna pogledom in dnevni svetlobi. Mnogi prostori imajo skozi velika okna pogled na tržnico javnih služb pod njimi ter prav tako navzgor, proti nebu in oblakom. Večina oddelkov ima tudi panoramska okna, s katerih se ponujajo panoramski razgledi na vse strani mesta.

Vsi oddelki so povezani z velikim odprtim nadstropjem v mezaninu. Razgibana linija neba streh tam ustvarja vzdušje atika, odprta povezava med nadstropji pa prostorsko skladnost celotnega nadstropja. V mezaninu je predviden tudi rezervni prostor za morebitne kasnejše širitve in nove potrebe, ki vsakemu oddelku omogoča do 25 odstotno povečanje svoje trenutne površine.

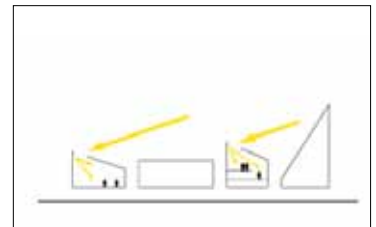
Razčlenjena organizacija administrativne vasi vzpostavlja mnoge intimne niše in nepričakovana prostorska doživetja, poznana iz starega mestnega jedra. Istočasno so delovni prostori zaradi kompaktne zasnove nadstropij, enakomerne razporeditve dnevne svetlobe ter odprtih pogledov idealne sodobne pisarne. Krožni grozd individualnih stavbnih volu-

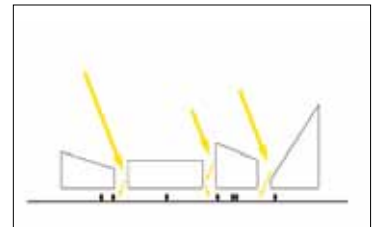
Višine stavb ostajajo v predpisanih okvirih

Stolp demokracije: okoliški objekti ne ovirajo pogleda nanj, ne razgledov iz njega

Okna na vrhu stavb ujamejo nizko sonce ter razpršijo difuzno svetlobo po objektu

Razdalja med objekti je dovolj velika, da imajo dvorišča in tržnica dovolj dnevne svetlobe

Meščani lahko z ulice opazujejo delo in dogajanje v mestnem svetu

mnov, ki se pne nad javnim prostorom, le-temu daje avtonomijo referenčne javne točke, ki je s svojo raznovrstnostjo, odprtostjo in transparentnostjo kar najbolj primerna za participarno demokracijo 3. tisočletja.

Javni vpogled in politični pregled

Dobro vladanje in participarna demokracija zahtevata transparentnost na vseh ravneh. Zahtevata tako politični pregled nad težavami, zahtevami in željami javnosti kot javni vpogled v politične proce-

se. Nova mestna hiša bo omogočala to transparentnost na zelo literaren način. Javni uslužbenci ne bodo nekakšni nadzorni administratorji, ki sprejemajo svoje odločitve izza steklene stene, ampak bodo ves čas vidni skozi svetlobnike in dvorišča. Panoramska okna bodo omogočala, da bodo tudi meščani lahko videli svojo mestno upravo ob delu. Istočasno in z druge strani bodo tudi mestni uslužbenci lahko gledali svoje meščane v tržnici, zato da bodo le-ti vedno v njihovih očeh in mislih.

Stolp sodobne demokracije

Mestni svet – srce demokratičnih procesov, je lociran v stolpu mestne hiše, ki je viden tako iz parka, kot s trga ali z odra Linnen Halla. Tam je tudi preko širokih stopnic javno dostopna sprejemna dvorana. Nad njo ima svoje udobne in razkošno osvetljene prostore mestni svet. Stopničast strop stolpa je izveden iz reflektivnega materiala, ki pretvarja stolp v ogromen demokratični periskop, ki dovoljuje popolno transparentno med politiki in javnostjo. V preteklosti bi bil strop takšnega prostora pokrit z

obokom in freskami s prikazom dežel ter pokrajin pod trenutno vlado. Danes transparentni strop omogoča, da ima politik ali političarka, ki ima predstavitev, ob tem pogled na celotno panoramo mesta. V nasprotni smeri pa bodo tudi meščani kadar koli imeli vpogled v delo politikov.

V tradicionalnih stolpih, kot smo jih poznali doslej, je imel le kralj možnost, da se nanje dvigne in uživa krasen razgled. Periskop pa je oblika stolpa demokracije, kjer celo povprečen meščan na ulici lahko uživa pogled na delo mestnega sveta.

šola se odpre na spletu

Bi objavili svoj ustvarjalni, umetniški portfelj, pa ne veste kje ali kako? Vas mika pisati (ali raje le brati) bloge o aktualnih temah v umetnosti in kulturi? Želite biti online obveščeni in umreženi v rastočo skupnost ustvarjalcev in ustvarjalcev? Bi soustvarjali novo spletno platformo izobraževanja, umetnosti in kulture? Potem je morda prava priložnost obisk inovativno zastavljene spletne strani Visoke šole za umetnost Univerze v Novi Gorici, ki je oživila pred nedavnim.

V navezavi na nov študijski program *Digitalne umetnosti in prakse* novo spletišče, ob običajnih podatkih o šoli, programu, pogojih ter učiteljih, nudi predvsem široke možnosti objavljanja izdelkov v blogih ali na forumskih diskusijah, z objavljanjem del pa na naslovu *vsu.ung.si* lahko sodelujejo prav vsi. Ne le študentom, tudi njihovim mentorjem in v enaki meri širokemu krogu uporabnikov, ki s šolo niso povezani, »ePlatforma izobraževanja, umetnosti in kulture« nudi sveže povezave med umetnostno sceno in raznolikimi ustvarjalnimi praksami ter diskurzi žive kulture. Platforma skozi rabo sodobnih spletnih komunikacij nenazadnje na-

govarja k vseživljenjskemu študiju in tvorini povezovalnosti sodobnega ustvarjanja. Spletišče prav vsem nudi možnost vzpostavitve *osebnega portfelja*, v katerem se javnosti predstavite s svojimi najboljšimi izdelki s področja videa, fotografije, animacije, ali novih medijev. Na strani so ponujeni tako *spletna televizija* kot bogata zbirka videoposnetkov, od mednarodno nagrajevanih diplomskih izdelkov do posnetkov zanimivih študijskih vaj pri posameznih ustvarjalnih predmetih, ogledate pa si lahko tudi, kako so študentje skozi oko kamere zabeležili doživljanja na delavnica in predavanjih. Za šolo je podobna praksa vsaj pri nas zaenkrat še nekoliko

nenavadna, posebno z vidika doslednega videodokumentiranja in avtorskega video-komentarja aktualnih dogodkov, da se šola – poleg že pregovorno tveganega prostega dostopa do uporabniškega računa za vnos vsebin – morda najradikalneje odpira zunanjemu uporabniku. Svoje umetniške oziroma ustvarjalne nazore je mogoče objavljati na blogu ali jih izpostaviti javni forumski diskusiji. Tisti, ki verjamejo v semantično označevanje, bodo veseli ne le t. i. "oblaka oznak", ki animira k svobodnem pomenskemu brskanju po platformi (vsak vnos vsebuje tako oznake kot kategorizacije), temveč tudi možnosti objavljanja zanimivih povezav vsem uporabnikom.

Ob ažurnih informacijah iz sveta umetnosti in ustvarjalnih industrij, Visoka šola za umetnost preko svoje spletne platforme *ponuja* tudi nekatera učna gradiva, ki so lahko v pomoč pri osvajanju ali obnavljanju posameznih osnovnih ali naprednih ustvarjalnih veščin. Daljše besedilne prispevke ali zgolj svoje priljubljene povezave, vabila na dogodke, opozorila na zanimivosti ter kritične razprave o temah, ki zadevajo kulturo, umetnost in ustvarjalnost v najširšem pomenu lahko objavljajo tako študentje kot učitelji, gostujoči ustvarjalci kot nenazadnje zunanji uporabniki strani. Platforma je povezana tudi s spletnima socialnima omrežjema Facebook ter LinkedIn. Uredniki strani redno

dodajajo izbor aktualnih dogodkov s področja umetnosti in ustvarjalnih industrij, za naročnike je odprt redni novičnik, za vse druge pa tudi črpanje sindikacijskih virov RSS ter opomnik na zanimive projektne razpise, možnosti štipendij, ustvarjalnih sodelovanj ter umetniških rezidenc, ipd.

Tudi na Visoki šoli za umetnost Univerze v Novi Gorici je, podobno kot pri vse več sodobnih izobraževalnih institucijah, študij izdatno podprt z e-izobraževalnimi pristopi. Udeleženci poleg srečanj v živo in dela na terenu intenzivno uporabljajo spletne učilnice, ki nudijo stalen stik študijske skupine tudi v primeru odsotnosti, dostopnost in izmenjavo materialov, oddajo nalog online ali možnosti konzultacij ter kolegialne kritike na daljavo. Študijsko življenje na Visoki šoli za umetnost odpirajo različnim javnostim v duhu vseživljenjskega učenja - ali kot pravi prva navigacijska vrstica spletišča: »šolamo skupnost, ustvarjamo povezave«. Zaščitni znak šole je neke vrste zaslon z razmerjem stra-

nic 16:9, ki pa je prazen - v njem je na spletni platformi prostor za zmagovalce natečaja mini-animacij med moduloma Animacija in Novi mediji v prvem letniku... ePlatforma je tako po eni strani javna in odprta, torej uporabniško opredeljena in nepredvidljiva tvorba, po drugi strani pa (četudi v manjšem deležu) strukturirana in urednikovana s strani šole. Globoko je prepletena z novim študijskim programom *Digitalne umetnosti in prakse*, izrazito praktično naravnanim študijem, ki temelji na štirih nosilno-izbirnih modulih (*animacija, videofilm, fotografija in novi mediji*), podprtih z zgodovinsko-kritičnimi in ustvarjalno-tehničnimi vsebinskimi programskimi sklopi. Študij omogoča raziskovanje ustvarjalnosti in razvoj produkcijskih kompetenc v treh smereh: *filmsko okolje, okolje ustvarjalnih industrij in okolje sodobnih umetnosti*. S tem se študentu ponuja več pogledov in raznovrstne izkušnje ter možnosti delovanja: animirani film, videofilm, umetniški video, (inte-

aktivni) instalativni projekti, multimedijски performans, spletna video in TV- produkcija, animirana in video grafika, navidezna resničnost, spletna umetnost itd.

Visoka šola za umetnost je nastala na podlagi petnajstletnih izkušenj Šole uporabnih umetnosti Famul Stuart, z novimi programi pa se prek praktičnih primerov in kontekstualnih projektov v okolju Univerze nadgrajujejo inovativni načini podajanja znanj in veščin. Pri tem so še posebej poudarjeni interdisciplinarni pristopi ter mednarodne povezave, ki zagotavljajo kontekstualno in kulturno raznoliko študijsko izkušnjo, ki prinaša boljša izhodišča za zaposlitev, neodvisno delovanje ali nadaljnji študij. Študent že med študijem pridobiva pomembne delovne izkušnje ter razvija reference na izbranem področju ustvarjalnosti, kar po diplomi omogoča mehak in hiter prestop v resnično produkcijsko okolje oziroma v ciljno usmerjen nadaljnji študij.

Javna spletna platforma Visoke šole za

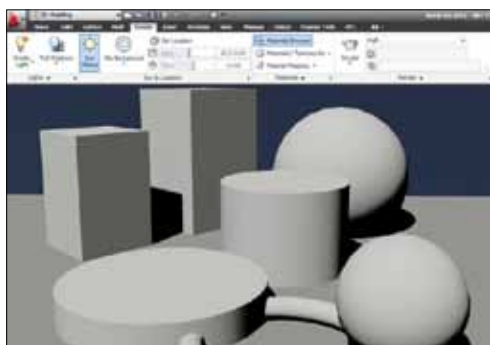
umetnost Univerze v Novi Gorici tako v skupnost združuje ustvarjalke in ustvarjalce različnih področij ustvarjalnih industrij in umetnosti. Pri tem tudi šolski procesi ne ostajajo zaprti, temveč se obračajo navzven in združujejo s širšo skupnostjo, ki prispeva pomembne spletne impulze in vsebine, ter se hkrati napaja iz šolskega študijskega procesa. V okviru projekta, ki ga je finančno delno podprl Sklad za regionalni razvoj Evropske Unije, se v navezavi s partnerjem *Gem javni multimedij* razpisuje tudi nagradni natečaj kratkih nemih filmov *VideoRajd*. Najboljši dosežki so objavljeni na zaslonih ljubljanskih avtobusov. V okviru priprave in izvedbe projekta spletišča je bila izvedena tudi odmevna okrogla miza, ki je kritično tematizirala interaktivno spletno prisotnost kot integralni del študijskega procesa na področju umetnosti in ustvarjalnih industrij.

Vabljeni torej k branju in pisanju novega spleta izobraževanja, umetnosti in kulture na vsu.ung.si

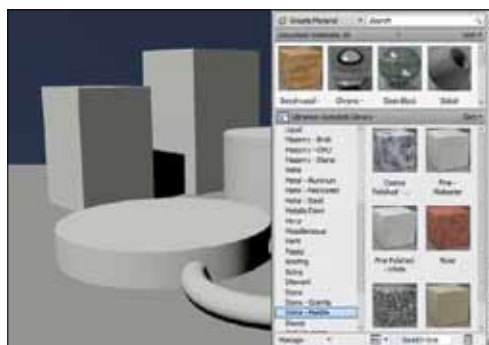

materiali 1.del

AutoCAD 2011 je zelo napredoval v izdelavi kakovostnih fotorealističnih vizualizacij 3D-modelov. Odličen upodobljevalnik je podprt z bogato knjižnico novih materialov za vsa področja uporabe. Ti nam delo precej pohitrijo, saj jih ni treba izdelati iz nič, torej nastavljati prave stopnje sijaja, prozornosti, odboja ali barve. Pripravljene so za neposredno dodelitev objektom v sceni. Če imamo posebne želje, lahko materiale seveda poljubno popravljamo ali si izdelamo tudi svoje. A to ne gre brez poznavanja dela z upraviteljem materialov, Material Browser-jem!

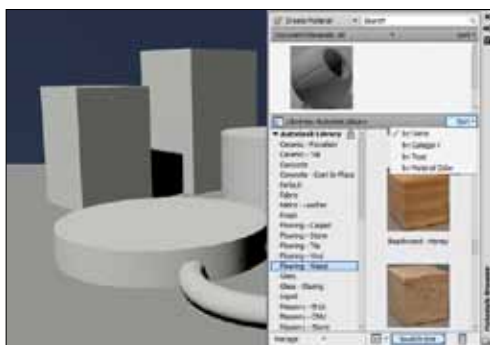
1 | Izberemo delovno okolje (*Workspace*) *3D Modelling*. Za delovni prikaz materialov na zaslonu najprej vključimo vizualni stil *Realistic* (3D trak/*Home/View/seznam Visual Styles*). Kakovost prikaza materialov na zaslonu ni vedno najbolj natančna, saj je odvisna od zmogljivosti grafične kartice. Zato je pravi prikaz vedno treba preverjati z upodabljanjem pogleda na sceno (3D trak/*Render/render/ukaz Render*).

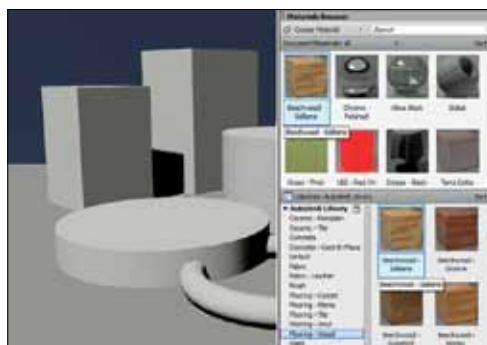
2 | Materiale urejamo na paleti *Material Browser* (3D trak/*Render/Materials*). To je posebna paleta, preko katere upravljamo s knjižnicami materialov, izbiramo predpripravljene Autodeskove materiale, jih popravljamo, izdelamo lastne in jih dodelimo objektom v risbi. Med delom lahko paletu *Material Browser* zasidramo ob rob zaslona, da nam ne prekriva objektov v risbi. Po višini je paleta z materiali razdeljena na dva dela.

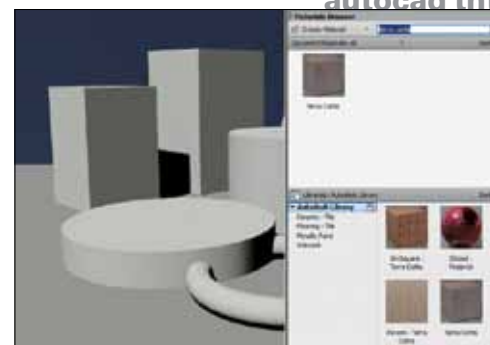
3 | V spodnjem delu imamo pregled nad stalnimi knjižnicami (*Libraries*). S klikom na Autodesk Library se odpre seznam glavnih skupin že pripravljenih materialov (Keramika, Steklo, Kovine, Les...). Namestitvev te visoko kakovostne knjižnice (*Autodesk Material Library 2011 Medium Image library*) moramo obvezno vključiti med namestitvijo AutoCAD-a 2011. Zasedla bo dodatnih, a vrednih 600 MB na našem trdem disku.

4 | S klikom na skupino Autodeskovih materialov se na desni strani spodnjega okna prikaže predogled pripadajočih materialov. Njegov prikaz si poljubno nastavimo. Velikost slikic materialov določamo na drsniku *Swatch Size* v skrajnem spodnjem delu paleta. Na ikoni levo od drsnika lahko izbiramo način predogleda materialov, s klikom na zgornji gumb *Sort* pa jih lahko poljubno razvrščamo (*Sort by Name, Category,...*).

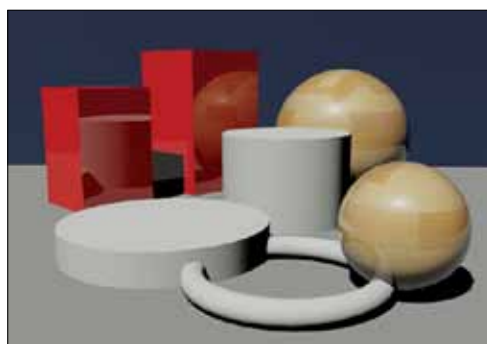
05+06 | V zgornjem delu (*Document Materials*) pripravljamo materiale za našo sceno. Tu so vidni materiali, ki so trenutno v naši risbi (lahko izvirajo iz knjižnic ali pa smo jih izdelali sami). Materiale iz predpripravljenih knjižnic »naberemo«
podobno, kot da bi nakupovali. V naši sceni bomo iz skupin materialov rabili naslednje: *Flooring-Wood (Beechwood-Galiano)*, *Metal (Chrome-Polished)*, *Glas (Glas Block)*, *Sitework (Grass-Thick)*, *Plastic (Led-Red on)*, *Fabric (Stripes-Black-White)* in *Masonry-Brick (Uniform Running-Gray)*. S klikom na material se ta prestavi v zgornji del.

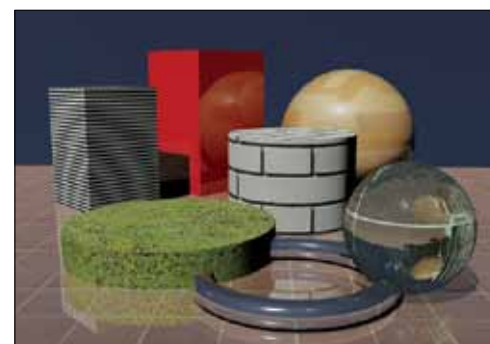
Želimo imeti tudi material tlaka *Terra Cotta*, a ne vemo v kateri skupini materialov se nahaja. Najhitreje ga najdemo tako, da desno zgoraj v brskalnik *Search* vtipkamo njegovo ime. V spodnjem seznamu se pojavijo vsi materiali, ki v imenu vsebujejo iskano besedo.

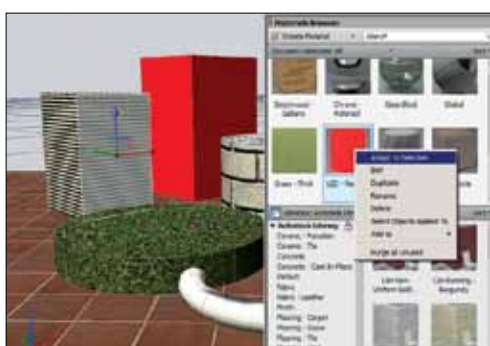
7 | Izbrane materiale želimo zdaj dodeliti objektom v sceni. To lahko storimo na tri načine. Kadar delamo z istimi materiali v različnih risbah, je le-te najbolj priporočljivo dodeliti plasti (*Layer*). Seveda moramo pri tem objekte organizirati tako, da pripadajo ločenim plastem glede na vrsto materiala. Materiale dodelimo plastem preko ukaza *Attach by layer* (3D trak/*Render/razširjeni panel Materials*).

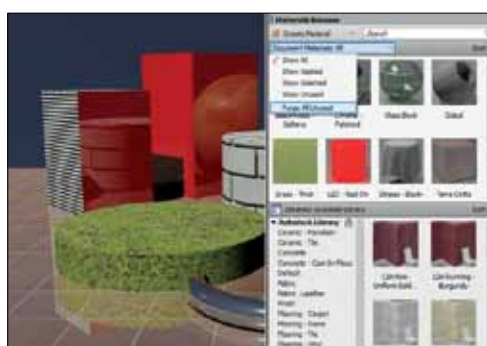
8 | Odpre se okno *Materials Attachment Options*. Na levi strani je seznam materialov iz scenske knjižnice *Document Materials*, na levi pa seznam plasti. Material lesa potegnemo na plast Krogla in rdečo plastiko na plast Kvader. V sceni se plastika dodeli vsem objektom na plasti Kvader, les pa objektom na plasti Krogla. In če na aktivni plasti Krogla narišemo nov objekt, bo tudi temu samodejno dodeljen material les.

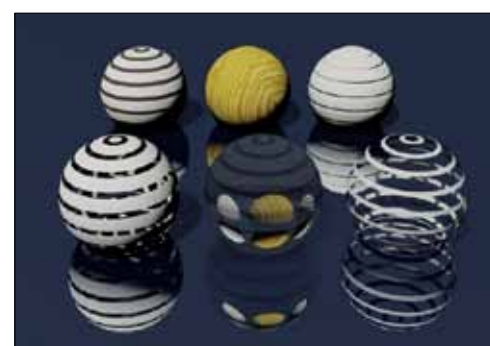
9 | Če želimo plasti odstraniti pripisan material, v oknu *Materials Attachment Options* kliknemo na rdeči križ poleg njenega imena. Materiale pa lahko dodelimo objektom tudi neodvisno od plasti. Iz scenske knjižnice *Document Materials* enostavno potegnemo material na objekt v sceni. Črtasti prt potegnemo na manjši kvader, grobo steklo na manjšo kroglo, travo na nižji cilindar, opeko na višji cilindar, krom na obroč in Tera Cotto na ravnino.

10 | In kako dodelimo dva različna materiala enemu objektu? Držimo tipko *Ctrl* in kliknemo na ploskev črtaste-ga kvadra. Ploskavica se izbere kot podobjekt. V *Document Materials* kliknemo z desnim gumbom na material rdeče plastike. Na seznamu izberemo ukaz *Assign to Selection* (dodeli material izbranemu objektu). Če materiale začasno ne želimo videti na zaslonu, jih lahko izključimo z ukazom *Materials/Textures Off* (3D trak/*Render/Materials*).

11 | Dodeljen material trajno odstranimo z objekta z ukazom *Remove Material* (3D trak/*Render/razširjeni panel Materials*). Izberemo najprej ukaz, nato pa objekt za odstranitev materiala. In kako urejamo scensko knjižnico? S klikom na gumb *Document Materials* se odpre seznam, kjer lahko filtriramo predogled materialov. Če želimo imeti v scenski knjižnici več reda, je priporočljivo z ukazom *Purge All Unused* naenkrat izbrisati iz nje vse neuporabljene materiale.

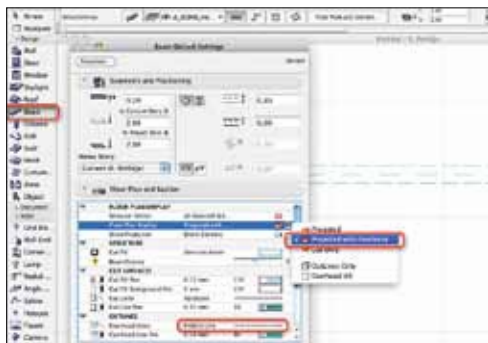
12 | Če material ni dodeljen objektu v risbi, ga lahko izbrisemo tudi z ukazom *Delete* (seznam na desnem kliku). Knjižnica Autodesk Library pa je popolnoma zaščitena tako pred brisanjem kot tudi pred dodajanjem materialov. Delo s paletto *Material Browser* smo torej osvojili, spoznali smo predpripravljene materiale in način, kako jih dodelimo objektom v risbi. S tem predznanjem bomo lahko v naslednji številki revije šli globlje. Materiale bomo popravljali, izdelali lastne in jih shranili v svojo trajno knjižnico.

nosilci in stebri v archicadu

Nadaljujemo s podrobnejšim spoznavanjem nekaterih orodij v ArchiCADu. Orodje za oblikovanje nosilca oz. stebra je na videz nespremenjeno že dolgo časa, vendar bomo danes pokazali še nekaj podrobnosti in različnih načinov uporabe. Nosilci in stebri namreč že dolgo niso več omejeni le na vertikalo oz. horizontalo, tudi profil si lahko preprosto izrišemo sami. Le redki pa vedo, da imamo v ArchiCADu na voljo celotno knjižnico jeklenih profilov, ki samo čakajo, da jih uvozimo in začnejo uporabljati.

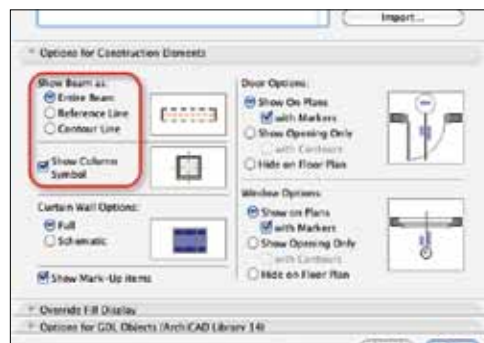

Upodobitev: Poul Resen Steenstrup

1 | Nastavitve nosilca

Nosilec je običajno objekt, ki v tlorisu ni prikazan prerezan, saj se nahaja nad ali pod višinsko črto reza. Zato mu moramo pravilno nastaviti vidnost. Največkrat je izbrana možnost *Projected with Overhead*, ki nosilce pod črto reza prikaže s polno, nad njo pa s črtkano črto. V nastavitvah vklopimo tudi prikaz osi nosilca.

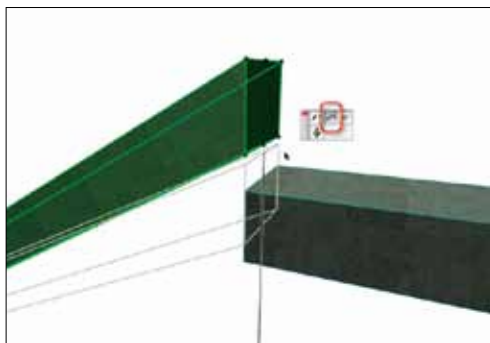
2 | Prikaz v nastavitvah modela

Ne glede na te nastavitve pa včasih želimo prikazati samo osi nosilcev. Zato imamo v nastavitvah pogleda na model (*Model View*) možnost, da tak način prikaza vklopimo. Podobno pri stebrih lahko vklopimo ali izklopimo prikaz osi.

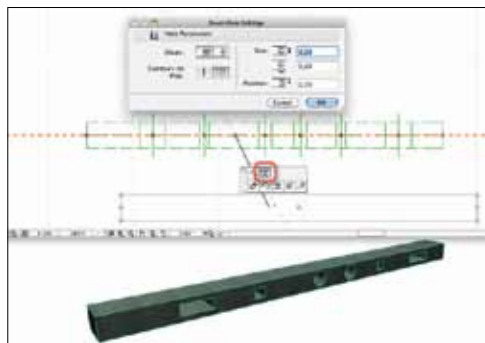
3 | Nagnjeni nosilci

Nosilec lahko nagnemo za poljuben kot proti horizontali, ki ga vpišemo v okno z nastavitvami. Višina nosilca v tem primeru ne predstavlja višine po vertikali, ampak debelino, pravokotno na nosilec.

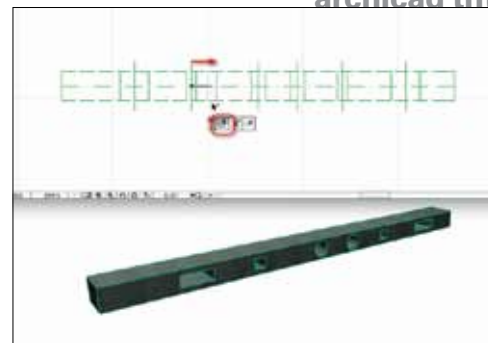
4 | Spreminjanje naklona

Kadar želimo nagnjen nosilec spojiti z drugim, velikokrat težko določimo kot nagiba. V takem primeru je najlažje, če v 3D-oku nosilec izberemo, kliknemo na njegovo sredinsko točko na vrhu ali dnu ter v paletki izberemo ikono za spreminjanje kota. Na enak način lahko nosilec podaljšamo, skrajšamo ali mu spremenimo višino.

5 | Nosilci z luknjami

V nosilec lahko dodajamo poljubno število prebojev pravokotne ali okrogle oblike. V tlorisu izberemo nosilec ter kliknemo na njegovi osi na mestu, kjer želimo preboj. Pojavi se paletka, v kateri izberemo tisto za izdelavo lukenj. V pogovorno okno sedaj vpišemo mere preboja ter izberemo njegovo obliko.

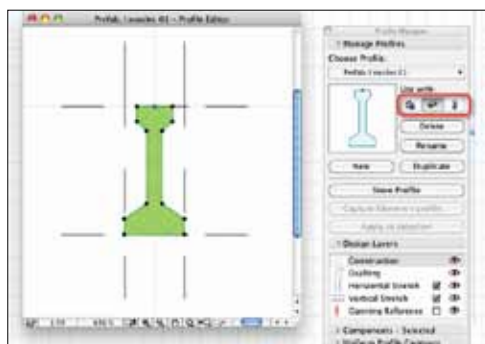
6 | Spreminjanje lukenj

Že postavljeni luknji lahko spremenimo položaj ali mere tako, da kliknemo na stičišče osi nosilca in osi luknje. Pojavi se paletka v kateri izberemo ikono za premik in določimo nov položaj le-te. Če ob premiku pritisnemo še na tipko *A/t*, luknje ne premaknemo, ampak naredimo njeno kopijo na novi lokaciji.

7 | Nosilci in stebri poljubnega prereza

Nosilci nimajo vedno pravokotnega prereza. Le-ta je lahko poljubne oblike, izberemo pa jo tako, da v nastavitvah vklopimo ikono *Complex profile*, nato pa med ponujenimi profili izberemo pravega. Tak nosilec lahko nagnemo tudi okoli vzdolžne osi. Enako lahko izdelamo stebre poljubnega prereza.

8 | Izdelava lastnega profila za nosilec ali stebec

V meniju *Design/Complex Profiles* izberemo ukaz *Profile Manager*. V nastavitvah izberemo, ali se bo novi profil uporabljal za zidove, stebre ali nosilce, ter z gumbom *New* prikažemo okno prereza. Tu sedaj z orodjem za šrafure (*Fill*) narišemo naš novi profil. Z gumbom *Store* ga shranimo in od sedaj naprej se nam bo vedno pojavil za izbiro.

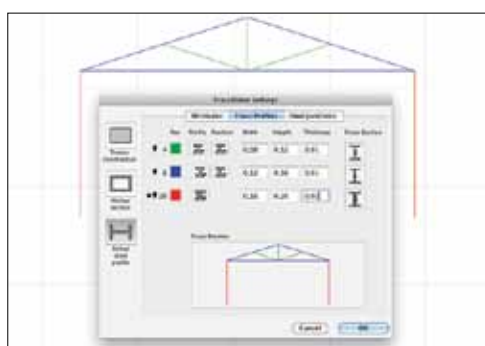
9 | Standardni jekleni profili

ArchiCAD ima že od različice 13 vključeno celotno knjižnico standardnih jeklenih profilov. Le vklopiti jo moramo. V meniju *Options* najdemo ukaz *Import Standard Steel Profile*. Prikaže se nam izbirno okno, kjer izberemo željeni standard, obliko in velikost, ter profile dodamo v aktivni projekt.

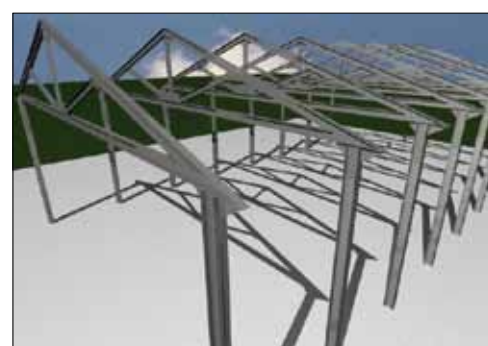
10 | Standardni jekleni profili

Sedaj so vsi uvoženi profili na voljo za izbiro tako pri stebrih, kot pri nosilcih. Izberemo jih enako kot prej omenjene nosilce poljubnega prereza. Na voljo so le v trenutnem projektu, tako da, če jih uporabljate pogosteje, svetujem, da si jih vključite kar v predlogo.

11 | Palični nosilci

Različne prostorske in palične nosilce imamo že v knjižnici, če pa želimo izdelati svojo palično konstrukcijo, jo tlorisno narišemo s pomočjo črt. Različne barve črt bodo pomenile različni profil posamezne palice. Nato izberemo *Design/Design Extras/Truss maker* ter v oknu z nastavitvami vpišemo obliko in mere vsake palice posebej.

12 | Palični nosilci

Tako oblikovano paličje se zapiše kot objekt v knjižnico in hkrati samodejno postavi v tloris. Kadar koli ga lahko tudi spremenimo.

nina bric

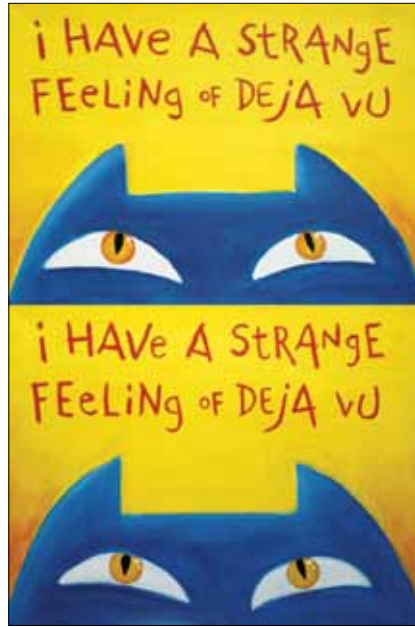
Nina Bric, rojena leta 1984 v Šempetru pri Gorici, je zaključila šolanje na ljubljanski Srednji šoli za oblikovanje in fotografijo, nato je eno leto obiskovala Šolo uporabnih umetnosti Famul Stuart, trenutno pa dokončuje študij likovne pedagogike na Pedagoški fakulteti v Ljubljani. Ukvarja se s slikanjem, ilustracijo, risanjem stripov in izdelovanjem lutk..

V svojih slikah največkrat upodabljam stilizirane ženske in živalske figure. Barve so zelo močne in raznolike, prostor slike je večinoma dvorazsežnosten, ponekod podoben grafičnemu odtisu. Slike spominjajo na okvirčke, vzete iz stripov. Všeč mi je združevanje nasprotij, kot je na primer otroški svet risank, pli-

šastih igračk in sladkarij z bolj temačnimi temami grozljivk, bolečine, erotike. Od umetnostnih smeri mi je blizu Pop Art, kar je ob pogledu na moja dela tudi razvidno.

Moja spletna stran:
<http://redhotart.weebly.com>

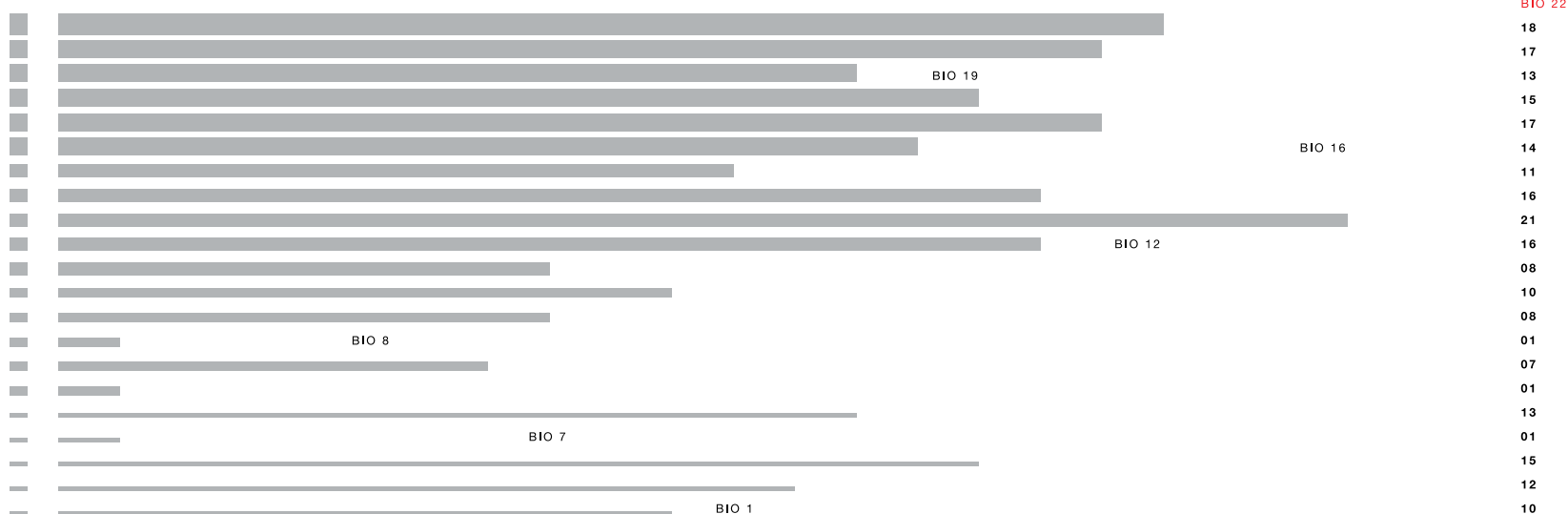

bio.22

22. bienale
industrijskega
oblikovanja

7. oktober–
7. november 2010

Mednarodna razstava industrijskega oblikovanja, produktne grafike, zasnov in informacijskega oblikovanja predstavlja izbor inovativnih, celovitih, funkcionalnih in trajnostnih oblikovalskih rešitev iz 24 držav:

Avstrija Belgija BiH Brazilija CIPER **Češka** Finska Hrvaška **Italija** KANADA Koreja Latvija
MADŽARSKA Nemčija Nova Zelandija Poljska **PORTUGALSKA** Slovaška Slovenija ŠVICA Tajvan
Turčija **UKRAJINA** Velika Britanija

Muzej za arhitekturo in oblikovanje, Ljubljana, 7. 10.–7. 11. 2010.

Več na www.bio.si!

Glavni pokrovitelji BIO 22

gorenje

sonce.net
digitalni marketing

Trimo

Glavni medijski pokrovitelji

deloindom

kluh
dobrih
novic

RTV SLO